Nota van Antwoord Zienswijzen Beheerplan Natura 2000 Rijntakken (038)

provincie Gelderland

December 2018

Nota van Antwoord Zienswijzen Beheerplan Natura 2000 Rijntakken (038)

Provincie Gelderland

Inhoud

1 Inleiding en leeswijzer 3

1.1 Inleiding 3

1.2 Openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet Bestuursrecht 3

1.3 Inspraak 3

1.4 Vervolgprocedure 3

1.5 Leeswijzer 4

2 Beantwoording inspraakreacties 5

3 Samenvatting aanpassingen naar aanleiding van zienswijzen 71

1 Inleiding en leeswijzer

1.1 Inleiding

In deze Nota van Antwoord beantwoorden de Gedeputeerde Staten van Gelderland, de Gedeputeerde Staten van Overijssel, de Gedeputeerde Staten van Utrecht, de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de zienswijzen op het ontwerpbeheerplan Rijntakken.
In het ontwerp-beheerplan zijn de Natura 2000 instandhoudingsdoelen uitgewerkt in ruimte en tijd. Daarbij wordt in het beheerplan beschreven op welke wijze de gestelde instandhoudingsdoelen kunnen worden gerealiseerd. Tevens is beschreven op welke wijze bestaande en nieuwe activiteiten in en om het gebied worden getoetst op grond van de Wet natuurbescherming.
Het ontwerp-beheerplan is ter inzage gelegd om kennis te kunnen nemen van reacties op het ontwerp-beheerplan en om deze, waar mogelijk, te kunnen verwerken in het definitieve beheerplan.

1.2 Openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet Bestuursrecht

De inspraakprocedure is aangekondigd met een kennisgeving in de Staatscourant, in het Provinciaal blad en in de huis- aan- huisbladen. Van 9 mei 2017 tot en met 20 juni 2017 was het mogelijk om het ontwerp-beheerplan in te zien op de provinciehuizen van Gelderland, Overijssel en Utrecht. Op de websites van de genoemde provincies was een digitale versie van het ontwerp beheerplan in te zien.
Daarnaast is er in deze periode, in elke provincie, een informatiebijeenkomst georganiseerd Tijdens genoemde periode kon iedereen schriftelijk reageren op de inhoud van het ontwerpbeheerplan.

1.3 Inspraak

Gedeputeerde Staten ontvingen in totaal 68 zienswijzen, van zowel individuele insprekers als van diverse organisaties. Eén zienswijze is ruim na de sluiting van de inspraaktermijn ingediend. Besloten is om, gezien de aard van de zienswijze, deze ondanks de late indiening toch inhoudelijk mee te nemen in deze Nota van Antwoord.

1.4 Vervolgprocedure

Na de verwerking van de zienswijzen en ambtshalve en tekstuele verbeteringen hebben de Gedeputeerde Staten van Gelderland, Utrecht en Overijssel en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit deze Nota van Antwoord en het beheerplan Rijntakken vastgesteld.
Tegen het besluit tot vaststelling van dit plan staat beroep open bij de rechtbank Gelderland. Beroep kan worden ingesteld tegen de beschrijvingen van projecten of andere handelingen die op grond van artikel 2.9 lid 1 van de Wet natuurbescherming zijn vrijgesteld van de vergunningplicht en handelingen die op grond van artikel 3.3 lid 7, artikel 3.8 lid 7 en artikel 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming zijn vrijgesteld van de vergunningplicht.

Geen beroep kan worden ingesteld tegen de onderdelen van het beheerplan die voortkomen uit de Programmatische Aanpak Stikstof. De gebiedsanalyse en de maatregelen die daarin zijn opgenomen zijn eerder al vastgesteld door de Staatssecretaris van Economische Zaken, de Minister van Infrastructuur en Milieu en Gedeputeerde Staten van alle provincies.

Het beheerplan Rijntakken heeft een maximale geldigheidsduur van zes jaar. Het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid na deze zes jaar de geldigheid van het beheerplan met zes jaar te verlengen. Er moet dan wel een evaluatie hebben plaatsgevonden waaruit blijkt dat een verlenging gerechtvaardigd is en het opstellen van een nieuw beheerplan niet noodzakelijk is.

1.5 Leeswijzer

Voor het beantwoorden van de zienswijzen is er in deze nota voor gekozen om de zienswijzen individueel te beantwoorden. De kern van de zienswijze is hierbij telkens beknopt weergegeven.

Per zienswijze wordt aangegeven of de zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de tekst

2 Beantwoording inspraakreacties

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-01	16-05-2017	Inspreker wijst er op dat het beheerplan uitsluitend melding maakt van negatieve effecten door jacht, beheer en schadebestrijding. Jacht heeft echter ook positieve effecten en speelt een belangrijke rol in bescherming van Natura2000 gebieden. Inspreker verzoekt om jacht, beheer en schadebestrijding een volwaardige plaats in het beheerplan te geven.	Elke activiteit, dus ook jacht en schadebestrijding, wordt beschreven vanuit het oogpunt van vergunningverlening. Voor positieve effecten is geen vergunning nodig. Vandaar dat de positieve effecten, bij geen enkele activiteit, specifiek in beeld zijn gebracht.
		In Rijntakken zijn dankzij diverse inrichtings- en beheermaatregelen voor sommige soorten de doelstellingen al gehaald. Andere soorten, zoals bijvoorbeeld bodembroeders (weidevogels, kwartelkoning, patrijs, fazant) hebben te lijden van predatie en halen de doelen niet. In het beheerplan wordt ten onrechte geen enkele aandacht besteed aan het voorkomen van predatie en de positieve effecten daarvan op de doelen. Jagers kunnen selectief en planmatig de predatiedruk verminderen en daarmee de populatie lokaal versterken. Inspreker verzoekt om jagers maximale mogelijkheden te geven om de predatiedruk te verlagen en dit in het beheerplan te verwerken.	Bodembroeders staan inderdaad onder druk. Naast intensief graslandbeheer, verlies van geschikt leefgebied en verstoring door recreanten en loslopende honden kan predatie ook een factor van betekenis zijn. De wet biedt op dit moment voldoende ruimte voor een adquaat wildbeheer en schadebestrijding.
		Inspreker wijst er op dat jagers in het kader van de Wet natuurbescherming zeer veel beperkingen krijgen opgelegd, terwijl voor andere activiteiten met significant schadelijk effecten, zoals wandelaars met loslopende honden en motorcrossen, geen beperkingen gelden of niet op wordt gehandhaafd. Inspreker verzoekt om de NB-wet vergunning hierop aan te vullen.	De stelling van de inspreker dat jacht en wildbeheer onevenredig worden beknot wordt niet gedeeld. Voor de handhaving van significant schadelijke activiteiten zoals motorcross en loslopende honden worden handhavingsplannen opgesteld gericht op actieve handhaving. Wij onderschrijven de noodzaak van meer inzet en meer effectiviteit op handhaving.
P-038-Z-02	07-06-2017	De zienswijze van inspreker betreft de mogelijke maatregelen voor ontwikkeling van rietmoeras in het binnendijkse gebied Groenlanden. Inspreker wijst op een aantal passages waarin dit wordt beschreven zoals in bijlage 10 (pagina 96 en 98) en in bijlage 13 op pagiana 13. Inspreker wijst er op dat in het kader van een ander project (peilmaatregel KRW project Buiten Ooij) mitigerende maatregelen getroffen zijn om de afwatering van de percelen van inspreker voldoende te garanderen en natschade aan gronden en gebouwen te voorkomen. Inspreker verzoekt met klem om in de onderzoeksfase de te nemen maatregelen zeer kritisch te toetsen en negatieve gevolgen voor de afwatering van het perceel van inspreker te voorkomen.	Bij de uitvoering van maatregelen geldt als uitgangspunt dat negatieve effecten aan derden worden voorkomen. Bij de uitvoering van deze maatregel wordt vernatting van de omgeving niet verwacht. Alle maatregelen zijn daarbij gehouden aan de vereiste vergunningen zoals de Waterwet, keur van het waterschap en het bestemmingplan. Vooraf alles voor 100% uitsluiten is niet mogelijk. Dit kan echter geen reden zijn om af te zien van onze verplichtingen ten aanzien van Natura2000. Indien onverhoopt toch natschade blijkt te ontstaan aan derden zal in overleg worden gezocht naar een oplossing dan wel schadevergoeding.
P-038-Z-03	12-06-2017	Inspreker is vanaf het begin betrokken geweest bij de opstelling van het beheerplan, omdat delfstoffenwinning in het verleden, heden en in de toekomst nodig is voor bouwgrondstoffen, maar tevens een belangrijke rol vervult bij het realiseren van Natura2000 doelen. Inspreker stelt met genoegen vast dat deze visie in het beheerplan wordt onderschreven.	Voor kennisgeving aangenomen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		• haalbare en betaalbare maatregelen zijn in samenwerking met private partijen te realiseren: zo kunnen Natura2000 doelen gekoppeld aan de winning van grondstoffen worden gerealiseerd; • bestaand gebruik levert een bijdrage aan de realisatie van natuurdoelen, zowel wat betreft delfstoffenwinning als baksteenfabrieken en win- en verwerkingsinstallaties van zand en grond; de effecten daarvan staan de realisatie van Natura 2000 doelen niet in de weg Inspreker onderschrijft deze onderdelen van het beheerplan.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker stelt verder vast dat het beheerplan een verbetering is en duidelijkheid en richting geeft als toetsingskader, ook voor nieuwe projecten. Inspreker geeft aan dat een studie wordt uitgevoerd (gefinancierd met LIFE IP) naar bijdragen vanuit de delfstoffenwinning aan Natura 2000 doelstellingen.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker verwacht dat de toename van administratieve lasten voor ontgronding- en Wet natuurbeschermingvergunningen mee zal vallen en dat vergunningen, eventueel met mitigerende maatregelen verleend kunnen worden.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker onderschrijft het belang van evaluatie van het beheerplan en het opstellen van een monitoringsplan daarvoor. Inspreker pleit voor het afzonderlijk monitoren van de effecten van delfstofwinprojecten om de bijdrage aan realisatie van Natura2000 doelen zichtbaar te maken. Inspreker pleit er verder voor om in het kader van monitoring en evaluatie onderzoek te doen naar de beschikbaarheid van voldoende foerageercapaciteit voor ganzen en smienten, zodat bij de eerstvolgende actualisatie van het Aanwijzingsbesluit de generieke beleidsdoelstelling voor behoud van foerageerbebied geschrapt kan worden. Inspreker wijst er op dat zijn leden graag bereid zijn mee te werken aan het op te stellen monitoringsplan.	Zand- en kleiwinning kunnen inderdaad bijdragen aan een aantal Natura2000-doelen. Daar zijn goede voorbeelden van. Met het laatste wijzigingsbesluit zijn echter, vanwege de gewenste foerageerruimte voor ganzen en smienten, de mogelijkheden voor grootschalige omvorming van grasland drastisch beperkt. Deze beheerplanperiode zal moeten blijken welke ruimte nog kan worden benut voor delfstoffenwinning.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-04	12-06-2017	Inspreker wijst op het voornemen om in het binnendijks gebied Groenlanden de omvang van het rietmoeras van de huidige 10 ha te brengen naar 30-40 ha (bijlage 10). Inspreker geeft aan dat het vernatten van dit gebied leidt tot toenemende overlast: (moes)tuin een gebouwen op het perceel aan de Ooisebandijk/ hoek Hezelstraat kunnen niet worden gebruikt zoals bedoeld en ook overlast van muggen neemt steeds meer toe. Inspreker verzoekt daarom met klem om het plan voor Groenlanden te heroverwegen en er van af te zien en elders rietmoeras te bevorderen	Bij de uitvoering van maatregelen geldt als uitgangspunt dat negatieve effecten aan derden worden voorkomen. Bij de uitvoering van deze maatregelen wordt vernatting van de omgeving niet verwacht. Alle maatregelen zijn daarbij gehouden aan de vereiste vergunningen zoals de Waterwet, keur van het waterschap en het bestemmingplan. Er is geen reden om aan te nemen dat de voorgenomen maatregelen in de Groenlanden tot een toename van muggen of ander ongedierte zal leiden. De maatregelen betreffen maar een beperkt deel van het al lange tijd bestaande natuurgebied de Groenlanden. Vooraf alles voor 100% uitsluiten is niet mogelijk. Dit kan echter geen reden zijn om af te zien van onze verplichtingen ten aanzien van Natura2000. Indien onverhoopt toch natschade blijkt te ontstaan aan derden zal in overleg worden gezocht naar een oplossing dan wel schadevergoeding.
P-038-Z-05	12-06-2017	Inspreker is producent van keramische bouwmaterialen met een aantal productielocaties in het Natura2000 gebied Rijntakken. De keramische industrie in de uiterwaarden heeft deze gemaakt tot wat ze nu zijn. In het beheerplan wordt de keramische industrie dan ook terecht met name genoemd. Een aantal zaken zijn volgens inspreker nog onderbelicht of onduidelijk.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Bestaand gebruik en vergunningplicht Inspreker is van mening dat de beschrijving van bestaand gebruik, waarbij als peildatum 31-03-2010 geldt voor activiteiten en voor projecten zelfs 31-03-2000, onwerkbaar is. Het is onmogelijk om de effecten van wijzigingen op de verschillende locaties nog te toetsen op effecten in het verleden. Inspreker verzoekt om de peildatum aan te passen of te verbeteren in bijlage 5 of in paragraaf 6.1.8.	De peildatum van 31 maart 2010 is vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Het is onmogelijk om de peildatum in het beheerplan te wijzigen.
		De aanschrijvingsbevoegdheid voor bestaand gebruik creëert volgens inspreker een grote mate van rechtsonzekerheid voor de keramische fabrieken. Effecten van deze industrie op de omgeving zijn niet te voorkomen. Ingrijpen op niet vergunde activiteiten wordt ondersteund door inspreker, maar vergunde activiteiten moeten doorgang kunnen vinden. Inspreker verzoekt om de passage over de aanschrijvingsbevoegdheid te verduidelijken en te verbeteren.	De aanschrijvingsbevoegdheid is niet aan de orde voor vergunde situaties (Wnb of Nb-wet). De passage over aanschrijvingsbevoegdheid zal op dit punt worden verduidelijkt.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-06	14-06-2017	Inspreker dient een zienswijze in over de eventueel te nemen maatregelen in het binnendijks gebied Groenlanden ten behoeve van omvang en kwaliteit van het rietmoeras. Inspreker woont aan de Langstraat en heeft in de afgelopen jaren een duidelijk vochtiger klimaat in en om zijn woning zien ontstaan. Inspreker vreest dat het vasthouden van water in het gebied achter zijn woning tot schade aan de woning zal leiden en tot verdere aantasting van het woongenot, onder andere door muggenoverlast. Inspreker wijst er verder op, dat de bevordering van ontwikkeling van rietmoeras voor de roerdomp niet zinvol is. Het gebied is door de toenemende (geluid)overlast op de dijk door gemotoriseerd verkeer (toeristen, motorrijders, vissers) niet geschikt als broedgebied voor deze schuwe vogel. Inspreker vraagt zich bovendien af of het mooie bosachtige gebied dat is ontstaan achter zijn woning nu weer opgeofferd moet worden voor de roerdomp? Inspreker verzoekt om het geplande onderzoek niet uit te voeren en af te zien van deze plannen. Het is beter om op zoek te gaan naar andere gebieden om de doelstellingen voor rietmoeras en roerdomp te realiseren.	Het behoud van het aanwezige bos in de Groenlanden is evenzeer een Natura2000-doel als het terugbrengen van de Roerdomp. Dat kan zonder probleem naast elkaar bestaan. Bij de uitvoering van maatregelen geldt als uitgangspunt dat negatieve effecten aan derden worden voorkomen. Bij de uitvoering van deze maatregelen wordt vernatting van de omgeving niet verwacht. Alle maatregelen zijn daarbij gehouden aan de vereiste vergunningen zoals de Waterwet, keur van het waterschap en het bestemmingplan. Er is geen reden om aan te nemen dat de voorgenomen maatregelen in de Groenlanden tot een toename van muggen of ander ongedierte zal leiden. De maatregelen betreffen maar een beperkt deel van het al lange tijd bestaande natuurgebied de Groenlanden. Vooraf alles voor 100% uitsluiten is niet mogelijk. Dit kan echter geen reden zijn om af te zien van onze verplichtingen ten aanzien van Natura2000. Indien onverhoopt toch natschade blijkt te ontstaan aan derden zal in overleg worden gezocht naar een oplossing dan wel schadevergoeding.
P-038-Z-07	14-06-2017	Inspreker vertegenwoordigt als brancheorganisatie de fabrikanten van gebakken bouwmaterialen. De zienswijze sluit aan en bouwt voort op de zienswijze die door collega-organsiatie (FODI – nr 3) is ingediend.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker wijst op de bijdrage van de kleiwinning aan de ontwikkeling van nieuwe natuur in de Rijntakken, meer in het bijzonder ook op de in samenwerking met WNF ontwikkelde methode van reliëfvormend ontkleien, die een extra stimulans aan natuurontwikkeling heeft gegeven. Daarnaast heeft kleiwinning ook bijgedragen aan hoogwaterveiligheid. Voor de toekomst dient kleiwinning, gelet op deze meerwaarden, dan ook mogelijk te blijven.	Voor kennisgeving aangenomen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker stelt overigens met genoegen vast, dat de positie van de baksteen- en dakpannenindustrie en de kleiwinning in het beheerplan op een positieve manier goed aan bod komen. Inspreker leest dit in; • de goede afstemming tussen gebruik voor bijvoorbeeld delfstoffenwinning, programma's als Ruimte voor de Rivier en Waalweelde en de Natura2000 doelen; • de voortzetting van bestaand gebruik en ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, die sociaaleconomisch waarde hebben en maatschappelijk aanvaardbaar zijn, zoals winning van klei; • de effecten van de industrie zijn gelet op de omvang van Rijntakken aanvaardbaar en maatregelen zijn niet nodig; • naast bestaande kleiwinningen kunnen ook toekomstige kleiwinningen een bijdrage leveren aan Natura2000 doelen (pagina 27).	Zand- en kleiwinning kunnen inderdaad bijdragen aan een aantal Natura2000-doelen. Daar zijn goede voorbeelden van. Dit is in het ontwerpbeheerplan beschreven. In het ontwerpbeheerplan was echter het laatste wijzigingsbesluit van 2017 nog niet verwerkt. Met het laatste wijzigingsbesluit zijn, vanwege de gewenste foerageerruimte voor ganzen en smienten, de mogelijkheden voor grootschalige omvorming van grasland drastisch beperkt. Dit raakt ook de ruimte voor delfstoffenwinning in de uiterwaarden. In het definitieve beheerplan is het laatste wijzigingsbesluit verwerkt.
		Inspreker concludeert dat stikstofdepositie gelet op de maatregelen onder 6.1.1.3 geen knelpunt vormt.	Het is geen knelpunt voor realisatie van Natura2000-doelen op voorwaarde dat de maatregelen worden uitgevoerd. Genoemde maatregelen betreffen ook de in het PAS geregelde terugdringing van stikstofuitstoot bij de bron. Dat wil zeggen dat de stikstofuitstoot bij delfstoffenwinning zeker zal moeten worden getoetst aan het PAS. Voor delfstoffenwinning kan de uitstoot van stikstof dus nog steeds een knelpunt vormen.
		Inspreker vraagt wat dit plan betekent bij de vertaalslag naar concrete inrichtingsplannen.	Het beheerplan beschrijft hoe het bevoegde gezag het aanwijzingsbesluit en de Wet natuurbescherming interpreteert en beschrijft op welke wijze het bevoegde gezag denkt de doelen te kunnen realiseren. Bij de opstelling van concrete inrichtingsplannen kan het plan als richtinggevend worden gehanteerd. Dat neemt niet weg dat elk nieuw inrichtingsplan in een vergunningprocedure zal moeten worden getoetst aan de Wnb.
		Inspreker vraagt wat dit plan betekent voor de administratieve lasten, als naast een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming ook een ontgrondingsvergunning nodig is.	De vergunningplicht op grond van de Wnb bestaat al vele jaren (voorheen Nbw). Het plan voegt daar niets aan toe. Het plan biedt wel meer duidelijkheid aan initiatiefnemer en vergunningverlener. Hierdoor is het beter mogelijk verschillende procedures, inhoudelijk soepeler te laten verlopen en wordt "trial and error" voorkomen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker vraagt of de fluoremissies voor de baksteen- en dakpanindustrie is verwerkt. (uit het rapport "Effectafstanden Natura2000 gebieden Veluwe en Rijntakken" van Arcadis, in opdracht van de provincie opgesteld).	In het beheerplan is niet specifiek aandacht aan de effecten van fluordepositie besteed. Bij toetsing van een Wnb-vergunning zal zeker ook aan dit aspect worden getoetst. In het Arcadis-rapport wordt uitgegaan van een effectafstand van 10 km.
		Inspreker vraagt of het bestaand gebruik voldoende geborgd is, als de koppeling tussen ontwikkelruimte uit het PAS en het beheerplan wijzigt en/of maatregelen tot vergroening van installaties leidt tot een vermindering van milieulast.	Wat wordt beschouwd als bestaand gebruik is gedefinieerd in de Wet natuurbescherming. Het beheerplan en het PAS hebben daar geen invloed op. Het PAS rekent met een gestage afname van stikstof-emissie door het treffen van maatregelen aan de bron. De uitgeefbare ontwikkelingsruimte is daarop afgestemd. Indien vergroening van installaties leidt tot een vermindering van milieulast is dat alleen maar gunstig. Als er geen (significante) effecten zijn, is geen vergunning nodig op grond van de Wnb.
		Inspreker wijst op het belang van voldoende goede milieuzonering rond de bedrijven in het beheerplangebied. Binnen deze zones zou geen kerngebied voor prioritaire soorten en habitattypen opgenomen moeten worden.	De begrenzing van Natura2000 is vastgelegd in het aanwijzingsbesluit. Dit is in dit kader niet te wijzigen. Ingeval van uitbreiding op grond van een uitbreidingsdoelstelling kan wel worden gekozen welke locaties daarvoor het meest geschikt zijn en zal bij die keuze uiteraard rekening worden gehouden met de omgeving.
		Inspreker acht het van groot belang dat deze vragen goed worden beantwoord, omdat het beheerplan maatgevend zal zijn voor volgende periodes. Om die reden onderschrijft inspreker ook het belang van evaluatie. Inspreker pleit er voor om de evaluatie dan ook zo vroeg mogelijk te starten, zodat de resultaten bij de volgende periode kunnen worden betrokken.	De evaluatie aan het eind van de eerste beheerplanperiode is inderdaad van groot belang. Dit zal tijdig worden opgestart.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-08	15-06-2017	De zienswijze van inspreker betreft de mogelijke maatregelen voor ontwikkeling van rietmoeras in het binnendijkse gebied Groenlanden. Inspreker verzoekt om, gelet op de gevolgen voor zijn perceel, af te zien van deze plannen. Inspreker vreest voor de vernatting van de omgeving, die tot natschade aan zijn perceel zal leiden, zowel voor erf en gebouwen als voor het agrarisch gebruik (beweiding met paarden en ander vee). Inspreker vermoedt dat deze gevolgen onontkoombaar zijn, omdat een naastgelegen perceel nu al een natuurbestemming heeft en dus opgenomen zal worden in de plas-drassituatie. Naast wateroverlast verwacht inspreker ook overlast van muggen en ander ongedierte. Inspreker vraagt of de provincie de negatieve effecten kan uitsluiten dan wel afdoende maatregelen kan treffen. Zo niet, dat is inspreker van mening dat de provincie moet afzien van de plannen in de Groenlanden een plas-dras te creëren en de doelstellingen in andere gebieden te realiseren.	Bij de uitvoering van maatregelen geldt als uitgangspunt dat negatieve effecten aan derden worden voorkomen. Bij de uitvoering van deze maatregel wordt vernatting van de omgeving niet verwacht. Alle maatregelen zijn daarbij gehouden aan de vereiste vergunningen zoals de Waterwet, keur van het waterschap en het bestemmingplan. Er is geen reden om aan te nemen dat de voorgenomen maatregelen in de Groenlanden tot een toename van muggen of ander ongedierte zal leiden. De maatregelen betreffen maar een beperkt deel van het al lange tijd bestaande natuurgebied de Groenlanden. Vooraf alles voor 100% uitsluiten is niet mogelijk. Dit kan echter geen reden zijn om af te zien van onze verplichtingen ten aanzien van Natura2000. Indien onverhoopt toch natschade blijkt te ontstaan aan derden zal in overleg worden gezocht naar een oplossing dan wel schadevergoeding.
P-038-Z-09	16 juni 2017 Pro forma zienswijze met verzoek om een termijn voor aanvulling (brief van 21 juni 2017 met termijn tot 17 juli 2017)	Inspreker is beheerder van landgoed Geldersche Waard en landgoed Hof te Dieren. In de Geldersche Waard wordt actief rietbeheer uitgevoerd ten behoeve van moerasvogels. Er zijn twee landbouwbedrijven gevestigd. De Fraterwaard, onderdeel van Hof te Dieren, is een belangrijk weidevogelgebied met een belangrijke landbouwkundige functie: er liggen zeven landbouwbedrijven in dit gebied.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker stelt vast dat in het ontwerpbeheerplan kerngebieden zijn aangewezen. Als de gebieden daarbuiten, maar binnen Natura2000, niet bepalend zijn voor het behalen van de doelstellingen, dan had, met het oog op de gevolgen voor inspreker, in het beheerplan ook opgenomen moeten worden dat bestaande activiteiten buiten de kerngebieden voortgezet kunnen worden zonder vergunningplicht.	Op 31 maart 2010 reeds bestaande en gekende activiteiten kunnen in beginsel overal binnen en buiten het Natura2000-gebied worden voorgezet. De in het plan genoemde kerngebieden zijn gebieden met ontwikkelingspotentie voor specifieke habitattypen. Deze gebieden hebben geen juridische status.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker wijst op de stapeling van wetgeving waar inspreker, net als andere agrarische grondeigenaren, mee wordt geconfronteerd. De combinatie van gemeenschappelijk landbouwbeleid, Habitat- en Vogelrichtlijn en beheerplan maakt het welhaast onmogelijk om (agrarisch) natuurbeheer op grote schaal uit te voeren. Het beheerplan geeft er geen blijk van dat de dilemma's en tegenstrijdigheden, die voortvloeien uit de diverse regelingen, bij de opstelling zijn meegenomen. Een zinvolle, natuur-inclusieve landbouw op agrarische grond wordt zo onmogelijk gemaakt. Daartegenover constateert inspreker dat een lokaal initiatief als Logistiek Ecopark IJsselvallei ten behoeve van Rotra wel alle medewerking krijgt, desnoods ten koste van gronden waar reeds natuurbeheer is ontwikkeld. Het beheerplan besteedt daar onvoldoende aandacht aan.	Stapeling van wetgeving en regels is inderdaad realiteit. Het streven is om wet- en regelgeving zo veel mogelijk met elkaar in lijn te brengen. Tegenstrijdigheden blijken echter niet altijd te vookomen. De inspreker geeft echter geen concreet voorbeeld of vraag. Inspreker noemt natuurinclusieve landbouw maar maakt niet duidelijk waarom dit door dit beheerplan onmogelijk zou worden gemaakt. De inspreker veronderstelt een onderscheid in benadering van verschillende initiatieven. Als voorbeeld draagt inspreker de provinciale medewerking aan bij het logistieke Ecopark bij Doesburg. Voor dit project gelden echter exact de zelfde regels als voor ieder ander project of activiteit. Ook dit project zal door middel van een passende beoordeling worden getoetst op de effecten op de Natura2000-doelen. Wanneer er sprake is van negatieve effecten moet worden aangetoond dat er geen alternatieven beschikbaar zijn, dat er sprake is van een dwingend maatschappelijk belang en moet er compensatie plaatsvinden.
		De gevolgen van het scheurverbod zijn door de wijze waarop Nederland dit toepast op alle blijvend grasland in Natura 2000 gebieden groot voor de bedrijfsvoering en de waarde van bezittingen, zeker als het scheuren ook wordt gezien als een wijziging van bestaand gebruik. Inspreken beschouwt dit als een oneigenlijke vorm van onteigening. Gelet op artikel 2.9, lid 2, Wnb is een wijziging in betekenende mate vergunningplichtig en dat is niet iedere wijziging in feitelijk gebruik. De passage op p. 100 is daarmee feitelijk onjuist.	Het hier aangehaalde scheurverbod komt niet voort uit Natura2000 maar uit het Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid. Het is feitelijk geen verbod maar een subsidievoorwaarde. De ondernemer raakt zijn subsidie kwijt wanneer hij niet voldoet aan de gestelde voorwaarde. Dit beheerplan heeft geen betrekking op het GLB. Bezien vanuit de Natura2000 doelen is, mits er geen sprake is van een kwalificerend habitat, het scheuren van grasland ten behoeve van graslandvernieuwing geen enkel probleem en wordt beschouwd als vergunningvrij, bestaand gebruik. Bij het omzetten van grasland in akker kan echter sprake zijn van een ongewenste inkrimping van het foerageergebied voor ganzen en Smienten. In dat geval is een Wnb-vergunning vereist.
		Inspreker meent dat in het beheerplan onderzocht had moeten worden in hoeverre het scheuren in dit Natura 2000 gebied een bijdrage kan leveren aan de instandhoudingsdoelstellingen, zodat bij aanpassing van het scheurverbod duidelijk is hoe effectief beheer mogelijk is.	Het scheuren van grasland levert op zich geen bijdrage aan de instandhoudingsdoelen.
		Het beheerplan is als plan op hoofdlijnen dusdanig algemeen geformuleerd, dat de gevolgen voor inspreker moeilijk zijn in te schatten.	Het gebied Rijntakken is dusdanig groot dat het beheerplan zich tot de hoofdlijnen moet beperken. Met concrete vragen kunt u zich wenden tot het provincieloket.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker verzoekt om voor de uitwerkingen ook de procedure van artikel 2.3, lid 1 van de Wnb te volgen.	Voor uitwerkingen die leiden tot wijziging van het beheerplan (meer dan ondergeschikte aard) zal toepassing worden gegeven aan afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht. Dat wil zeggen dat een dergelijk besluit ook ter inzage wordt gelegd.
		Door de aanpak op hoofdlijnen is niet duidelijk hoe de afweging heeft plaatsgevonden tussen instandhoudings- en passende maatregelen en de effecten van die maatregelen op grondeigenaren in het gebied. De eenzijdige natuurbenadering past niet in de systematiek van artikel 2.3 van de Wnb en artikel 6, lid 2 en 3 van de Habitatrichtlijn.	Het beheerplan is geheel in lijn met de Wet natuurbescherming, de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. De opstelling van het beheerplan is intensief begeleid door een breed samengestelde begeleidingsgroep. De meest afwegingen hebben hier plaatsgevonden. Deze afwegingen zijn in het beheerplan alleen opgenomen wanneer dit zinvol werd geacht.
		Onduidelijk is ook of de realisatie van de maatregelen is verzekerd, zowel wat betreft locatie, beschikbaarheid en financiën. Betwijfeld wordt of het beheerplan wel daadwerkelijk een reële bijdrage levert aan het behalen van een gunstige staat van instandhouding.	Of met de voorgestelde maatregelen de natuurdoelen worden gehaald is inderdaad niet zeker. Vandaar dat het beheerplan om de zes jaar wordt geëvalueerd. Naar aanleiding van de evaluatie kan het maatregelenprogramma worden bijgestuurd of aangevuld.
		Inspreker wijst er op dat de beschrijving van Rijnstrangen onjuist is. De aanslibbing is niet het gevolg van landbouwkundige peilen, maar van het sluiten van de Spijkse Overlaat. Het plagbeheer van het riet en het ruimen van wilgen levert een verbetering van de rietcondities op en dient in de beschrijving te worden opgenomen.	Dat is juist. De tekst zal op genoemde punten worden aangevuld.
		Inspreker verzoekt om een maatregelpakket voor instandhouding van de otterpopulatie op te nemen.	De otter is opgenomen in de Habitatrichtlijn (bijlage II en IV) maar is nog niet door het Ministerie van LNV in het aanwijzingsbesluit Rijntakken opgenomen. Voorwaarde hiervoor is dat de Otter minstens 10 jaar aanwezig is in het gebied.
		Inspreker verzoekt om op te nemen dat het minimaal mogelijk is om het areaal bouwland op bedrijf- of gebiedsniveau gelijk te houden in plaats van op perceelsniveau.	Vanuit Natura2000 (Wnb) lijkt dit geen probleem. Het probleem ligt bij de uitvoering van het GLB en dat valt buiten het kader van dit beheerplan.
		Inspreker verzoekt om in het beheerplan mogelijk te maken om invulling te geven aan het conceptueel kader natuur-inclusieve landbouw, zoals omschreven door het Louis Bolk instituut en opgenomen in de provinciale omgevingsvisie ten behoeve van realisatie van het Gelders Natuurnetwerk.	Bij Natura 2000 gaat het om het realiseren van de gestelde natuurdoelen. De wijze waarop is van minder belang. Wanneer natuurinclusieve landbouw een bijdrage kan leveren is dat uitstekend. Om als maatregel in het beheerplan te worden opgenomen zal het concept zich echter eerst nog beter moeten bewijzen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-10	16-06-2017	Insprekers zijn eigenaar van 20 ha grond, gelegen in de uiterwaarden (Ravenswaarden). Dit areaal maakt een aanzienlijk deel uit van het bedrijfsareaal (ong. 40%) en wordt gebruikt voor de winning van ruwvoer en beweiding. Uit het ontwerpbeheerplan kunnen insprekers onvoldoende opmaken wat de concrete gevolgen zijn van de voorgestelde maatregelen (tabel 4.1, blz 50/51) en zij maken zich zorgen over de mogelijke gevolgen daarvan voor hun bedrijf. De maatregelen zijn weergegeven als een verzamelopgave voor verschillende gebieden. Als de opgave voor droge graslanden en essen/iepenbos geprojecteerd wordt in de Ravenswaard, moet dit gelet op het benodigde areaal (dat de omvang van het areaal van Staatsbosbeheer te bovengaat) wel gevolgen hebben voor particulier eigendom – de term functieverandering wijst daar al op, zo vermoeden insprekers. Voor de inrichting van meren is niet duidelijk waar de meren komen en hoe breed de bufferzones moeten zijn. Omdat herstel van geïsoleerde natte laagtes in stroomgeulen wordt beoogd, vrezen insprekers dat de inrichting ten behoeven van meren direct gevolgen heeft voor hun eigendom. Hoewel in het beheerplan wordt geconcludeerd dat alle bedrijven hun bestaand gebruik voort kunnen zetten, vinden insprekers deze conclusie voorbarig, omdat zij door de voorgestelde maatregelen te maken kunnen krijgen met ander beheer en verlies van grond. Zij maken dan ook bezwaar tegen het beheerplan.	Alle percelen die op dit moment al voldoen aan de kwaliteitscriteria van Natura2000 zijn opgenomen op de Habitattypenkaart. Het beheer/gebruik van dergelijke percelen dient altijd gericht te zijn op behoud van het habitatype. Verslechtering is zonder vergunning verboden. Dat geldt ook voor particuliere percelen die door middel van agrarisch natuurbeheer deze kwaliteit hebben bereikt. Wanneer sprake is van uitbreidingsdoelen (glanshaverhooiland, bos etc.) die alleen gerealiseerd kunnen worden ten koste van bestaande agrarische percelen wordt uitgegaan van realisatie op vrijwillige basis. Wanneer het instandhoudingsdoel binnen het hele Rijntakkengebied echter, ook op wat langere termijn (6 – 12 jaar), onvoldoende wordt gehaald, kunnen dwingender maatregelen niet worden uitgesloten. Een besluit hiertoe zal dan moeten worden vastgelegd in één van de volgende beheerplannen.
		Insprekers merken tot slot nog op, dat het noemen van draagvlak in relatie tot recreatie, maar niet in relatie tot het belang van particuliere grondeigenaren wijst op gebrek een oog voor de belangen van de laatsten.	Uiteraard is draagvlak bij de particuliere grondeigenaren van groot belang. Dat spreekt zo voor zich dat het in het plan niet is benoemd. Voor de realisatie van uitbreidingsdoelen is de vrijwillige medewerking van de particuliere grondeigenaar vereist. Dat reikt verder dan het genoemde draagvlak bij recreanten.
P-038-Z-11	16-06-2017	Inspreker legt zich toe op natuur en landschap in de Bommelerwaard, maar heeft ook proef- en monitoringsgebieden in de directe nabijheid (Heesseltse uiterwaarden, Heerewaardense forten, uiterwaarden en dijken, uiterwaarden en dijken bij Wamel, Vreugdenrijker waard, Millingerwaard). Inspreker deelt zijn zienswijze in op thema's, die hierna worden toegelicht.	Voor kennisgeving aangenomen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het gehele uiterwaardengebied lijkt binnen de begrenzing van Natura 2000 te vallen. Grote gebieden grasland hierin zijn in beheer gekomen bij Rijkswaterstaat. Inspreker verzoekt de provincie om alert te zijn of het daar gevoerde beheer in overeenstemming is en blijft met het provinciale beleid.	De Provincie is actief met Rijks waterstaat in overleg om te zoeken naar de vormgeving van een optimaal beheer.
		Daarnaast vraagt inspreker om voor de HR en VR gebieden een regeling te maken waarin speciaal graslandbeheer wordt voorgeschreven.	Voor stroomdalgrasland en glanshaverhooiland is een nadere uitwerking van het beheerplan voorzien.
		Inspreker verzoekt om in de uiterwaarden bij Hurwenen maatregelen uit te werken die duidelijk maken dat de agrarische sector ook een grote waarde heeft voor de natuur.	De huidige agrarische sector heeft op zich geen bijzondere waarde voor de natuur. Dat neemt niet weg dat agrariers natuur kunnen beheren. Het beheerplan doet geen uitspraken over wie het beheer moet voeren.
		Inspreker vraagt het voormalige afgravingsgebied aan de Gemeenteweg op te nemen in de begrenzing HR.	De begrenzing van het HR-gebied is vastgelegd in het aanwijzingsbesluit onder verantwoordelijkheid van de Minister van LNV. In het beheerplan kan de begrenzing niet worden gewijzigd.
		Inspreker vraagt de zomerkade bij de nieuwe nevengeul op te nemen in de te ontwikkelen stroomdalgraslanden	Voor stroomdalgraslanden zal een nadere uitwerking worden opgesteld. Het ligt inderdaad voor de hand om de zomerkade hier mee te nemen ten behoeve van de uitbreidingsdoelstelling voor stroomdalgrasland.
		Inspreker vraagt intensief agrarisch beheer te weren door uitkoop en handhaving (maisakkers op het schiereiland)	Dit beheerplan is een plan op hoofdlijnen. Het voorziet niet in voorstellen op perceelsniveau.
		Inspreker vraagt om herstel van meidoornhagen.	Dit beheerplan is gericht op de realisatie van Natura2000-doelen. Er zijn diverse redenen denkbaar waarom meidoornheggen hersteld zouden moeten worden maar de relatie met Natura2000 is te vaag om herstel van hagen in dit plan als maatregel op te nemen.
		Inspreker vraagt om in de uiterwaarden bij Heerewaarden de grote strang beter te verbinden met de rivier in verband met de migratie van soorten.	Voor de uiterwaarden bij Heerewaarden wordt een inrichtingsplan opgesteld. Hierin wordt de realisatie van Natura2000-doelen zo goed als mogelijk meegenomen.
		Inspreker merkt op dat de ligging van stroomdalflora en glanshaverhooilanden in de Kil van Hurwenen onjuist zijn ingetekend – de flora verspreidt zich explosief over het gebied.	Op de habitattypenkaart zijn de vegetaties aangegeven die voldoen aan de kwaliteitscriteria van Natura2000. Natuur is echter niet statisch. De habitattypenkaart is een momentopname. Zeker in zich nieuw ontwikkelende gebieden zoals de Kil van Hurwenen, kunnen de veranderingen snel gaan. Dat zal in een volgende versie van de habitattypenkaart worden verwerkt.
		Rond het Nieuw Fort Sint Andries bevindt zich een goed ontwikkelde populatie kamsalamders, waarvan inspreker zich afvraagt of deze goed in kaart is gebracht.	De populaties van Kamsalamanders in het Rijntakkengebied zijn nog niet volledig in kaart gebracht. Dat is deze planperiode voorzien.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker constateert dat de ambities juist zijn verwoord, maar de realiteit weerbarstig is. Inspreker mist een onderbouwde visie op overgangsbeheer in de meest kwetsbare HR gebieden en vraagt om passende maatregelen in de oeverzone om de ontwikkeling van stroomdalsoorten goed te beschermen.	De ambitie voor de eeste planperiode is gericht op het tegen gaan van verdere achteruitgang. Het overgangsbeheer ten behoeve van de uitbreidingsdoelen voor stroomdalgrasland zal worden beschreven in een nadere uitwerking.
		Inspreker merkt op dat de verbindende functie van dijken groot is en spreekt zijn zorgen uit over de liberale pacht van het waterschap, dat daamee ecologisch verantwoord soortenbeheer losgelaten heeft.	Die functie kan inderdaad van belang zijn. De winterdijken vormen achter geen onderdeel van het aangewezen Natura2000-gebied. Voor beheeradvies kunt u zich het best richten tot de waterschappen zelf.
		Inspreker pleit voor openstelling van subsidiemogelijkheden voor transitiebeheer voor milieu- en landschapswerkgroepen. Inspreker verzoekt om Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer voor te schrijven de ontwikkeling van stroomdal/glanshaverhooilandvegetatie op seizoensbasis te volgen door een klankbord/ begeleidingsgroep.	In dit beheerplan staan de doelen centraal. Het hoe of door wie uitgevoerd is op zich niet relevant. Beheersubsidie loopt doorgaans via de door de provincies uitgevoerde Subsidieregeling Natuur en Landschap. Of u hiervoor in aanmerking komt kunt u nalezen op de provinciale websites.
		Inspreker verzoekt om behoud en herstel van cultuurlandschap, als onmisbaar onderdeel van het beheer, uit te werken in effectief beleid. Inspreker wijst op de gebrekkige resultaten van extensief beheer en verzoekt om aandacht hiervoor. Verfijnd beheer in de vorm van ouderwets boerenbeheer of hooilandbeheer is effectiever en inspreker verzoekt om dit te faciliteren waar mogelijk.	In dit beheerplan staan de doelen centraal. Het hoe of door wie uitgevoerd is op zich niet relevant. Slechte beheerresultaten zullen bij de evaluatie aanleiding zijn voor aanscherping van subsidievoorwaarden.
		Inspreker pleit voor verdere uitwerking van beheer buiten HR en verruiming van subsidiemogelijkheden en uitwerking van overgangs- en additioneel beheer in HR gebieden.	Voor een aantal kwetsbare habitattypen en soorten zullen deze beheerplanperiode nadere uitwerkingen worden opgesteld.
		Negatieve effecten van jaarrond begrazing met grote grazers zijn onderbelicht – het heeft de voorkeur om dit met eigen veerassen te doen.	In dit beheerplan staan de doelen centraal. Het hoe of door wie uitgevoerd is op zich niet relevant. Slechte beheerresultaten zullen bij de evaluatie aanleiding zijn voor aanscherming van subsidievoorwaarden.
		Inspreker verzoekt de provincie om toezicht en handhaving beter uit te werken en aan te sluiten bij initiatieven als het integraal ontwikkelen van een toezichtsfunctie in de Bommelerwaard en Rivierenland.	In het beheerplan wordt de opstelling van een handhavingsplan aangekondigd. Naar verwachting zal dit in de loop van 2018/2019 gereed komen.
		Jachtplannen dienen duidelijker aan het publiek bekend gemaakt te worden. Inspreker mist aandacht voor grootschalige visstroperij en selectieve jacht (hazen en reeën worden bejaagd, exoten als nijlganzen niet).	Communicatie over het wildbeheer is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de plaatselijke wildbeheereenheid en de faunabeheereenheid. Dit beheerplan is niet het document waar het wildbeheer in Gelderland wordt aangestuurd. Dat gebeurt in het Faunabeheerplan.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het PAS schrijft maatregelen voor om de effecten van stikstof te verminderen, maar inspreker mist in het beheerplan een aanpak van stikstof bij de bron. Door ruimhartige uitgifte van natuurbeschermingswetvergunningen onder het PAS en het Gelderse Plussenbeleid neemt de druk alleen maar toe. Inspreker pleit ervoor om te wachten met vaststellen van het beheerplan totdat de vragen die de Raad van State heeft gesteld aan het Europese Hof zijn beantwoord.	Bronmaatregelen maken onderdeel uit van het PAS (landelijke regelgeving) en vormen geen onderdeel van het beheerplan. De uitgifte van vergunningen past binnen de ruimte die het PAS genereert. De druk neemt hierdoor dan ook in principe niet toe. Het vaststellen van het beheerplan staat los van het PAS en de vragen die daarover bij het Europese Hof liggen. Ongeacht de antwoorden daarop dient het plan, ook voor de andere dan stikstofgevoelige habitattypen en -soorten, op grond van de Wet natuurbescherming vastgesteld te worden.
P-038-Z-12	16-06-2017	Inspreker is eigenaar van 6,5 ha grond, gelegen in de uiterwaarden (Ravenswaarden). Dit areaal maakt een aanzienlijk deel uit van het bedrijfsareaal (ong. 40%) en wordt gebruikt voor de winning van ruwvoer en beweiding. Uit het ontwerpbeheerplan kan inspreker onvoldoende opmaken wat de concrete gevolgen zijn van de voorgestelde maatregelen (tabel 4.1, blz 50/51) en hij maakt zich zorgen over de mogelijke gevolgen daarvan voor zijn bedrijf. De maatregelen zijn weergegeven als een verzamelopgave voor verschillende gebieden. Als de opgave voor droge graslanden en essen/iepenbos geprojecteerd wordt in de Ravenswaard, moet dit gelet op het benodigde areaal (dat de omvang van het areaal van Staatsbosbeheer te bovengaat) wel gevolgen hebben voor particulier eigendom – de term functieverandering lijkt daar al op te wijzen. Voor de inrichting van meren is niet duidelijk waar de meren komen en hoe breed de bufferzones moeten zijn. Omdat herstel van geïsoleerde natte laagtes in stroomgeulen wordt beoogd, vreest inspreker dat de inrichting ten behoeve van meren direct gevolgen heeft voor zijn eigendom. Hoewel in het beheerplan wordt geconcludeerd dat alle bedrijven hun bestaand gebruik voort kunnen zetten, vindt inspreker deze conclusie voorbarig, omdat door de voorgestelde maatregelen ander beheer en verlies van grond het gevolg kan zijn. Inspreker maakt daarom bezwaar tegen het beheerplan.	Alle percelen die op dit moment al voldoen aan de kwaliteitscriteria van Natura2000 zijn opgenomen op de Habitattypenkaart. Het beheer/gebruik van dergelijke percelen dient altijd gericht te zijn op behoud van het habitatype. Verslechtering is zonder vergunning verboden. Dat geldt ook voor particuliere percelen die door middel van agrarisch natuurbeheer deze kwaliteit hebben bereikt. Wanneer sprake is van uitbreidingsdoelen (glanshaverhooiland, bos etc.) die alleen gerealiseerd kunnen worden ten koste van bestaande agrarische percelen wordt uitgegaan van realisatie op vrijwillige basis. Wanneer het instandhoudingsdoel binnen het hele Rijntakkengebied echter, ook op wat langere termijn (6 – 12 jaar), onvoldoende wordt gehaald, kunnen dwingender maatregelen niet worden uitgesloten. Een besluit hiertoe zal dan moeten worden vastgelegd in één van de volgende beheerplannen.
		Inspreker merkt tot slot nog op, dat het noemen van draagvlak in relatie tot recreatie, maar niet in relatie tot het belang van particuliere grondeigenaren wijst op gebrek een oog voor de belangen van de laatsten.	Uiteraard is draagvlak bij de particuliere grondeigenaren van groot belang. Dat spreekt zo voor zich dat het in het plan niet is benoemd. Voor de realisatie van uitbreidingsdoelen is de vrijwillige medewerking van de particuliere grondeigenaar vereist. Dat reikt verder dan het genoemde draagvlak bij recreanten.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-13	17-06-2017	De zienswijze van inspreker betreft de mogelijke maatregelen voor ontwikkeling van rietmoeras in het binnendijkse gebied Groenlanden. Inspreker verzoekt om, gelet op de gevolgen voor zijn perceel, af te zien van deze plannen. Omdat voor de uitbreiding van de plas-dras-situatie het peilbeheer over een groot gebied aangepast zal worden, vreest inspreker voor natschade aan zijn perceel en de daarop staande gebouwen.	Bij de uitvoering van maatregelen geldt als uitgangspunt dat negatieve effecten aan derden worden voorkomen. Bij de uitvoering van deze maatregel wordt vernatting van de omgeving niet verwacht. Alle maatregelen zijn daarbij gehouden aan de vereiste vergunningen zoals de Waterwet, keur van het waterschap en het bestemmingplan.
		Naast wateroverlast verwacht inspreker ook overlast van muggen en ander ongedierte. Inspreker vraagt of de provincie de negatieve effecten kan uitsluiten dan wel afdoende maatregelen kan treffen. Zo niet, dat is inspreker van mening dat de provincie moet afzien van de plannen in de Groenlanden een plas-dras te creëren en de doelstellingen in andere gebieden moet realiseren, waar zich geen bebouwing in de nabije omgeving bevindt.	Er is geen reden om aan te nemen dat de voorgenomen maatregelen in de Groenlanden tot een toename van muggen of ander ongedierte zal leiden. De maatregelen betreffen maar een beperkt deel van het al lange tijd bestaande natuurgebied de Groenlanden. Vooraf alles voor 100% uitsluiten is niet mogelijk. Dit kan echter geen reden zijn om af te zien van onze verplichtingen ten aanzien van Natura2000. Indien onverhoopt toch natschade blijkt te ontstaan aan derden zal in overleg worden gezocht naar een oplossing dan wel schadevergoeding.
P-038-Z-14	17-06-2017	De zienswijze van inspreker betreft de mogelijke maatregelen voor ontwikkeling van rietmoeras in het binnendijkse gebied Groenlanden. Inspreker verzoekt om, gelet op de gevolgen voor zijn perceel, af te zien van deze plannen. Omdat voor de uitbreiding van de plas-dras-situatie het peilbeheer over een groot gebied aangepast zal worden, vreest inspreker voor natschade aan zijn perceel en de daarop staande gebouwen.	Bij de uitvoering van maatregelen geldt als uitgangspunt dat negatieve effecten aan derden worden voorkomen. Bij de uitvoering van deze maatregel wordt vernatting van de omgevingniet verwacht. Alle maatregelen zijn daarbij gehouden aan de vereiste vergunningen zoals de Waterwet, keur van het waterschap en het bestemmingplan.
		Naast wateroverlast verwacht inspreker ook overlast van muggen en ander ongedierte. Inspreker vraagt of de provincie de negatieve effecten kan uitsluiten dan wel afdoende maatregelen kan treffen. Zo niet, dat is inspreker van mening dat de provincie moet afzien van de plannen in de Groenlanden een plas-dras te creëren en de doelstellingen in andere gebieden realiseren, waar zich geen bebouwing in de nabije omgeving bevindt.	Er is geen reden om aan te nemen dat de voorgenomen maatregelen in de Groenlanden tot een toename van muggen of ander ongedierte zal leiden. De maatregelen betreffen maar een beperkt deel van het al lange tijd bestaande natuurgebied de Groenlanden. Vooraf alles voor 100% uitsluiten is niet mogelijk. Dit kan echter geen reden zijn om af te zien van onze verplichtingen ten aanzien van Natura2000. Indien onverhoopt toch natschade blijkt te ontstaan aan derden zal in overleg worden gezocht naar een oplossing dan wel schadevergoeding.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-15	18-06-2017	Inspreker merkt op dat het beheerplan een goed plan is en dat alle belanghebbende partijen rekening moeten houden met de natuurwaarden in het gebied, Inspreker vraagt zich wel af wat de visie van de provincie is: gericht op uitbreiden en versterken en terugdringen van niet natuurgerichte activiteiten, of binnen de regels en met handhaving de schade aan de natuur beperken? Inspreker wijst op Rivierpark Maasvallei, waar 2500 ha is ingericht voor (water)veiligheid en natuur. Inspreker merkt op dat met de formulering van doelstellingen voor 11 broedvogelsoorten in de Oude Rijnstrangen ook andere flora en fauna hier van profiteert. Voor verdere buitendijkse ontwikkeling van natuur kunnen boeren met hulp van de provincie overstappen naar extensieve landbouw, waarmee de toenemende eutrofiëring door ganzen geen extra probleem meer hoeft te zijn.	Goed om te horen dat het beheerplan draagvlak heeft. Wat betreft de visie van de provincie op niet natuurgerichte activiteiten kan het volgende worden gezegd. Het beheerplan omvat geen brede provinciale visie over de ontwikkeling van niet natuurgerelateerde activiteiten in het Rijntakkengebied. Het beheerplan geeft wèl aan waar dergelijke activiteiten of projecten aan dienen te voldoen om in aanmerking te komen voor een vergunning. Wat betreft illegale activiteiten wordt in het beheerplan de opstelling van een handhavingsplan aangekondigd. Naar verwachting zal dit in de loop van 2018/2019 gereed komen.
P-038-Z-16	18-06-2017	De zienswijze van insprekers betreft de mogelijke maatregelen voor ontwikkeling van rietmoeras in het binnendijkse gebied Groenlanden. Insprekers verzoeken om, gelet op de gevolgen voor hun woning, af te zien van deze plannen. Omdat voor de uitbreiding van de plas-dras-situatie het peilbeheer over een groot gebied aangepast zal worden, vrezen insprekers voor natschade aan hun perceel en de daarop staande woning. Naast wateroverlast verwachten insprekers ook overlast van muggen en ander ongedierte. Insprekers vragen of de provincie de negatieve effecten kan uitsluiten dan wel afdoende maatregelen kan treffen. Zo niet, dan menen insprekers dat de provincie moet afzien van de plannen in de Groenlanden een plas-dras te creëren en de doelstellingen in andere gebieden realiseren, waar zich geen bebouwing in de nabije omgeving bevindt.	Bij de uitvoering van maatregelen geldt als uitgangspunt dat negatieve effecten aan derden worden voorkomen. Bij de uitvoering van deze maatregel wordt vernatting van de omgeving niet verwacht. Alle maatregelen zijn daarbij gehouden aan de vereiste vergunningen zols de waterwet, keur van het waterschap en het bestemmingplan. Er is geen reden om aan te nemen dat de voorgenomen maatregelen in de Groenlanden tot een toename van muggen of ander ongedierte zal leiden. De maatregelen betreffen maar een beperkt deel van het al lange tijd bestaande natuurgebied de Groenlanden. Vooraf alles voor 100% uitsluiten is niet mogelijk. Dit kan echter geen reden zijn om af te zien van onze verplichtingen ten aanzien van Natura2000. Indien onverhoopt toch natschade blijkt te ontstaan aan derden zal in overleg worden gezocht naar een oplossing dan wel schadevergoeding.
P-038-Z-17	19-06-2017	Inspreker spreekt namens zijn leden tevredenheid uit over de informatievoorziening rondom het ontwerpbeheerplan, maar uit gemengde gevoelens over de natuurontwikkeling.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker verzoekt om er voor te zorgen dat jacht in de Wet natuurbescherming weer wordt geopend. Gebeurt dat niet, dan is sprake van onteigening en dient daar een schadevergoeding tegenover te staan.	Via dit beheerplan kan de wet niet worden aangepast maar jacht is, sinds 1 januari 2017, in de Wet natuurbescherming in beginsel toegestaan binnen Natura2000.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Er dient een automatische koppeling te worden gemaakt tussen het beheerplan, natuurbeschermingswetvergunningen en het faunabeheerplan, omdat beheer en schadebestrijding op agrarische percelen van wezenlijk belang is.	Automatisch zal niet gaan maar de Provincie zal er op toezien dat plannen, regelgeving en vergunningverlening goed op elkaar zijn afgestemd.
		In de bijlage 'Kader vergunningverlening per sector' (p.11) dient het woord 'intensief' verwijderd te worden, omdat hier geen definitie van bestaat – uitgangspunt dient landbouwkundig bestaand gebruik te zijn.	Het woord intensief zal worden geschrapt.
		Gronden die zijn opgenomen in het beheerplan geven geen recht meer op uitbetaling van GLB betalingsrechten? Als grond niet meer als landbouwgrond gezien wordt, levert dit (ook) grote problemen op voor gebruiksruimte voor dierlijke mest, voor de melkveefosfaatreferentie en leidt dit tot hoge boetes.	Binnen de Natura2000 begrenzing behoudt het grootste deel van de grond een agrarische functie. Hier blijft de GLB en gebruiksruimte voor afzet van mest normaal van kracht. Alleen voor de percelen die aan de landbouwfunctie zijn onttrokken en een natuurfunctie hebben gekregen vervalt dit logischerwijs. Het is immers geen landbouwgrond meer.
		Voor de onttrekking van landbouwgrond voor natuur dient de provincie te beschikken over voldoende compenserende landbouwgrond – boeren kunnen hun bedrijf dan voortzetten en de provincie hoeft minder schadevergoeding te betalen.	De functieverandering van landbouw naar natuur vindt in principe plaats op basis van vrijwilligheid, hetzij door een overeenkomst hetzij door aankoop. Alleen bij het PAS is incidenteel ook sprake van gedwongen functieverandering (onteigening). Ook dan zal altijd eerst de minnelijke weg worden gevolgd. Het aanbieden van vervangende grond kan daar deel van uitmaken.
		Waterschappen stellen hogere eisen aan waterkwaliteit dan nodig is op grond van de Kaderrichtlijn Water. Natuur mag daarvan afwijken, maar de landbouw niet.	Dit beheerplan doet geen uitspraken over het beleid van waterschappen of milieuregelgeving.
		Ondiepe grondwateronttrekkingen zijn vergunningvrij, maar binnen de 2 lambdazone van droogtegevoelige habitattypen is een voortoets nodig – inspreker wijst er op dat definties van ondiep en de lambdanorm ontbreken en meent dat grondwateronttrekkingen van geringe vorm voor drinkwater bestaand gebruik zijn en altijd vergunningvrij dienen te zijn.	Bestaande onttrekkingen zijn vergunningvrij. Voor nieuwe onttrekkingen binnen de 2 lambdazone rond droogtegevoelige habitattypen is een voortoets nodig. In het Rijntakkengebied is het effect van de fluctuatie van de rivier zelf echter zo dominant op de omgeving dat agrarische onttrekkingen voor drinkwater niet tot noemenswaardige effecten zullen leiden. Deze zijn dan ook vergunningvrij.
		Inspreker meent dat het bestaande peil gehandhaafd dient te worden. Vernatting gaat ten koste van opbrengend vermogen en weidegang en is slecht voor dierenwelzijn en ammoniakuitstoot.	Aanpassing van het peil zal altijd zorgvuldig door het waterschap worden afgewogen. Hierbij wordt rekening gehouden met de aanwezige functies in het gebied. Zo lang er nog sprake is van een agrarische functie kan er niet zo maar vernat worden.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker verzoekt om een voorziening op te nemen om op beperkte schaal af te kunnen wijken van het scheurverbod, vooruitlopend op een mogelijke versoepeling.	Het scheurverbod is een zaak van het GLB dat wordt uitgevoerd door de RVO. Dit beleid staat los van dit beheerplan. Alleen de begrenzing is gelijk. Het beheerplan kan hier niets aan toe of af doen.
		Inspreker verzoekt verder met klem om agrarische activiteiten binnen en buiten de inrichting in het plan toe te staan. Zo geeft toepassing van dierlijke mest een goed bodemleven, nodig voor het behoud van de vogelstand.	Op gronden met een agrarische functie kan het bestaande gebruik onverkort worden voortgezet. Het overgrote deel van het Rijntakken gebied behoudt zijn huidige agrarische functie. Waar sprake is van een exclusieve natuurfunctie (bestemd als natuur en/of functieverandering uitgekeerd) is bemesting uitgesloten. Hier is nog vaak het teveel aan mest (voorraad in de bodem, via de lucht en de rivier) een belemmering voor een goede ontwikkeling van de natuur.
		Inspreker meent dat het recht op bestaand gebruik overdraagbaar moet zijn. Indien dat niet zo is, dient het recht gewaardeerd te worden. Een wijziging van bestaand gebruik, die niet tot een verslechtering leidt, dient eveneens als bestaand gebruik te worden gezien.	Bestaand gebruik is gekoppeld aan het perceel, niet aan een persoon. Het is dus zonder meer overdraagbaar.
		Overige punten: a. Het beheerplan moet op perceelsniveau worden uitgewerkt. b. Hoogwaterveiligheid gaat vóór natuurdoelen. c. Wat gebeurt er met het beheerplan als het PAS niet in stand blijft? d. Hoe zijn de aantallen ganzen (tabel p. 38) tot stand gekomen en wat is de onderbouwing? e. De financiële schade door ganzen is een beperkende factor die in het beheerplan opgenomen moet worden. f. een bedrijfsgericht onderzoek naar sociale en economische aspecten ontbreekt.	a. Het beheerplan wordt voor Rijntakken niet op perceelsniveau uitgewerkt. b. In de europese regelgeving is er geen verschil in status tussen hoogwaterveiligheid en Natura2000. Het een gaat niet boven het ander. In de praktijk wordt gezorgd voor een goede afstemming. c. In dat geval zullen de Natura2000 -doelen blijven staan en daarmee ook het belangrijkste deel van het beheerplan. In het beheerplan zal dan wel het PAS, als oplossing van een aantal problemen, moeten worden aangepast. In dat geval kan het zijn dat elke initiatiefnemer weer individueel moeten aantonen dat zijn initiatief geen schade doet aan de natuur. d. De genoemde aantallen voor vogelrichtlijnsoorten komen uit het aanwijzingsbesluit en zijn gebaseerd op tellingen over de afgelopen jaren. e. Financiele schade is voor het instandhoudingsdoel geen beperkende factor. f. In paragraaf 6.3. wordt het uitgevoerde onderzoek naar sociaal economische aspecten beschreven.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker stelt dat de aanwijzingen uit het beheerplan in strijd zijn met het eigendomsrecht uit het EVRM. Door aanwijzing als Natura 2000 is er al vermogensschade. Inspreker hecht grote waarde aan natuur inclusieve landbouw. Om draagvlak te stimuleren moet de provincie zich inzetten voor uitbetaling van GLB betalingsrechten, voor gebruiksruimte voor dierlijke mest, aanpassing van melkveefosfaatreductie en het agrarisch gebruik voor langere tijd waarborgen.	De Natura2000-gebieden zijn aangewezen door de Staatssecretaris van EZ. Het beheerplan voegt daar niets aan toe en gaat uit van de aanwijzingen zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit voor Rijntakken. De GLB-regels en het mestbeleid staan hier niet ter dicussie, omdat zij vallen onder de bevoegdheid van de Minister van LNV.
P-038-Z-18	15-06-2017	Inspreker stelt vast dat in het beheerplan geen enkele aandacht is voor cultuurhistorie en erfgoed. Erfgoed is nauw verweven met natuur, ook langs de rivieren, en cultuurhistorische elementen, inclusief behoud en verbetering ervan, verdienen een plek in het beheerplan. Waar cultuurhistorie en natuur samenkomen is een gedegen afweging van maatregelen nodig.	Natura 2000 gaat exclusief over natuur en biodiversiteit. Hierbij vormt de bestaande natuur het uitgangspunt. In Nederland is die bestaande natuur zeer sterk bepaald door historisch gebruik en cultuurhistorische elementen. De cultuurhistorie zit dus nadrukkelijk impliciet in de doelen. Als het er op aankomt gaat het bij Natura 2000 echter wel exclusief om (bij voorbeeld) het stroomdalgrasland op het fort en niet om de historische restauratie van de fortificatie.
		In de Hoenwaard is de uitbreidingsdoelstelling voor de genoemde bostypen (zachthoutooibos, essen-iepenbos en droog ooibos) niet haalbaar, gelet op het beheer van inspreker, de op de natuurbeheerplankaart van de provincie weergegeven beheertypen en in verband met de eisen uit het programma Stroomlijn. De uitbreidingsdoelstelling voor glanshaverhooiland lijkt wel haalbaar.	De uitbreidingsdoelstelling voor essen-iepenbos en droog hardhout ooibos is een prioritaire opgave. De eisen vanuit rivierveiligheid en de standplaatseisen ten aanzien van bodem en hoogteligging maken dit een moeilijke opgave. De beschikbaarheid van de grond is dan nog niet eens genoemd. In de Hoenwaard lijken goede mogelijkheden aanwezig voor uitbreiding van beide bostypen. Wij hebben vertrouwen in het lopende gebiedsproces.
		In de Rijswaard ligt een forse uitbreidingsopgave voor zachthoutooibos, die evenmin haalbaar lijkt, gelet op de doelen en ambities uit het natuurbeheerplan van de provincie, het reeds gevoerde beheer en de actuele landschappelijke en cultuurhistorische betekenis (meidoornhagen en hoogstam-knotwilgen). Ook hier speelt het programma Stroomlijn een rol.	De Rijswaard is een bijzonder gebied waar met zorg mee moet worden opgegaan. In de Kerkewaard en de oostpunt van de Rijswaard lijken mogelijkheden voor bosuitbreiding aanwezig zonder aantasting van de bestaande kwaliteiten. Uiteraard zal een dergelijke uitbreiding de instemming moeten hebben van de eigenaar en zal dit moeten voldoen aan de regels van de Waterwet.
		Inspreker geeft aan dat er wel degelijk een belemmering uitgaat van de recreatiedruk op onder andere weidevogels en pleit voor meer aandacht hiervoor in het beheerplan.	Recreatie is op diverse plaatsen in het Rijntakkengebied inderdaad een belangrijk knelpunt voor de instandhoudingsdoelen. De tekst zal op dit punt wat scherper worden geformuleerd.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker spreekt zijn zorgen uit over de effecten van stikstof op de natuur en pleit voor aanvullende brongerichte maatregelen en voldoende handhaving daarbij.	Het PAS voorziet ook in brongerichte maatregelen. Het PAS is echter gericht op het stoppen van de achteruitgang van de natuur. Voor de meest kwetsbare habitattypen wordt daarmee inderdaad nog niet de gewenste duurzame instandhouding bereikt. Deze problematiek zal in de tweede planperiode nadrukkelijk aandacht krijgen.
P-038-Z-19	19-06-2017	Insprekers missen onder het kopje 'Uiterwaarden Waal' op pagina 53 andere kansrijke gebieden zoals de Afferdense- en Deetste Waarden en verzoeken om een uitbreiding van het aantal mogelijk kansrijke gebieden in de uiterwaarden van de Waal.	In genoemde paragraaf worden kansrijke lokaties voor uitbreiding van Meren met Krabbescheer, binnen habitatrichtlijngebied, genoemd. De Afferdense en Deestse uiterwaarden zijn alleen aangewezen als vogelrichtlijngebied en vallen hier dus buiten.
		Omdat voor de instandhoudingssoorten woudaap, roerdomp en grote karekiet een goed herstel van het rietmoeras belangrijk is, verzoeken insprekers op pagina 65, 2e alinea, laatste zin de term "enige afname" te vervangen door: sterkte afname.	De genoemde afname betreft Zachthoutooibos, een prioritair habitattype, dat zich, qua oppervlakte, net op het instandhoudingsdoel bevind. Dat vereist de nodige zorgvuldigheid.
		Insprekers vinden ten aanzien van paragraaf 4.1.1.11 bos niet of minder relevant voor de doelen van een groot deel van de instandhoudingssoorten (met name vogels) en zij vragen daarom te voorkomen dat er in de Gelderse Poort te veel bos ontstaat. Verder verzoeken insprekers aan de eerste maatregel op pagina 71 het woord "enige" toe te voegen aan het begin van de zin. Ten aanzien van de tweede maatregel zijn zij van mening dat moet worden onderzocht of deze ontwikkeling geen nadelige effecten heeft op de waterstanden van de omliggende gebieden	Van nature is bos het dominante habitattype in het rivierengebied. Goed ontwikkeld ooibos van enige omvang komt in Nederland, in de huidige situatie, niet of nauwelijks voor. Hiervoor hebben wij dus terecht een opgave gekregen. Het zou toch bijzonder mooi zijn wanneer we daarmee vogelrichtlijnsoorten als Zwarte wouw, Visarend en Zwarte ooievaar binnen zouden kunnen halen. Dat hoeft niet ten koste te gaan van andere habitattypen en soorten. Integendeel ook voor de moerasvogels hebben we een opdracht. Er is geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat realisatie van bos op de Vlietberg tot waterstandseffecten zal leiden.
		Insprekers verzoeken op pagina 80 bescherming tegen vraat door ganzen als maatregel toe te voegen.	Bij rietherstelprojecten zijn maatregelen tegen ganzenvraat inmiddels standaard. Dat wordt niet meer beschouwd als afzonderlijke maatregel.
		Over de Porseleinhoen merken insprekers op dat er langs de Waal ter hoogte van Beuningen ook geschikte gebieden zijn. Daarnaast verzoeken zij maatregelen te specificeren zoals het laten overstromen van grasland/lage moerasvegetaties.	De mogelijke locaties voor realisatie van leefgebied voor het Porceleinhoen zullen nader worden uitgewerkt. Hierbij komt mogelijk ook de Beuningse uiterwaard in beeld.
		Insprekers wijzen erop dat in het beheerplan geen potentiële locaties worden genoemd voor de kwartelkoningen. Verder is de tekst te weinig concreet, is onduidelijk wat met "het leefgebied" wordt bedoeld en is niet duidelijk of de maatregelen voldoende zijn om de instandhoudingsdoelen te behalen. Ze verzoeken mogelijke locaties voor kwartelkoningen op te nemen en doen een aantal suggesties.	Het leefgebied van de Kwartelkoning is opgenomen als bijlage. Dat neemt niet weg dat ook voor deze soort een nadere uitwerking hoogst noodzakelijk is. Net als de uitwerking voor het Porceleinhoen zal deze uitwerking in deze eerste planperiode worden opgesteld en waar mogelijk ook worden uitgevoerd.
		Insprekers zien voor de zwarte stern zeer geschikte mogelijkheden in de zuidelijke uiterwaarden van de Waal.	Ook voor de Zwarte stern zal een uitwerkingsplan worden opgesteld.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Voor de oeverzwaluw pleiten zij voor het aanleggen van extra broedplaatsen en doen suggesties om dit te realiseren. Ze vinden verder de instandhoudingsdoelen erg laag.	De instandhoudingsdoelen zijn vastgesteld in het aanwijzingsbesluit. Dat is uitgangspunt voor dit beheerplan en staat niet meer ter discussie. Het aanleggen van extra broedplaatsen heeft op basis van het aanwijzingsbesluit geen prioriteit.
		Voor de steltlopers op pagina 89 stellen insprekers voor handhaving als maatregel toe te voegen.	In hoofdstuk 7 wordt een handhavingsplan aangekondigd. Handhaving van de rust voor steltlopers zal daar zeker in worden opgenomen.
		Met betrekking tot het faunabeheer vinden insprekers dat ganzen anders reageren op schoten dan op de aanwezige functies in de omgeving. Zij zien dit niet als reden om af te wijken van de gestelde 500 meter.	Het uitgangspunt is het voorkomen van verstoring. Een afstand van 300 m lijkt daarvoor voldoende. Wanneer dit niet voldoende blijkt (bij evaluatie) zal de afstand worden vergroot.
		Insprekers vinden dat de realisatie van natura 2000-doelen belangrijkers is dan recreatie, sport en toerisme en vragen paragraaf 6.1.5 daarop aan te passen.	Paragraaf 6.1.5. wordt aangepast in de zin dat de recreatiefunctie ondergeschikt is aan de natuurfunctie.
		Insprekers willen vanuit hun functie graag betrokken worden bij en meedenken met de ontwikkelingen in de Gelderse Poort.	Bij de uitvoering van maatregelen, het monitoren van de resultaten en het tegengaan van negatieve ontwikkelingen is elke hulp zeer welkom.
P-038-Z-20	19-06-2017	Delfstoffenwinning is in het verleden, heden en in de toekomst nodig voor bouwgrondstoffen, maar vervult tevens een belangrijke rol bij het realiseren van Natura2000 doelen. Inspreker stelt met genoegen vast dat deze visie in het beheerplan wordt onderschreven.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker wijst op een aantal punten over de zachthoutooibossen. Ten eerste kunnen soorten van ooibossen zich in de toekomst moeilijker verspreiden door toename van isolatie van overblijvende boskernen.	Zachthoutooibos van enige kwaliteit is op dit moment nog zeer schaars. Dat geldt ook voor de typische ooibossoorten. Het beheerplan voorziet in uitbreiding, kwaliteitsverbetering en een verbeterde spreiding van ooibossen. De isolatie zal hierdoor afnemen.
		Ten tweede vragen zij om een nadere toelichting op herverkaveling.	Ooibos komt nu met name als kleine, relatief jonge en weinig duurzame snippers voor. Door het samenvoegen van deze snippers in boskernen kan, binnen de randvoorwaarden van de Waterwet, de kwaliteit en duurzaamheid van het ooibos worden bevorderd.
		Ten derde ontbreken waarborgen om nieuwe bossen voldoende oud te laten worden en is de kwaliteit van het nieuwe bos niet verzekerd.	Door het opnemen van de boskernen in de vegetatielegger van Rijkswaterstaat wordt de duurzaamheid gewaarborgd.
		Ten vierde is onduidelijk op grond van welke criteria de ondergrens voor boskernen van 25 hectare is vastgesteld.	In het profieldocument voor vochtige alluviale bossen (**www.synbiosys.alterra.nl**) wordt gesteld dat voor een optimale functionele omvang van ooibos van alle typen minimaal enkele tientallen hectaren nodig zijn. In het beheerplan is hier 25 ha. Voor aangehouden.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Ten vijfde ontstaan door het plan te grote gaten in het snoer van zachthoutooibossen waardoor uitwisseling van soorten tussen de boskernen niet mogelijk is.	Als uitgangspunt is een maximale onderlinge afstand tussen boskernen van 10 km gehanteerd. Dat is inderdaad vrij groot maar anderzijds qua haalbaarheid al behoorlijk ambitieus. Bij de evaluatie over 6 jaar zal dit uitgangspunt opnieuw worden beoordeeld.
		Ten zesde vraagt inspreker zich af in welke mate rekening is gehouden met het feit dat het ministerie van EZ ooibos heeft benoemd als knelpunt. Dit omdat voor H91E0A geen toename maar kwantitatieve verbetering is voorzien in het plan.	Voor zachthoutooibos is in het aanwijzingsbesluit een concrete oppervlakte opgenomen welke overeenkomt met de huidige oppervlakte. Voor dit type is geen uitbreiding voorzien. Voor de andere ooibostypen is wel een uitbreidingsdoelstellinhg opgenomen.
		Ten zevende is inspreker van mening dat voor de overige typen ooibos in het plan duurzaam ruimte voor uitbreiding moet worden gereserveerd.	Elk 6 jaar wordt het plan geëvalueerd en kan het plan, indien nodig, worden bijgesteld. Reserveringen voor de toekomst zijn niet mogelijk.
		Ten achtste verzoekt inspreker om een aanvullend ecologische onderzoek omdat kennis over te hanteren ecologische randvoorwaarden, netwerkprincipes en ontwikkelstrategie van ooibos onvoldoende aanwezig is.	Er zijn inderdaad nog veel vragen over ooibos. Voor deze planperiode is dan ook een nadere uitwerking voor ooibossen voorzien.
		Ten slotte vraagt inspreker welk areaal aan kwalificerend habitattype van het Bijvoet-ooibos recent is verdwenen en waar en in welke omvang dit gecompenseerd gaat worden.	Het Bijvoetooibos is een subtype van het zachthoutooibos dat helaas niet apart is gekarteerd. Er is ook geen aparte doelstelling voor geformuleerd. Op de vraag wat er is verdwenen en wat er wordt gecompenseerd is dus geen antwoord te geven. In de nadere uitwerking voor ooibossen zal dit type speciale aandacht krijgen.
		Inspreker wijst op twee punten over Droge hardhoutooibossen. Ten eerste vraagt hij een onderbouwing voor het streven naar eenheden van tenminste 15 hectare. Ten tweede wijst inspreker op de mogelijkheid van spontane ontwikkeling op nieuwe standplaatsen in de Gendtse en Bemmelse Waard.	In het profieldocument voor vochtige alluviale bossen (www.synbiosys.alterra.nl) wordt gesteld dat voor een optimale functionele omvang van alle typen ooibos minimaal enkele tientallen hectaren nodig zijn. Voor het Essen-iepentype en het droge hardhoutoooibos is uitgegaan van minimaal 15 ha als onderdeel van een complex met andere typen van 20 tot 25 ha. Met name voor de ontwikkeling van droog hardhoutooibos is fysiek weinig ruimte beschikbaar voor uitbreiding. Het gaat daarbij vaak om slechts smalle stroken langs stuwwallen of hoogwatervrije terreinen. In de Gendtse en Bemmelse waard is geen geschikte plek voor echt droog hardhoutooibos aanwezig. Er zijn wel mogelijkheden voor Essen-Iepenbos maar dat wordt niet tot het droge hardhoutooibos gerekend.
		Inspreker ziet graag dat vooraf een gedegen inventarisatie van verspreiding en kwaliteit van de Ruigte en zomen type droge bosranden plaatsvindt.	Verspreiding en kwaliteit van ruigten zijn geïnventariseerd en vastgelegd op de habitattypenkaart.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker vindt dat de uitbreiding van stroomdalgrasland niet ten koste mag gaan van de uitbreiding van droog hardhoutooibos en wijst op de Bemmelse Waard als uitbreidingsmogelijkheid voor stroomdalgrasland, met name op de oeverwal.	Aangezien voor beide typen nog een forse uitbreidingsdoelstelling is opgenomen ligt het niet voor de hand om het ene type ten koste van het andere type te laten uitbreiden. Dit is ook wettelijk niet mogelijk.
		Inspreker ziet graag dat in het plan vanuit de invloed op het natura 2000-gebied richtlijnen worden opgenomen om verdere insnijding van de Waal tegen te gaan. Inspreker stelt voor om bij het geschikter maken van het habitat voor riviertrekvissen geen gebruik te maken van gebiedsvreemd materiaal als stortsteen. Hij verzoekt om, in afwachting van de evaluaties, terughoudend om te gaan met de aanleg van langsdammen bij Ophemert en Wamel. Ten slotte vraagt inspreker te onderzoeken of er meer water naar de meestromende nevengeulen kan.	Het zomerbed van de rivieren maakt geen deel uit van Natura2000. De reikwijdte van het beheerplan is daardoor beperkt. De verdroging ten gevolge van de insnijding is wel als knelpunt benoemd evenals de stortsteen op de oevers. In het kader van de KRW (kaderrichtlijn water) wordt, waar mogelijk, stortsteen verwijderd. De steeds diepere insnijding van de rivier is ook een zorgpunt voor Rijks waterstaat maar oplossingen zijn nog niet voorhanden. Het effect van langsdammen wordt nog onderzocht.
		Voor het rietmoeras wijst inspreker erop dat de herstelmaatregelen in Groenlanden en Ooijse Graaf te vrijblijvend zijn geformuleerd. Nu kan niet worden beoordeeld of de effecten bereikt kunnen worden.	Rietmoeras is geen doel op zich. Het gaat hierbij om leefgebied voor moerasvogels. Het doelbereik is hierbij goed te volgen aan de hand van de populatieontwikkeling van de moerassoorten. Het huidige bos bij het Vossengat (Gendtse waard) is niet als boskern opgenomen. Het lijkt hier, in de stroombaan van de rivier, niet goed mogelijk om een echte boskern van 25 ha te ontwikkelen. Dat neemt niet weg dat dit bos van het Bijvoet-type met Zwarte Populier, een zeer belangrijk stuk bos is. Dat op de habitattypekaart is opgenomen en dus beschermd is op grond van de Wet natuurbescherming.
		Ten slotte wijst inspreker nog op een aantal specifieke punten. Op pagina 26 ontbreekt de doortrekking van de A15 met brug of tunnel over de Rijnstrangen bij belangrijke ontwikkelingen. Op pagina 44 wordt voor het Essen-Iepenbos en het Droge hardhoutooibos een huidig areaal van 34 ha vermeld. Op pagina 57 en 61 wordt melding gemaakt van 'Erlecomse Waard (Bizonbaai)' als stroomdalgrasland. Hier lijkt sprake van een naamsverwarring. Op pagina 66 en bijlage 8 lijkt het ooibos bij het Vossegat buiten de boskern te vallen, wat niet de bedoeling kan zijn.	De correcties zullen worden verwerkt.
		Op pagina 70 staat dat ontwikkeling hardhoutooibos op hoogwatervrij terrein plaatsvindt. Inspreker vraagt of dit een terrein is waar hardhoutooibos goed kan ontwikkelen.	Voormalige steenfabrieksterreinen en andere hoogwatervrije terreinen zijn, met name op de taluds, goed geschikt voor de ontwikkeling van droog hardhoutooibos. Op de echt hoogwatervrije delen zullen zich andere droge bostypen (geen ooibostype) ontwikkelen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-21	19-06-2017	Inspreker stelt dat het plan niet voldoet aan het programma van eisen voor een natura 2000-beheerplan omdat het plan geen uitwerking geeft van de instandhoudingsdoelen in omvang, ruimte en tijd.	Het beheerplan voor de Rijntakken is een plan op hoofdlijnen. In hoofdstuk 4 en 5 en bijlage 3 wordt beschreven op welke wijze, waar en wanneer de instandhoudingsdoelen worden gerealiseerd. Hiermee voldoet het plan aan de eisen die aan een beheerplan worden gesteld. Voor een aantal habitattypen en vogelrichtlijnsoorten, die zich momenteel onder het instandhoudingsdoel bevinden, zijn nadere uitwerkingen voorzien in de loop van deze eerste planperiode.
		Inspreker stelt dat het beheerplan niet aangeeft wat het bestaande gebruik is.	In dit beheerplan is afgezien van een uitputtende inventarisatie van het bestaande gebruik. De in 2017 in werking getreden Wet natuurbescherming geeft in artikel 2.9 lid 2, een afdoende definitie van "bestaand gebruik" zonder overigens deze term te benoemen.
		Inspreker stelt dat niet duidelijk is welke bevoegde instantie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de maatregelen.	In paragraaf 7.1. wordt beschreven welke instanties verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de maatregelen.
		Inspreker signaleert een negatief effecten van loslopende honden op Gravenbol en de Lunenburgerwaard. Het hier aanwezige losloopgebied is na 31 maart 2010 uitgebreid. Dit kan dus niet worden beschouwd als bestaand gebruik. Volgens inspreker zou het plan voorwaarden moeten bevatten om de negatieve effecten van de hondenuitlaat te beteugelen.	De recreatieparagraaf wordt aangepast. Het negatieve effect van loslopende honden wordt hierin opgenomen. Ook los hiervan kan worden gesteld dat het instellen of uitbreiden van een losloopgebied binnen een vogelrichtlijngebied gebonden is aan een Wnb-vergunning. Significante schade aan de instandhoudingsdoelen kan immers niet bij voorbaat worden uitgesloten. Het gaat hierbij om handhaving en vergunningverlening op basis van de wet. Het is niet nodig om dit uitgebreid te beschrijven in het beheerplan.
		Inspreker mist een beschrijving van maatregelen welke vermesting, in de buurt van Gravenbol, in het kader van het PAS, kunnen voorkomen.	Het PAS, inclusief de bijbehorende maatregelen, beschreven in de PAS-gebiedsanalyse, is reeds vastgesteld en staat, in dit kader, niet open voor zienswijzen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-22	16-06-2017	Inspreker betreurt het zeer dat het Hoogheemraadschap sinds 2013 niet meer betrokken is geweest bij de totstandkoming van het plan en verzoekt de provincie een bestuurlijk overleg te organiseren tussen provincies, waterschappen en andere partijen.	De waterschappen zijn inderdaad weinig betrokken geweest bij de opstelling van het beheerplan Rijntakken. De achtergrond hiervan is niet meer te achterhalen. Duidelijk is wel dat de waterschappen geen deel uit maakten van de breed samengestelde klankbordgroep en ook niet in reguliere ambtelijke overleggen waren vertegenwoordigd. De afstemming die heeft plaats gevonden was ad hoc. Zo is op 8 november 2012 een concept van het beheerplan besproken in een ambtelijk overleg met de drie Gelderse waterschappen. In april 2013 is het concept ontwerpbeheerplan bestuurlijk besproken in een overleg van de bevoegde gezagen waarbij de Gelderse waterschappen bestuurlijk eveneens waren uitgenodigd. Dit overleg heeft geresulteerd in het buiten de begrenzing houden van de winterdijken in het aanwijzingsbesluit. In mei 2017 heeft wederom een ambtelijk overleg met de waterschappen, plaatsgevonden over het ter inzage gelegde beheerplan.
		In het beheerplan ontbreekt een integrale benadering van de overige aanwezige belangen en functies van de rivier die een wettelijke opgave en bescherming kennen.	Het beheerplan Natura 2000 Rijntakken is een sectoraal plan. Voor ieder Natura 2000 gebied wordt een beheerplan opgesteld. Daarin is aangegeven welke maatregelen worden genomen om de instandhoudingsdoelen, die voor het gebied, door het Rijk, zijn geformuleerd te halen en hoe de afstemming met bestaand gebruik en toekomstige ontwikkelingen plaatsvindt. Uiteindelijk is niet het beheerplan maar de wet bepalend voor de afweging van belangen.
		Inspreker vraagt het plan te actualiseren gelet op veranderde beleid en wetten.	Het in 2017 ter inzage gelegde ontwerpplan verschilt slechts marginaal van dit in 2013 besproken concept. De verschillen betreffen een actualisatie, verwerking van het PAS en enkele tekstaanpassingen naar aanleiding van overleg met RWS en I&M. Voor deze aanpassingen is de klankbordgroep alleen schriftelijk geraadpleegd. De wijzigingen hadden geen directe betrekking op waterschapszaken. Om die reden zijn de waterschappen niet geraadpleegd.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker verzoekt het kader voor vergunningplicht van nieuw op te stellen peilbesluiten expliciet op te nemen in het plan.	Het Natura 2000 beheerplan is opgesteld binnen de strakke kaders van de Wet natuurbescherming en het Aanwijzingsbesluit en het daarbij horende wijzigingsbesluit van het Rijk. Hiermee is het wettelijke kader en het wat en waar te beschermen vastgesteld. Het beheerplan richt zich vooral op hoe de doelen gerealiseerd kunnen worden. De zorgen over de gevolgen voor de uitvoering van het HWBP hebben vooral betrekking op het wat en waar. Voor projecten die vergunningplichtig zijn op basis van de Keur en de Waterwet zal bij het betreffende waterschap een vergunning worden gevraagd. Dit is regulier onderdeel van projecten. Wanneer de wet daarbij een vergunningprocedure voorschrijft kan het beheerplan daar niets aan af doen.
		Inspreker vraagt de relatie met het Hoogwaterbeschermingsprogramma op te nemen in het plan en verzoekt specifiek om een motivering hoe de belangen omtrent waterveiligheid worden afgewogen met de natura 2000-belangen. Hij verzoekt ook om voor uit te voeren dijkversterkingen een voorziening op te nemen in het plan om zodoende te zorgen voor een goede samenhang en afweging met de natura 2000-belangen.	Het HWBP zal in het definitieve plan in het hoofdstuk Ambities en afwegingen een nadrukkelijke plaats krijgen. Dat neemt niet weg dat maatregelen in het kader van het HWBP, waarbij significante schade aan de instandhoudingsdoelen niet op voorhand kan worden uitgesloten, normaal moeten worden getoetst om te kunnen worden vergund. Naar verwachting moet, op diverse plaatsen, rekening worden gehouden met significante schade. Hiermee komt het dijkverzwaringsproject in het ADC-traject. Dat wil zeggen dat een project, waarbij sprake is van significante schade, niet eerder doorgang kan vinden nadat is aangetoond dat er geen **A**lternatieven zijn, er sprake is van een **D**wingend maatschappelijk belang en de schade voorafgaand is ge**C**ompenseerd. Dat is de wet. Het beheerplan kan daar niets aan toe of af doen. Het opnemen van voorzieningen in het beheerplan is dus geen optie. In geval van dijkverzwaring is het Ministerie van LNV het bevoegde gezag voor vergunningverlening.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker vraagt in het plan de volgende activiteiten als bestaand beheer te beschouwen: • Bestaande beheer en onderhoudspaden en activiteiten conform Gedragscode Wet Natuurbescherming • Beheeractiviteiten Bevers conform Beverprotocol	Het bestaande beheer waaronder het gebruik van onderhoudspaden wordt beschouwd als bestaand gebruik. Dit zal in het beheerplan worden opgenomen. De gedragscode Wet natuurbescherming heeft betrekking op de soortbescherming (de oude Flora en Fauna wet). Voor bestaand gebruik is dit een goede richtlijn. Voor nieuwe activiteiten is deze gedragscode echter niet dekkend voor Natura2000 en zal altijd een toetsing dienen plaats te vinden. Zodra een soort, als bijvoorbeeld de bever, boven zijn instandhoudingsdoel zit is regulering van aantal of ruimtegebruik niet uitgesloten.
P-038-Z-23	19-06-2017	Inspreker betreurt het dat de waterschappen niet betrokken zijn bij de totstandkoming van het plan en verzoekt om alsnog de samenwerking met waterschappen te zoeken in het vervolgproces en bij de uitwerking van het beheerplan.	De waterschappen zijn inderdaad weinig betrokken geweest bij de opstelling van het beheerplan Rijntakken. De achtergrond hiervan is niet meer te achterhalen. Duidelijk is wel dat de waterschappen geen deel uit maakten van de breed samengestelde klankbordgroep en ook niet in reguliere ambtelijke overleggen waren vertegenwoordigd. De afstemming die heeft plaats gevonden was ad hoc. Zo is op 8 november 2012 een concept van het beheerplan besproken in een ambtelijk overleg met de drie gelderse waterschappen. In april 2013 is het concept ontwerpbeheerplan bestuurlijk besproken in een overleg van de bevoegde gezagen waarbij de gelderse waterschappen bestuurlijk eveneens waren uitgenodigd. Dit overleg heeft geresulteerd in het buiten de begrenzing houden van de winterdijken in het aanwijzingsbesluit. In mei 2017 heeft wederom een ambtelijk overleg met de waterschappen, plaatsgevonden over het ter inzage gelegde beheerplan.
		Inspreker mist de anticipatie op andere opgaven en ontwikkelingen zoals het Hoogwaterbeschermingsplan.	De meeste lopende plannnen en ontwikkelingen zijn besproken in het beheerplan. Het hoogwaterbeschermings-programma is inderdaad ten onrechte niet beschreven. Het HWBP zal in het definitieve plan in het hoofdstuk Ambities en afwegingen een nadrukkelijke plaats krijgen.
		Inspreker verzoekt het kader voor vergunningplicht van nieuw op te stellen peilbesluiten expliciet op te nemen in het plan en daarnaast de Waterbeheerplannen 2016-2021 en de meest recente peilbesluiten te benoemen.	De opstelling van het ontwerpbeheerplan heeft lange tijd in beslag genomen. Het daarbij actueel houden van de tekst is een opgave op zich. In het definitieve plan zal weer een actualisatieslag worden doorgevoerd. Hierbij zal met name ook het HWBP worden meegenomen. Daarbij moet gezegd dat dit een plan op hoofdlijnen betreft. Zaken als peilbesluiten en waterbeheerplannen worden niet meegenomen te meer daar dergelijke besluiten en plannen volgend zijn op Natura2000.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het plan is onduidelijk over de gevolgen van de uitvoering van de natura 2000-opgaven en de HWBP-opgaven. Inspreker vreest dat waterschappen in complexe en tijdrovende vergunningentrajecten terecht gaan komen. Om dit te voorkomen verzoekt inspreker de begrenzing van het Natura 2000-gebied te laten meeschuiven met de dijkversterking, dijkversterkingsprojecten van het HWBP onder bestaand gebruik te laten vallen waar ze een beperkte zone rondom de waterkering treffen en beleidsmatig te verankeren dat deze dijkversterkingprojecten van het HWBP onder 'dwingende redenen van groot openbaar belang' vallen.	Het Natura 2000 beheerplan is opgesteld binnen de strakke kaders van de Wet natuurbescherming en het Aanwijzingsbesluit (en wijzigingsbesluit) van het Rijk. Hiermee is het wettelijke kader en het ***wat*** en ***waar*** te beschermen vastgesteld. Het beheerplan richt zich met name op ***hoe*** de doelen gerealiseerd kunnen worden. De zorgen over de gevolgen voor de uitvoering van het HWBP hebben vooral betrekking op het ***wat*** en ***waar***. Wanneer de wet daarbij een vergunningprocedure voorschrijft kan het beheerplan daar niets aan af doen. In het beheerplan kan wel inzicht worden geboden over wat wel en niet vergunningplichtig is. In het definitieve plan zal hier meer aandacht aan worden besteed. Het beheerplan gaat niet over de begrenzing. Het mee laten schuiven van de begrenzing met de dijkverzwaring is wellicht achteraf mogelijk maar dat is aan de Minister van LNV. Naar verwachting zijn de HWBP-dijkversterkingsprojecten van dien aard dat deze zeker niet onder de noemer van normaal onderhoud oftewel "bestaand gebruik" kunnen worden gevat. Deze projecten zullen dus als elk ander project moeten worden getoetst op hun effect op de instandhoudingsdoelen. Of dat deze projecten onder de noemer "dwingende redenen van groot openbaar belang" vallen ligt voor de hand maar het oordeel is aan het bevoegde gezag zijnde de Minister van LNV.
		Inspreker vraagt de provincie een bestuurlijk overleg te organiseren met alle betrokken waterschappen, provincies en ministeries.	Als provincie zijn wij graag bereid om met u naar de meest praktische oplossingen te zoeken. Inmiddels is reeds een ambtelijk overleg gaande.
		Inspreker verzoekt mogelijke effecten van extra beplanting op de waterstanden en waterveiligheid te beschrijven.	De effecten van de voorgenomen boslocaties op de rivierveiligheid zijn in algemene zin afgestemd met RWS en ook beschreven. Dat er bos bij moet komen is een heldere opdracht. De realisatie is een kwestie van uitwerking waarbij voldaan moet worden aan de waterwet en de waterschapskeur.
		Inspreker wijst op de risico's van boskernen in de uiterwaarden. Een bos nabij de dijk kan het beheer en onderhoud ervan bemoeilijken.	De realisatie van boskernen is een kwestie van uitwerking waarbij voldaan moet worden aan de waterwet en de waterschapskeur.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker vraagt met de waterschappen in overleg te gaan om gezamenlijk de begrenzing van de leefgebieden van de bever te bepalen in relatie tot de waterveiligheid.	Het leefgebied van soorten zoals de bever is op zich een ecologisch gegeven binnen de Natura2000 begrenzing. Waar de soort zich op zijn gemak voelt is vanzelf leefgebied en dat is niet onderhandelbaar. Dat neemt niet weg dat er mogelijkheden zijn om schade door bevers te voorkomen, al of niet via beheer van de populatie. De Wet natuurbescherming biedt het juridisch kader hiervoor. Zo lang er sprake is van een gezonde populatie van voldoende omvang is er ruimte voor beheermaatregelen.
		Inspreker geeft aan graag de afspraken die gemaakt zijn in het Beverprotocol te kunnen uitvoeren.	Voor beschermde soorten kent de wet inderdaad de mogelijkheid van het instellen van gedragscodes. Dit komt voort uit de oude Flora en Faunawet. Voor beschermde gebieden, zoals vogelrichtlijngebieden, is deze mogelijkheid niet opgenomen. Een dergelijk protocol lijkt dus niet houdbaar. Om schade te voorkomen dienen dan ook de in de wet vastgelegde regels te worden gevolgd. Dit blijkt ook bij andere schadezaken voldoende ruimte te bieden.
		Inspreker vraagt de mogelijkheid te onderzoeken of compensatie van aangetaste waarden projectoverstijgend op het niveau van het HWBP-programma geregeld kan worden.	Compensatie kan in principe in het gehele Rijntakkengebied worden gerealiseerd. Zo kan een schade bij Zaltbommel in Zwolle worden gecompenseerd. Hierbij geldt wel een onderscheid in vogelrichtlijn- en habitatrichtlijngebied. Compensatie voor een verloren habitat dient in habitatgebied plaats te vinden. Compensatie op het niveau van het HWBP-programma is in principe mogelijk op voorwaarde dat de compensatieverplichting ook voor het hele programma in beeld is.
		Met betrekking tot het waterbeheer suggereert de tekst dat het peil van de oude rijnstrang bij Kandia altijd op 10.40m+ van NAP ligt. Dit is niet conform het peilbesluit.	De tekst zal worden aangepast
		Inspreker verzoekt de effecten van maatregelen die genoemd staan in het beheerplan en bijlage 7 'Maatregelentabel Rijntakken' tijdens de planvorming in beeld te brengen.	De meeste opgenomen maatregelen vragen nog om een nadere uitwerking. Vaak zal er nog sprake zijn van een vergunningtraject in het kader van de Waterwet, ruimtelijke ordening of waterschapskeur. Het spreekt voor zich dat op het moment van voorbereiding alle effecten in beeld dienen te worden gebracht.
P-038-Z-24	19-06-2017	Inspreker verzoekt in paragraaf 3.2.4 aan te vullen dat er ook veel gevist wordt door mensen vanuit heel Nederland en het buitenland.	In de tekst wordt gesproken over "veel sportvisserij". Dat lijkt voldoende tegemoet te komen aan de inspreker.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Voor paragraaf 6.1.4 vraagt inspreker toe te lichten op basis van welke informatie de provincie concludeert dat er geen aanwijzingen zijn dat de beroepsvisserij de realisatie van natura 2000-doelen in de weg staat en hoe de provincie de omvang van bijvangst van aangewezen vissoorten gaat monitoren. Daarnaast verzoeken insprekers de visserij op schaaldieren op te nemen in het toetsingskader en monitoringssysteem. Ook vragen insprekers welke invloed het wegvangen van soorten als blankvoorn, snoekbaars en brasem op de populatiedynamiek heeft.	Dat is gebaseerd op de indicaties dat de populaties van riviergebonden vissen de laatste jaren zijn toegenomen en het ontbreken van indicaties dat overige vissoorten zijn afgenomen. Indicaties zijn op zich niet voldoende. De vispopulaties zullen de komende planperiode dan ook goed worden gemonitord. Bij de evaluatie aan het eind van deze planperiode kunnen de uitspraken op basis van gemeten cijfers zo nodig worden bijgesteld.
		In paragraaf 7.3 moet BOA's van een hengelsportfederatie worden vervangen door BOA's van hengelsportfederaties.	Dit zal worden gecorrigeerd.
		Insprekers verzoeken een toetsingskader beroepsvisserij op te nemen.	Het beheerplan voorziet in een nader onderzoek naar de effecten van (beroeps)visserij. De uitkomsten daarvan zouden kunnen leiden tot een toetsingskader.
		In de bijlage, 5.2 Aalscholver, staat ten onrechte dat er in het Rijntakken gebied niet gevist wordt met staand want. Dat is in de praktijk wel het geval. Insprekers verzoeken om een vergunningtoets voor het gebruik ervan.	Dit zal worden gecorrigeerd. De rivier zelf valt overigens buiten de Natura2000-begrenzing. De wijze van vissen behoeft dan ook niet aan de Wet natuurbescherming te worden getoetst.
		In bijlage 6, Toetsingskader vergunningverlening Sportvisserij wordt door de woordkeuze ten onrechte gesuggereerd dat de sportvisserij voor meer problemen zorgt dan het nachtvissen. Dat is niet het geval. Sportvisserij zet de vissen uit met inachtneming van strenge regels en toetsing aan de KRW-doelen.	De woordkeuze zal worden herzien.
		Inspreker adviseert om toetsing in nieuwe projecten en toetsing van activiteiten in nieuwe projecten op tijd te laten plaatsvinden.	De toetsing van nieuwe projecten en aktiviteiten vindt plaats in het kader van de vergunningverlening. De initiatiefnemer voert zelf de passende beoordeling uit. Deze wordt getoetst door het bevoegde gezag.
		Hoe worden de verschillende gebiedsprocessen op elkaar afgestemd?	Bij elke passende beoordeling dient de cumulatie van effecten te worden meegenomen. Het is aan het bevoegde gezag om dit in de gaten te houden.
		Voor bijlage 10 Uitwerking Natura 2000 doelen Zalm adviseren insprekers de Beleidsregel van het ministerie van I&M over te nemen.	De doelen zijn vastgesteld in het aanwijzingsbesluit. Het Ministerie van I&W is in de praktijk verantwoordelijk voor de uitvoering van maatregelen voor de riviergebonden vissoorten als de Zalm.
		Insprekers vinden het vreemd dat in een natura 2000-gebied sprake is van ongelimiteerde beroepsvisserij.	Op dit moment zijn er geen signalen dat de huidige beroepsvisserij van significant negatieve invloed zou zijn op de vispopulaties. De huidige beroepsvisserij wordt dan ook beschouwd als bestaand gebruik. De invloed van de beroepsvisserij zal de komende beheerplanperiode worden onderzocht.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Insprekers stellen voor om te bezien of een gedragscode waterrecreatie voor het gebied Rijntakken, voor wat betreft de sportvisserij, onderdeel kan vormen van het definitieve beheerplan.	In het beheerplan is de waterrecreatie niet aangemerkt als een bijzonder knelpunt. Er is dan ook geen aanleiding voor een gedragscode.
P-038-Z-25	19-06-2017	Inspreker mist de onderbouwing voor de gemaakte keuzes in het beheerplan, als bedoeld op pagina 9. Ook bestaat geen duidelijkheid over de wijze waarop stakeholders en andere belanghebbenden betrokken worden bij de te maken keuzes.	De in het beheerplan gemaakte keuzes worden in het plan zelf onderbouwd of er wordt verwezen naar achterliggende documenten. Alle keuzes zijn besproken in de begeleidende commissie waarin ook het ontgrondend bedrijfsleven was vertegenwoordigd. De betrokkenheid van belanghebbenden bij nog te maken keuzes zal per onderdeel/project kunnen verschillen. Het uitgangspunt is dat belanghebbenden betrokken worden bij te maken keuzes.
		Inspreker geeft in overweging om in bijlage 6 een voldoende ruim beoordelingskader in het plan op te nemen voor delfstoffenwinning die een bijdrage leveren aan de natuurontwikkeling. Verder kan in het beheerplan meer benadrukt worden welke belangrijke bijdragen delfstoffenwinning levert aan de natuurontwikkeling.	De rol van delfstoffenwinning bij de realisatie van Natura2000-doelen is beschreven en is in veel situaties evident. Dit neemt niet weg dat grootschalige ingrepen zoals delfstoffenwinning altijd getoetst moeten worden aan de wet. De gestelde doelen kunnen daarbij ook tegengesteld zijn. De beoordeling van delfstoffenwinning zal daardoor niet altijd en overal eenduidig positief uitvallen.
		Inspreker vraagt om op hoofdlijnen uiteen te zetten welke grootschalige ontwikkelingen in verband met het Deltaprogramma te verwachten zijn in de uiterwaarden van de Waal.	De tekst over het deltaprogramma en hoogwaterbeschermingsprogramma zal worden geactualiseerd. De uitvoering van deze programma's zal overigens nog altijd moeten worden getoetst aan de Wnb.
		Inspreker merkt op op dat ganzen een gunstige staat van instandhouding hebben. Inspreker vraagt hoe de provincie staat tegenover ontwikkelingen binnen de Uiterwaarden gelet op de gunstige staat van instandhouding van de ganzensoorten.	De in het aanwijzingsbesluit opgenomen ganzen verkeren inderdaad in een gunstige staat van instandhouding. Dat geldt overigens niet voor de Smient die als graseter doorgaans in een adem met de ganzen wordt genoemd. Voor de beoordeling van ontwikkelingen in de uiterwaarden in relatie tot ganzen heeft het ministerie van LNV een toetsingskader ontworpen (Sovon-rapport 2016/29, Draagkracht voor foeragerende ganzen en Smienten in het Natura2000-gebied Rijntakken). Bij vergunningverlening zal de provincie dat kader hanteren.
		Inspreker vraagt om in het plan in te gaan op de prejudiciële vragen over het PAS en de gevolgen en risico's voor het plan.	De prejudiciële vragen over het PAS kunnen risico's opleveren voor vergunningaanvragen. Er is geen sprake van risico voor dit plan.
		Inspreker geeft mee dat het voor een passende beoordeling van belang is dat habitattypenkaarten per gebied actueel moeten zijn en dat dit in de praktijk niet altijd zo is.	Habitattypenkaarten zullen altijd momentopnamen zijn. Wettelijk is de actuele situatie in het veld bepalend. Uiteraard zullen wij ons best doen om de habitattypenkaarten zo actueel mogelijk te houden.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-26	19-06-2017	Inspreker verzoekt de tekst die onder de definitie van 'bestaand gebruik' in bijlage 5 staat aan te passen zodat duidelijk is dat agrarische activiteiten op het land waarvoor geen toestemming nodig is, onder het bestaand gebruik vallen.	De tekst zal op duidelijkheid worden nagelopen.
		Inspreker is blij met de benadering voor landbouw waarbij geen sprake is van ge- of verboden maar stimulerend beleid waarbij afspraken worden gemaakt met partijen over het beheer. Inspreker wil betrokken worden bij het opstellen van beschermingsplannen voor de kamsalamander.	Voor kennisgeving aangenomen.
		Inspreker vraagt om een bevestiging van de veronderstelling dat voor waterbeheer in het Rijnstrangengebied en de Ooijpolder geen nieuwe maatregelen worden vastgesteld.	Voor de Rijnstrangen wordt in deze planperiode uitgegaan van het vastgestelde peilbesluit. Aan het eind van de planperiode worden de resultaten van het peilbesluit op de natuur geevalueerd. Dat kàn leiden tot bijsturing. In de Ooijpolder wordt nog bezien op welke wijze in de Ooijse Graaf en de Groenlanden de situatie voor moerasvogels kan worden verbeterd.
		Over het faunabeheer staat beschreven dat gebruik van het geweer of andere activiteiten om landbouwgewassen te beschermen tegen wildschade niet mogen plaatsvincen bij leefgebieden van bepaalde broedvogels. Deze benadering is onwerkbaar omdat niet duidelijk is waar de gronden liggen en wanneer er sprake is van bepaalde soorten broedvogels. Jagers zullen uit angst regels te overtreden terughoudend zijn om op verzoek landbouwschade te bestrijden.	De teksten over faunabeheer worden zodanig herzien dat er optimaal duidelijkheid voor de jagers wordt gecrëerd.
		Het faunabeheerplan kent regels waarbij evenwicht is gevonden tussen het beschermen van diersoorten en landbouwgewassen tegen faunaschade. Het beheerplan moet hier geen extra beperkingen aan toevoegen. Bovendien is er bij schadebestrijding sprake van bestaand gebruik omdat het op 31 maart 2010 bekend is of had kunnen zijn bij het bevoegd gezag.	In de faunabeheerplannen wordt al lange tijd rekening gehouden met Natura2000. Dit beheerplan voegt geen nieuwe regels toe. Het doel is meer duidelijkheid voor iedereen.
		Aan de tabel bij de sector waterbeheerplan in bijlage 6 moet worden toegevoegd dat: • onttrekkingen van meer dan 10 m3/uur buiten het Natura 2000-gebied geen negatief effect hebben op instandhoudingsdoelen en dus vrijgesteld kunnen worden van vergunningplicht; • het aanleggen of vernieuwen van drainage vrijgesteld is van vergunningplicht (net als grondwateronttrekkingen die vallen binnen de vrijstelling van het waterschap zijn vrijgesteld van vergunningplicht op grond van de Wnb).	De hier voorgestelde vrijstellingen kunnen niet zondermeer worden opgenomen. Wel kan worden bezien of de tekst wat kan worden uitgebreid.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Wat betreft stikstof moeten straks ook de effecten op de stikstofgevoelige leefgebieden worden beoordeeld. Dit is een forse aanscherping van het vergunningenbeleid nu de leefgebieden van soorten een groter gebied omvatten dan de Habitatrichtlijngebieden uit het aanwijzingsbesluit. Opname van de leefgebieden heeft vergaande ongewenste gevolgen voor de landbouw. Er is meer ontwikkelingsruimte nodig omdat er veel voor stikstof gevoelige gebieden bijkomen. Omdat de afstand tussen een agrarisch bedrijf en zo'n gebied kleiner wordt, moeten de provinciale beleisdregels die het maximum van 3 mol hanteren gewijzigd worden. Het opnemen van een percentage van de beschikbare ontwikkelingsruimte in de beleidsregels is een betere benadering. Ook levert toetsing op de leefgebieden veel onduidelijkheid op omdat niet duidelijk is binnen welke leefgebieden moet worden getoetst.	Deze zienswijze heeft betrekking op het PAS en de hierin opgenomen stikstofgevoelige leefgebieden. Het PAS volgt een eigen spoor met een eigen besluitvormingstraject. Dat valt buiten het kader van dit beheerplan.
		Het samenvoegen van de verschillende gebieden tot één Natura 2000-gebied Rijntakken heeft tot een belangrijk nadeel voor de landbouw geleid, namelijk dat als op één hexagoon 95% van de 'depositieruimte onder grenswaarden' op is dan kan er voor het hele Rijntakkengebied niet meer worden volstaan met een melding maar geldt er een vergunningplicht.	Het samenvoegen van de losse riviertakken is vastgelegd in het aanwijzingsbesluit van het Ministerie van EZ (LNV). Dit staat in dit kader niet ter discussie.
		Uit GLB vloeit voort dat blijvend grasland binnen Natura 2000-gebieden niet mag worden geploegd, omgezet of gescheurd. Hoewel het beheerplan hier niet over gaat, hebben agrariërs hierdoor geen mogelijkheid om aan graslandverbetering te doen.	De staatssecretaris van EZ heeft besloten om al het grasland binnen Natura2000 in Nederland, als blijvend grasland, in de zin van het GLB, aan te merken. De hieruit voortvloeiende beperkingen zijn niet altijd één op één terug te voeren op de Natura2000- instandhoudingsdoelen. Voor ganzen en Smienten is behoud van het totale areaal aan foerageergebied relevant maar het maakt niet uit of het af en toe van plek verwisselt of een keer wordt vernieuwd.
P-038-Z-27	19-06-2017	Een samenhangend overzicht van de monitoringsbehoefte met bijbehorende vragen en een prioritering in de monitoringsbehoefte ontbreekt. Ook is niet duidelijk wie de regie voert of verantwoordelijk is voor de monitoring.	In hoofdstuk 7 wordt aangegeven dat er voor de monitoring een afzonderlijk monitoringplan zal worden opgesteld.
		Neem de ruimtelijke of procesaspecten van de kernopgaven langs de rivieren mee bij de uitwerking van de maatregelen.	Bij de uitwerking van maatregelen zal altijd worden bezien of er wellicht kan worden samengewerkt of nevendoelen kunnen kunnen worden gediend.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het is onduidelijk of mogelijke nadelige effecten in het kader van de Vogelrichtlijndoelen acceptabel zijn ten gunste van ooibosontwikkeling in de in het ontwerp aangewezen kerngebieden voor ooibos in de Vogelrichtlijn-gebieden. Hier moet zo spoedig mogelijk een verkenning plaatsvinden zodat er voor de NURG projecten waar de inrichting nog in voorbereiding is, met een heldere eenduidige opgave kan worden gewerkt.	De in dit beheerplan opgenomen maatregelen zijn afgewogen ten opzichte van de overige Natura2000-doelen. Deze maatregelen hoeven niet opnieuw te worden getoetst. Dit geldt dus ook voor de opgenomen boslocaties binnen vogelrichtlijngebied. De locaties zijn gemotiveerd en goed afgewogen. Er is met dit beheerplan dus sprake van een heldere eenduidige opgave.
		Doordat de tekst van het beheerplan niet aansluit bij de wet is het onduidelijk wie bevoegd gezag is voor vergunningverlening en handhaving bij projecten of ontwikkelingen in de uiterwaarden langs de Grote Rivieren.	De tekst van het beheerplan komt geheel overeen met de wet. Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is bevoegd gezag tenzij er sprake is van activiteiten en handelingen ten behoeve van infrastructuur in Rijksbelang zoals rijkswegen, rijkswateren en primaire waterkeringen. In die gevallen is de Minister van LNV bevoegd gezag.
		Geef in het beheerplan aan hoe de realisatie van de KRW en Natura 2000-doelen beter geïntegreerd kunnen worden.	De maatregelen in het kader van KRW en van Natura2000 zijn twee parallelle programma's die elkaar doorgaans zullen versterken. Een goede afstemming tussen beide programma's is maatwerk en dient in de praktijk plaats te vinden. Het opnemen van een aantal algemene richtlijnen in het beheerplan is geen garantie voor een goede onderlinge afstemming.
P-038-Z-28	19-06-2017	De zin 'Er is een grote zandwinning bij Rhederlaag, die tevens een recreatiefunctie heeft', moet worden verwijderd omdat het niet waar is. Rhederlaag is nooit een zandwinput geweest maar een recreatiegebied dat door zandwinning is gerealiseerd.	De tekst zal worden genuanceerd
		Het rapport gaat voorbij aan feit dat het Rhederlaag onderdeel uitmaakt van het klimaatprojectpark IJsselpoort, waarin grote waarde wordt gehecht aan natuurbehoud, cultuur-historische waarden en natuurontwikkeling.	Het klimaatpark zal worden opgenomen.
		De term Vaalwaard is een verouderde term. De Valeplas maakt onderdeel uit van het Rhederlaag, waarbij nadruk wordt gelegd op natuurherstel, rust en stilte voor flora en fauna.	Al is de omvang, door ontzanding, aanzienlijk verkleind, het restant wordt nog steeds aangeduid als de Vaalwaard
		In het recreatie- en natuurgebied Rhederlaag past geen vervuilende en geluidsproducerende overnachtingshaven voor een groot aantal (ca 20) binnenvaartschepen van 110 meter lang.	Projecten zoals de vestiging van een overnachtingshaven worden altijd getoetst aan de Wet natuurbescherming. Er kan daarvoor slechts vergunning worden verleend indien er geen sprake is van significante effecten.
		De gevolgen van een overnachtingshaven in het recreatiegebied Rhederlaag zijn nergens aangegeven of gekwantificeerd. Een eerste verkenning geeft aan dat minimaal 60 ha verloren gaat voor recreatie, met alle economisch daaraan verbonden gevolgen voor ondernemers.	De effecten van de realisatie van een overnachtingshaven in Rhederlaag op de diverse functies, zullen door het project zelf, in het kader van een Milieueffectrapportage, in beeld dienen te worden gebracht.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		De impact op de natuur en het rustgebied voor flora en fauna staat haaks op de Natura 2000-uitgangspunten.	Projecten zoals de vestiging van een overnachtingshaven worden altijd getoetst aan de Wet natuurbescherming. Pas als er geen sprake is van significante effecten kan er een vergunning worden verleend.
		De veiligheid voor recreant en schipper kan niet worden gegarandeerd als een industriële overnachtingshaven in een watersport- en recreatiegebied wordt gepland.	Dit beheerplan gaat niet over de effecten van de overnachtingshaven. Daarvoor dient de Milieueffectrapportage.
P-038-Z-29	16-09-2017	Inspreker ervaart onduidelijkheid over de Maatregelentabel Rijntakken, bijlage 7, en de gevolgen voor zijn bedrijf. De onduidelijkheid is gelegen in het feit dat het gaat om een verzamelopgave voor verschillende gebieden. Als de opgave voor de droge graslanden en het essen/iepenbos geheel of grotendeels in de Ravenswaard gerealiseerd blijkt te worden, moet dit gevolgen hebben voor particulieren grondeigenaren omdat het areaal van Staatsbosbeheer in dit gebied beduidend kleiner is dan 102 ha.	Wanneer sprake is van uitbreidingsdoelen (glanshaverhooiland, bos etc.) die alleen gerealiseerd kunnen worden ten koste van bestaande agrarische percelen wordt uitgegaan van realisatie op vrijwillige basis. Wanneer het instandhoudingsdoel binnen het hele Rijntakkengebied echter, ook op wat langere termijn (6 – 12 jaar), onvoldoende wordt gehaald, kunnen dwingender maatregelen niet worden uitgesloten. Een besluit hiertoe zal dan moeten worden vastgelegd in één van de volgende beheerplannen.
		Het is niet duidelijk waar de meren komen en hoe breed de bufferzones zijn. Het gaat in ieder geval om geïsoleerde natte laagtes, die zich op insprekers grond bevinden. In het verleden zijn deze al eens letterlijk op de kaart gezet (Visie Ravenswaarden, 2012).	De voorgenomen maatregelen zullen altijd in overleg en met instemming van de eigenaar worden uitgevoerd. De locaties liggen dus niet altijd vast. In ruimte maar ook in tijd kan er worden geschoven voor het beste maar ook best passende resultaat.
		In het ongunstigste geval krijgt inspreker door de voorgestelde maatregelen te maken met een ander beheer en verlies van grond door inrichting ten behoeve van de meren. Hierdoor zal de huidige bedrijfsvoering zwaar gehinderd of onmogelijk worden. De conclusie dat bedrijven bestaand gebruik kunnen voortzetten is voorbarig.	De voorgenomen maatregelen zullen altijd in overleg en met instemming van de eigenaar worden uitgevoerd. De locaties liggen dus niet altijd vast. In ruimte maar ook in tijd kan er worden geschoven voor het beste maar ook best passende resultaat. Wanneer de eigenaar zijn bestaande gebruik wil voortzetten staat hem dat vrij.
		De enige keer dat het begrip draagvlak voor Natura 2000 valt, is dit niet in relatie tot het belang van particuliere grondeigenaren maar bij recreatief gebruik. Recreatief gebruik is blijkbaar belangrijker: afsluiten van de Rijntakken voor bestaande en toekomstige uitloop uit steden en dorpen is vanuit overwegingen van draagvlak niet gewenst.	Om maatregelen te kunnen realiseren is uiteraard in de eerste plaats draagvlak bij de eigenaar nodig. Dat is zo vanzelfsprekend dat dat niet in de tekst is opgenomen. Zonder draagvlak (instemming) bij de eigenaar gebeurt er niets.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-30	20-06-2017	Het uitgangspunt dat met het beleid onder het PAS de stilstofproblematiek wordt opgelost en dat mede daardoor extra ontwikkelruimte kan worden vergeven is niet terecht. Zelfs als alle PAS-maatregelen werken worden de depositiewaarden in 2030 nog overschreden. Een deel van de maatregelen zijn nog niet geborgd. De daadwerkelijke werking van de maatregelen is niet aangetoond. Veel ontwikkelruimte is al (automatisch) vergeven. Onduidelijk is hoe bemesting en beweiding is verdisconteerd in het Aeriusmodel. Het model gaat niet uit van daadwerkelijke veldmetingen maar geeft een te positief beeld van de werkelijkheid. Daarom moet het plan geënt worden op daadwerkelijke metingen van stikstofdepositie in het veld en op reële verwachtingen omtrent eventuele afname van de depositie. Inspreker vraagt om meer ambitie en een brongerichte aanpas bij sectoren als landbouw, industrie en verkeer.	Deze zienswijze betreft de inhoud van het PAS. In het kader van het beheerplan kan daaraan geen aandacht worden besteed.
		Het beheerplan lijkt niet zozeer een plan te zijn gericht op procesnatuur maar op beheersnatuur. Inspreker verzoekt gebieden aan te wijzen waar de natuur meer zijn gang kan gaan, ook met betrekking tot spontane ooibosontwikkeling. Hoewel dit discussie kan opleveren met het programma Stroomlijn, moet worden vastgehouden aan de oorspronkelijke opgaves ten aanzien van ooibosontwikkeling en dat recent gekapt ooibos voor Stroomlijn gecompenseerd moet worden in het Rijntakkengebied.	Natura2000 is gericht op behoud van biodiversiteit. Dat is vertaald in habitattypen en soorten. Over de wijze waarop de doelen moeten worden gerealiseerd doet dit beheerplan geen uitspraken. Wel is het zo dat de gewenste kwaliteit van glanshaverhooiland en stroomdalgrasland moeilijk kan worden bereikt bij een jaarrondbegrazing. Ook bij het hardhoutooibos is de kwaliteit, bij begrazing, moeilijk te behouden (zie Colenbranderbos in de Millingerwaard). In veel gevallen leidt procesbeheer niet van zelf tot de gewenste kwaliteiten.
		Het samenvoegen van verschillende gebieden tot Rijntakken mag niet leiden tot het schuiven van habitats en leefgebieden tussen de diverse deelgebieden. Inspreker vraagt daarom voor zover er sprake is van een dwingend openbaar belang en er geen alternatieven zijn, een compensatieverplichting binnen hetzelfde deel van de Rijntak direct aansluitend te laten plaatsvinden zodat het netwerk in stand blijft. Compensatie buiten N2000 zonder nieuwe gronden in N2000 moet worden uitgesloten. Inspreker verwijst voor dit laatste naar het project Stadsbrug Nijmegen.	Wanneer sprake is van compensatie kan dit in principe in het gehele Rijntakkengebied plaats vinden. Voorwaarde is wel dat de compensatie effectief en doelmatig is. Dit biedt wat sturingsmogelijkheden. Compensatie buiten Natura2000 kan alleen wanneer de Natura2000-begrenzing wordt aangepast.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker valt op dat het voorzorgsbeginsel ontbreekt in het beheerplan. Hij begrijpt niet waar de stellingname over de vergunningplicht in paragraaf 6.3 op is gebaseerd. De instandhoudingsdoelen staan juist onder druk door verstoringen. Bij de mogelijke effecten van wonen en industrie wordt er te makkelijk vanuit gegaan dat er nauwelijks effecten zijn en dat maatregelen niet nodig zijn. Via passende maatregelen en zonering kan lokaal veel kwaliteitswinst voor natuurgebieden worden geboekt.	Het voorzorgbeginsel is vastgelegd in de wet (Wnb). Deze wet vormt de basis van dit beheerplan. Het voorzorgbeginsel is dus ook uitgangspunt voor dit beheerplan. De tekst van paragraaf 6.3. wijkt daar niet van af. Bestaand gebruik is bij wet vrijgesteld van vergunning. Elk project dat is of wordt gestart na 31 maart 2010, waarbij verslechtering van de natuurkwaliteit niet op voorhand is uitgesloten dient te worden getoetst door middel van een passende beoordeling. Wonen en industrie hebben doorgaans een groot negatief effect op natuur.
		Staat op de leefgebiedenkaart dat de kamsalamander ook in de uiterwaarden van Wageningen voorkomt?	Het leefgebied van de Kamsalamander dient nog nader te worden onderzocht.
		Staat op de leefgebiedenkaart dat de bever ook in de uiterwaarden van Wageningen en Brummen voorkomt?	Nagenoeg het gehele Rijntakkengebied geldt als leefgebied voor de Bever.
		Overal waar enige houtopstanden zijn, is leefgebied van de bever. Het verdient de voorkeur om ook ooibossen in alleen het Vogelrichtlijngebied aan te wijzen als onderdeel van Habitatrichtlijngebied Rijntakken.	De verdeling van habitatgebied en vogelrichtlijngebied is vastgelegd in het aanwijzingsbesluit. Dat staat hier niet ter discussie.
		Waarom is de visotter niet meegenomen?	Voor het opnemen van een soort geldt als uitgangspunt de aanwezigheid van een duurzame populatie in de afgelopen 10 jaar. Dat is bij de visotter nog niet het geval.
		Waarom is het gebied "Huissensche waarden" niet opgenomen in de tabel "Kerngebieden droge grasland in de Rijntakken"?	Dat is gebaseerd op de actuele situatie. In de Huissense waard is bijzonder weinig soortenrijk droog grasland aanwezig. Potenties zijn er echter wel. De Huissense waard zal worden toegevoegd.
		Waarom is dit gebied niet opgenomen onder de opsomming van Maatregelen voor kwaliteitsverbetering en uitbreiding?	De Huissense waard zal worden toegevoegd.
		In bijlage 4, onderdeel tabel Soort afhankelijk van gevoelig habitattype en/of leefgebied, scoort de wulp een 'nee'. Klopt dit, is de wulp nu nog een broedvogel van zandgronden, speelt stikstof daarbij een rol?	In het aanwijzingsbesluit voor het Rijntakkengebied is de Wulp alleen als trekvogel aangewezen.
		Inspreker vindt recreatiezonering zeer wenselijk. In de uiterwaard bij Wageningen treedt veel verstoring op waardoor bodembroeders er nauwelijks worden aangetroffen. In paragraaf 2.7 staat de stelling dat regulering van stedelijke uitloop ongewenst is gelet op draagvlak en niet nodig is vanuit Natura 2000-doelen. Inspreker is het hier niet mee eens.	De tekst in paragraaf 2.7 zal worden herzien. Recreatiezonering kan zeker nuttig zijn maar is op uiterwaardniveau primair een taak voor de beheerder.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Lawaairecreatie verdient meer aandacht. Bufferzones moeten in acht worden genomen. N2000-gebied moet vanaf een straal van 2 km worden ontzien van landings- en opstijgplekken. Ook laagvliegen kan niet worden toegestaan. Ook drones verdienen aandacht.	Alle activiteiten die leiden tot verslechtering dienen te worden getoetst dus zeker ook voorzieningen voor lawaairecreatie. Een probleem hierbij is dat iemand die zijn drone uitlaat of met zijn ULV laag over het gebied vliegt niet op het idee zal komen om een vergunning aan te vragen. In dat geval is het met name een kwestie van handhaving.
		De stelling in paragraaf 2.10 dat binnen Vogelrichtlijngebied voorkomende habitattypen niet zijn beschermd is onjuist. Deze habitats vallen meestal wel onder de Vogelrichtlijn en Europese regelgeving beschermt dit.	Dat is niet juist. Habitattypen zijn alleen binnen habitatgebied beschermd. Binnen vogelrichtlijngebied is wel het leefgebied van de soorten uit bijlage 1 beschermd. Zo is bijvoorbeeld wel het rietmoeras voor de Roerdomp beschermd maar dat is geen habitattype.
		Inspreker verzoekt of delen van ooibossen die beperkt zijn tot Vogelrichtlijngedeeltes van de Rijntakken te beschermen via het beheerplan. Ook stelt hij voor om voor zachthoutooibos een uitbreidingsdoelstelling op te nemen. Hij verzoekt voor de realisatie van een boskern hardhoutooibos Huissensche waarden/Angerensche en Doornenburgsche uiterwaarden samen met de partners het proces vlot te trekken.	De verdeling tussen habitatgebied en vogelrichtlijngebied is vastgelegd in het aanwijzingsbesluit. Datzelfde geldt voor de instandhoudingsdoelen. Het aanwijzingsbesluit is uitgangspunt voor dit beheerplan. Het beheerplan kan daar niets aan toe of af doen.
		Inspreker vraagt in het beheerplan rekening te houden met het feit dat dijklichamen regelmatig plaats bieden aan beschermde habitats.	De winterdijken zijn buiten de Natura2000-begrenzing gehouden. Habitattypen zijn daar niet beschermd.
		Het scheuren van grasland en gradiëntwijzigingen en verlaging van grondwaterniveau voor agrarisch gebruik moet niet worden toegestaan om het leefgebied van steltlopers en weidevogels in uiterwaarden te beschermen.	Genoemde maatregelen zijn vergunningplichtig en zullen getoetst moeten worden op hun effecten.
		Het heeft de voorkeur van inspreker in het beheerplan concrete locaties aan te wijzen waar specifiek beheer wordt uitgevoerd voor weidevogels en steltlopers.	Voor een aantal kwetsbare soorten zoals Porceleinhoen, watersnip en Kwartelkoning zullen nadere uitwerkingen worden opgesteld.
		Inspreker verzoekt in het beheerplan vernattingslocaties aan te wijzen en het benodigde beheer daarvoor te formuleren.	In het beheerplan is een kansenkaart voor plasdrasgebied opgenomen.
		Inspreker verzoekt om jacht tijdens het broedseizoen in N2000-gebieden niet toe te staan tot 21 juli. Dit zorgt namelijk voor veel verstoring en mogelijk ook mislukte broedsels.	In het broedseizoen is de jacht niet opengesteld. Schadebestrijding kan wel in het broedseizoen plaats vinden maar wel met in achtneming van de in bijlage 5 gestelde voorwaarden.
		Inspreker verzoekt om in het plan maatregelen op te nemen voor locaties die van invloed zijn op de visstand in N2000-gebied om allerhande obstakels voor vissen in het water te voorkomen.	Het zomerbed van de rivier maakt geen deel uit van Natura2000. Het voorkomen van obstakels voor vissen valt dan ook buiten de reikwijdte van Natura2000. In de Europese Kader-Richtlijn-Water (KRW) zijn dergelijke voorzieningen wel opgenomen.
		Inspreker verzoekt bij het voorbeeld over bestaand gebruik in het beheerplan in bijlage 5 een zin toe te voegen zodat duidelijk is dat een heropstart niet per definitie vergunningvrij is.	Dit zal worden aangepast

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker verzoekt in het beheerplan een saneringsplan op te nemen voor complexen die niet meer gebruikt worden en een sta in de weg zijn bij hoogwater.	Dit beheerplan gaat over natuur. De zorg voor hoogwaterveiligheid is een taak van Rijks Waterstaat en de waterschappen.
		De gevolgen van de A15-verlenging komen onvoldoende aan bod in het plan. Er is sprake van een onevenredige belangenafweging.	De beoordeling van de A15 hoort niet in het beheerplan thuis. Daarvoor wordt in het kader van een MER en daaropvolgend tracébesluit een passende beoordeling uitgevoerd.
		Het verbinden van N2000-gebieden komt in het huidige plan onvoldoende tot zijn recht. Inspreker verzoekt op te nemen in de agenda: Beekbergerpoort, Soerense Poort, Havikerpoort, Renkumse Poort, Route Veluwe-Geldersche Poort-Duitsland.	De relevantie van deze poorten voor de Natura2000-instandhoudingsdoelen is te beperkt om in het beheerplan op te nemen.
		Toezicht en handhaving in natuurgebieden schiet tekort. In dit plan moet aandacht worden besteed aan prioriteren van toezicht en handhaving, bijvoorbeeld voor monitoring van verleende vergunningen.	In hoofdstuk 7 wordt de opstelling van een handhavingsplan aangekondigd. Dat plan dient te voorzien in een uitvoeringskader voor een adequate handhaving.
		Door het ontbreken van de financiële paragraaf is inspreker bang dat acties uit zullen blijven. Hij verzoekt daarom om concrete acties op te nemen met concrete budgetreservering en een tijdspad en man/vrouw-uren.	De opgenomen maatregelen zijn te divers om in een concrete begroting te kunnen vatten. Belangrijke onderdelen worden in andere dan provinciale kaders uitgevoerd (NURG, RvR, delfstoffenwinning etc.). Andere onderdelen, zoals beheer en inrichting van natuur, vallen onder de gangbare natuurfinanciering. Om die reden is afgezien van een financiële paragraaf.
P-038-Z-31	19-06-2017	Een scheurverbod is in strijd met het uitgangspunt 'bestaand gebruik moet zoveel mogelijk doorgang vinden'. Het verbod is ten onrechte gekoppeld aan Natura 2000-gebieden. Het gevolg van het aanwijzen van alle ecologisch waardevolle gebieden als blijvend grasland met scheurverbod is dat landbouwers in de uiterwaarden lijdzaam moeten toezien hoe hun gronden geleidelijk aan verslechteren. Dit is een oneigenlijke vorm van onteigening.	Het "scheurverbod" komt niet voort uit Natura2000 en is dan ook niet opgenomen in het beheerplan. Het scheurverbod is niet zo zeer een verbod maar een subsidievoorwaarde vanuit het Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB). De Minister heeft destijds al het grasland binnen Natura2000 als blijvend grasland, in de zin van het GLB, aangemerkt. Het beleid daarvoor wordt uitgevoerd door de RVO. Dit is Rijksbeleid. De Provincie kan daar niets aan veranderen.
		De overeengekomen voorwaarden in het kader van Natuurcompensatie stadsbrug Nijmegen kunnen in het plan worden opgenomen zonder deze gronden als blijvend grasland aan te merken.	De term "blijvend grasland" is geen natura2000-term maar is gerelateerd aan het GLB. Dit beheerplan doet daar geen uitspraken over.
		Inspreker verzoekt in het plan duidelijk aan te geven hoe voorkomen wordt dat de sociaal economische situatie in het gebied verslechtert.	In het plan is een sociaal-economische paragraaf opgenomen. Hierin wordt beschreven dat de sociaal-economische situatie door een veelheid aan factoren wordt bepaald. Natura 2000 draagt daar in bescheiden mate in positieve en ook negatieve zin aan bij. Het saldo daarvan wordt daarbij als positief beoordeeld.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		De voorgenomen beheermaatregelen ten aanzien van kwaliteitsverbetering en uitbreiding van Vochtige Alluviale Bossen in de Havikerwaard kunnen alleen vrijwillig tot stand komen. Inspreker wil alle rechten voorbehouden, met name als het gaat om uitbreiding van dit bosareaal ten koste van landbouwgronden die cruciaal zijn voor de aanwezige pachtbedrijven in dit gebied.	De realisatie van Natura2000-doelen op particulier eigendom vindt, met uitzondering van PAS-maatregelen, in beginsel plaats op vrijwillige basis. Wanneer het instandhoudingsdoel binnen het hele Rijntakkengebied echter, ook op wat langere termijn (6 – 12 jaar), onvoldoende wordt gehaald, kunnen dwingender maatregelen niet worden uitgesloten. Een besluit hiertoe zal dan moeten worden vastgelegd in één van de volgende beheerplannen.
		Inspreker vindt het jammer dat geen maximum aantallen overwinterende ganzen zijn opgenomen. Dit omdat de sterke groei van de ganzenpopulatie schadelijk is voor de landbouw en de Natura 2000-doelen.	Wanneer er sprake is van strijdigheid tussen verschillende Natura2000-doelen kan altijd, mits het instandhoudingsdoel is bereikt, een nadere afweging worden gemaakt over eventueel beheer.
P-038-Z-32	19-06-2017	Inspreker betreurt het dat de waterschappen niet betrokken zijn bij de totstandkoming van het plan en verzoekt om alsnog de samenwerking met waterschappen te zoeken in het vervolgproces en bij de uitwerking van het beheerplan.	De waterschappen zijn inderdaad weinig betrokken geweest bij de opstelling van het beheerplan Rijntakken. De achtergrond hiervan is niet meer te achterhalen. Duidelijk is wel dat de waterschappen geen deel uit maakten van de breed samengestelde klankbordgroep en ook niet in reguliere ambtelijke overleggen waren vertegenwoordigd. De afstemming die heeft plaats gevonden was ad hoc. Zo is op 8 november 2012 een concept van het beheerplan besproken in een ambtelijk overleg met de drie gelderse waterschappen. In april 2013 is het concept ontwerpbeheerplan bestuurlijk besproken in een overleg van de bevoegde gezagen waarbij de gelderse waterschappen bestuurlijk eveneens waren uitgenodigd. Dit overleg heeft geresulteerd in het buiten de begrenzing houden van de winterdijken in het aanwijzingsbesluit. In mei 2017 heeft wederom een ambtelijk overleg met de waterschappen, plaatsgevonden over het ter inzage gelegde beheerplan.
		Inspreker mist de anticipatie op andere opgaven en ontwikkelingen zoals het Hoogwaterbeschermingsplan.	De meeste lopende plannnen en ontwikkelingen zijn besproken in het beheerplan. Het hoogwaterbeschermings-programma is inderdaad ten onrechte niet beschreven. Het HWBP zal in het definitieve plan in het hoofdstuk Ambities en afwegingen een nadrukkelijke plaats krijgen.
		Inspreker verzoekt het kader voor vergunningplicht van nieuw op te stellen peilbesluiten expliciet op te nemen in het plan en daarnaast de Waterbeheerplannen 2016-2021 en de meest recente peilbesluiten te benoemen.	De opstelling van het ontwerpbeheerplan heeft lange tijd in beslag genomen. Het daarbij actueel houden van de tekst is een opgave op zich. In het definitieve plan zal weer een actualisatieslag worden doorgevoerd. Hierbij zal met name ook het HWBP worden meegenomen. Daarbij moet gezegd dat dit een plan op hoofdlijnen betreft. Zaken als peilbesluiten en waterbeheerplannen worden niet meegenomen te meer daar dergelijke besluiten en plannen volgend zijn op Natura2000.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het plan is onduidelijk over de gevolgen van de uitvoering van de Natura 2000-opgaven en de HWBP-opgaven. Inspreker vreest dat waterschappen in complexe en tijdrovende vergunningentrajecten terecht gaan komen. Om dit te voorkomen verzoekt inspreker de begrenzing van het Natura 2000-gebied te laten meeschuiven met de dijkversterking, dijkversterkingsprojecten van het HWBP onder bestaand gebruik te laten vallen waar ze een beperkte zone rondom de waterkering treffen en beleidsmatig te verankeren dat deze dijkversterkingprojecten van het HWBP onder 'dwingende redenen van groot openbaar belang' vallen.	Het Natura 2000 beheerplan is opgesteld binnen de strakke kaders van de Wet natuurbescherming en het Aanwijzingsbesluit (en wijzigingsbesluit) van het Rijk. Hiermee is het wettelijke kader en het ***wat*** en ***waar*** te beschermen vastgesteld. Het beheerplan richt zich met name op ***hoe*** de doelen gerealiseerd kunnen worden. De zorgen over de gevolgen voor de uitvoering van het HWBP hebben vooral betrekking op het ***wat*** en ***waar***. Wanneer de wet daarbij een vergunningprocedure voorschrijft kan het beheerplan daar niets aan af doen. In het beheerplan kan wel inzicht worden geboden over wat wel en niet vergunningplichtig is. In het definitieve plan zal hier meer aandacht aan worden besteed. Het aanpassen van de Natura 2000-begrenzing aan de dijkversterkingsprojecten is aan de Minister van LNV. Voor het beheerplan is de huidige begrenzing uitgangspunt. Wat onder "bestaand gebruik" moet worden verstaan wordt in de Wet natuurbescherming beschreven in Art. 2.9 lid 2. Nieuwe dijkversterkingsprojecten lijken daar niet onder te vallen. Het is ook niet aan het beheerplan om te beschrijven wat wordt verstaan onder "dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit is in de wet (Wnb. Art.2.8 lid 5) beschreven en voorts nader gedefinieerd in de jurisprudentie.
		Inspreker vraagt de provincie een bestuurlijk overleg te oirganiseren met alle betrokken waterschappen, provincies en ministeries.	Als provincie zijn wij graag bereid om met u naar de meest praktische oplossingen te zoeken.
		Inspreker verzoekt mogelijke effecten van extra beplanting op de waterstanden en waterveiligheid te beschrijven.	De effecten van de voorgenomen boslocaties op de rivierveiligheid zijn in algemene zin afgestemd met RWS en ook beschreven. Dat er bos bij moet komen is een heldere opdracht. De realisatie is een kwestie van uitwerking waarbij voldaan moet worden aan de Waterwet en de waterschapskeur.
		Inspreker wijst op de risico's van boskernen in de uiterwaarden. Een bos nabij de dijk kan het beheer en onderhoud ervan bemoeilijken.	De realisatie van boskernen is een kwestie van uitwerking waarbij voldaan moet worden aan de Waterwet en de waterschapskeur.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker vraagt met haar in overleg te gaan om gezamenlijk de begrenzing van de leefgebieden van de bever te bepalen in relatie tot de waterveiligheid.	Het leefgebied van soorten zoals de bever is op zich een ecologisch gegeven binnen de Natura2000 begrenzing. Waar de soort zich op zijn gemak voelt is vanzelf leefgebied en dat is niet onderhandelbaar. Dat neemt niet weg dat er mogelijkheden zijn om schade door bevers te voorkomen, al of niet via beheer van de populatie. De Wet natuurbescherming biedt het juridisch kader hiervoor. Zo lang er sprake is van een gezonde populatie van voldoende omvang is er ruimte voor beheermaatregelen.
		Inspreker geeft aan graag de afspraken die gemaakt zijn in het Beverprotocol te kunnen uitvoeren.	Voor beschermde soorten kent de wet inderdaad de mogelijkheid van het instellen van gedragscodes. Dit komt voort uit de oude Flora en Faunawet. Voor beschermde gebieden, zoals vogelrichtlijngebieden, is deze mogelijkheid niet opgenomen. Een dergelijk protocol lijkt dus niet houdbaar. Om schade te voorkomen dienen dan ook de in de wet vastgelegde regels te worden gevolgd. Dit blijkt ook bij andere schadezaken voldoende ruimte te bieden.
		Inspreker vraagt de mogelijkheid te onderzoeken of compensatie van aangetaste waarden projectoverstijgend op het niveau van het HWBP-programma geregeld kan worden.	Compensatie kan in principe in het gehele Rijntakkengebied worden gerealiseerd. Zo kan een schade bij Zaltbommel in Zwolle worden gecompenseerd. Hierbij geldt wel een onderscheid in vogelrichtlijn- en habitatrichtlijngebied. Compensatie voor een verloren habitat dient in habitatgebied plaats te vinden. Compensatie op het niveau van het HWBP-programma is in principe mogelijk op voorwaarde dat de compensatieverplichting ook voor het hele programma in beeld is.
P-038-Z-33 = Z-32			
P-038-Z-34	19-06-2017	Het gebied Huissensche waarden ontbreekt in de tabel Kerngebieden droge graslanden in de Rijntakken. Ook is dit gebied niet opgenomen onder de opsomming van Maatregelen voor kwaliteitsverbetering en uitbreiding. Inspreker verzoekt deze maatregel met doelstelling van minimaal 15 ha alsnog op te nemen.	Op dit moment is er in de Huissense waard onvoldoende kwalificerend droog grasland aanwezig om aangemerkt te worden als kerngebied. Potenties zijn wel aanwezig. In een nadere uitwerking voor droge graslanden zal de Huissense waard zeker in beeld komen.
		De staat van instandhouding van droge hardhoutooibossen is zeer ongunstig en de huidige omvang is zeer beperkt. In het gebied Huisschensche waarden ligt een unieke kans om een grotere kern te realiseren. Daarom verzoekt inspreker de doelstelling van 5-15 ha te wijzigen in minimaal 15 ha.	De mogelijkheden voor bosontwikkeling in de Huissense waarden worden onderzocht. Wanneer er ruimte blijkt voor meer dan 5 -15 ha zal worden bezien of deze kan worden benut.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker verzoekt dit gebied aan te wijzen als gebied waar de natuur meer zijn eigen gang mag gaan zodat er spontane ooibosontwikkeling ontstaat.	De Huissense waard ligt op een vanuit het oogpunt van waterveiligheid kwetsbaar punt. De ruimte voor spontane, natuurlijke ontwikkeling is daardoor zeer beperkt.
		Inspreker verzoekt maatregelen op te nemen ten aanzien van de inzet van boa's, samenwerking en afstemming met gebruikers en beheerders zoals SBB en gemeente en regels en afspraken over hondenbeleid.	Voor elk Natura2000-gebied in Gelderland wordt een handhavingsplan opgesteld. Met deze plannen wordt een gecoördineerde en doelgerichte inzet van handhaving beoogd.
P-038-Z-35	19-06-2017	Inspreker vraagt waar hij kan vinden wat kerngebieden voor de kwartelkoning zijn.	In het ontwerpplan zijn de termen kerngebied en leefgebied niet consistent toegepast. Dat wordt gecorrigeerd. Het kerngebied voor de Kwartelkoning komt overeen met het in de bijlage opgenomen leefgebied. Voor de Kwartelkoning en een aantal andere kwetsbare soorten zal een nadere uitwerking worden opgesteld. Dit kan gevolgen hebben op de begrenzing van de diverse leefgebieden.
		Het plan maakt niet duidelijk of de maatregelen vrijwillig of verplicht worden opgelegd aan de grondeigeraren.	De realisatie van Natura2000-doelen op particulier eigendom vindt, met uitzondering van PAS-maatregelen, in beginsel plaats op vrijwillige basis. Wanneer het instandhoudingsdoel binnen het hele Rijntakkengebied echter, ook op wat langere termijn (6 – 12 jaar), onvoldoende wordt gehaald, kunnen dwingender maatregelen niet worden uitgesloten. Een besluit hiertoe zal dan moeten worden vastgelegd in één van de volgende beheerplannen.
		In bijlage 7 staat voor Olburgsewaard vermeld: soortgerichte maatregel kwartelkoning. Inspreker vraagt welke concrete maatregelen worden genomen in de Olburgsewaard en welke gevolgen dit heeft voor de agrarische bedrijfsvoering.	Een Kwartelkoning heeft hoog gras in de periode juni/juli nodig. Een concrete maatregel kan dan zijn het afsluiten van een vrijwillige overeenkomst met de betreffende agrariër om het maaien in deze periode voor een bepaalde oppervlakte uit te stellen. Gederfde inkomsten worden uiteraard vergoed. Dit is al staand beleid. Voor de Kwartelkoning en nog enkele andere soorten zal overigens nog een nadere uitwerking worden opgesteld waarin concreter zal worden aangegeven wat nodig is om een duurzame instandhouding te kunnen garanderen.
		Inspreker ziet graag een toelichting of in deze situatie ook maatregelen of beperkingen opgelegd worden aan percelen die direct grenzen aan een Natura 2000-gebied.	Voor percelen buiten Natura2000 geldt ook dat bestaand gebruik kan worden voortgezet. Nieuwe projecten of handelingen moeten echter ook buiten Natura2000 worden getoetst op hun effect op de instandhoudingsdoelen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-36	19-06-2017	De kern van deze zienswijze is dat de maatregelen zoals beschreven in het ontwerp-beheerplan onvoldoende zijn om de instandhoudingsdoelen voor het gebied te realiseren. Inspreker betoogt te investeren in de natuurwaarden van de uiterwaarden om zo de veerkracht te vergroten.	Dit eerste beheerplan is primair gericht op het stoppen van verdere achteruitgang van de biodiversiteit. Om de gewenste duurzame instandhouding van de natuur te kunnen bereiken zijn de nu opgenomen maatregelen inderdaad niet toereikend en zullen in de volgende planperioden aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Op basis van verzamelde monitoring-gegevens en een evaluatie aan het eind van de beheerplanperiode (6 jaar) zullen de aanvullende maatregelen worden gedefinieerd en in het volgende beheeerplan worden opgenomen.
		Het beschermen van de natuurwaarden van de uiterwaarden in het beheerplan is te veel een papieren exercitie. Inspreker roept op tot een meer ambitieuze, integrale en concrete aanpak die uitstraalt dat het waarborgen van kwaliteit een gezamenlijke ambitie van alle betrokken partijen is. Bovendien kunnen de uiterwaarden rond Wageningen een flinke bijdrage leveren aan het verbeteren en vergroten van het leefgebied voor moerasvogels, een van de Natura 2000-doelen voor de Rijntakken.	Het beheerplan is, wanneer uitgeprint, inderdaad van papier maar de lijst van maatregelen is concreet. Met de 6-jarige evaluatie wordt de vinger aan de pols gehouden. Wanneer de uitvoering van de maatregelen en/of de effecten daarvan achterblijven zal dat direct consequenties hebben voor de volgende planperiode.
		Investeringen in de kwaliteit van het Natura 2000-gebied is noodzakelijk om de veerkracht van het gebied te vergroten en zo ook vergunningverlening makkelijker te maken. De keuze van Gelderland om in het ontwerp-beheerplan nog weinig concreet te zijn maar dit uit te werken in inrichtingsplannen roept vragen op. Waarom is dit de afgelopen 12 jaar niet gedaan? Wat is er in die tijd wel gedaan? Wat zijn de gevolgen van dit uitstel? Wat moet er concreet gebeuren om de kwaliteit op korte termijn te vergroten en duurzaam te beschermen?	In 2009 is besloten om de problematiek van de stikstofdepositie landelijk op te pakken. Dit heeft uiteindelijke geresulteerd in het Programma Aanpak Stikstof. Dat heeft de nodige tijd gekost. Specifiek voor het Rijntakkengebied heeft de afstemming met waterveiligheid extra tijd gekost. De gevolgen van dit uitstel zijn niet onderzocht. Wat er concreet moet gebeuren is opgenomen in hoofdstuk 5 en de maatregelentabel. Voor een aantal kwetsbare habitattypen en soorten volgen nog nadere uitwerkingen.
		Het is zorgelijk dat in Natura 2000-gebieden natuurbescherming ondergeschikt wordt gemaakt aan recreatie en delfstoffenwinning en hoogwaterveiligheid.	Dat is niet het geval. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van recreatie, delfstoffenwinning maar ook hoogwaterveiligheid dienen te voldoen aan de regels gesteld in de Wet natuurbescherming. Wel is het zo dat in dit beheerplan als uitgangspunt is gesteld dat Natura2000-maatregelen niet mogen leiden tot afname van de hoogwaterveiligheid. In de praktijk betekent dat dat er soms compenserende maatregelen moeten worden genomen om de waterveiligheid te kunnen garanderen.
		De uiterwaarden rond de Rijn zijn belangrijk voor verbindingen tussen verschillende gebieden. Het ontwerp-beheerplan maakt niet duidelijk welke maatregelen nodig zijn om het ecologisch functioneren van deze verbindingen te verbeteren en te waarborgen.	Dit beheerplan richt zich op de bestaande natuur binnen het Rijntakkengebied. In dat kader is ondermeer nadrukkelijk aandacht voor de spreiding van de verschillende habitattypen (bos, droge graslanden etc.). In die zin wordt dus wel degelijk aandacht aan verbinding besteed.
		Inspreker biedt expertise en mankracht aan voor het verder uitwerken en realiseren van noodzakelijke maatregelen.	Actieve betrokkenheid van belanghebbenden bij de uitwerking en realisatie van de maatregelen wordt gewaardeerd en zal bijdragen aan een succesvolle opgave.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het gebied bestaat uit kleine fragmenten rietland, moeras, plas-dras die door hun omvang en kwaliteit onvoldoede geschikt zijn voor de duurzame instandhouding en verbetering van de populaties van soorten als kwartelkoning, porseleinhoen en roerdomp.	Voor dergelijke versnipperde, te kleine habitat- en leefgebieden geldt een uitbreidingsdoelstelling. Voor een aantal soorten en habitattypen zal in deze beheerplanperiode nog een nadere uitwerking met maatregelen worden opgesteld om een duurzame instandhouding te kunnen realiseren.
		Leefgebied van de aangewezen soorten wordt regelmatig betreden en vernield door grazend vee.	Voor kwetsbare soorten als Kwartelkoning, Watersnip en Porceleinhoen worden nadere uitwerkingen opgesteld met aanvullende maatregelen op het gebied van inrichting, beheer en bescherming.
		Door gebrek aan controle en handhaving heeft recreatief gebruik een significant negatief effect op instandhoudingsdoelen;	Voor elk Natura2000-gebied in Gelderland wordt een handhavingsplan opgesteld. Met deze plannen wordt de problematiek in beeld gebracht en een aanpak en prioriteiten beschreven. Doel is te komen tot een gecoördineerde en effectieve inzet van handhaving.
		Door het ontbreken van een concrete uitwerking van maatregelen op perceelsniveau wordt bij beheer onvoldoende rekening gehouden met de doelen en gaat er regelmatig iets mis met verstoring en vernietiging van habitat tot gevolg.	Om die reden worden er, voor een aantal kwetsbare soorten en habitattypen als Kwartelkoning, Watersnip, Porceleinhoen en droge graslanden nadere uitwerkingen opgesteld met aanvullende maatregelen op het gebied van inrichting, beheer en bescherming.
		De huidige kwaliteit is onvoldoende om de N2000-doelen te halen. De kwaliteit van het leefgebied voor soorten is de afgelopen decennia zelfs achteruit gegaan. Diverse soorten dreigen te verdwijnen uit het gebied.	Dat is juist een reden om voortvarend aan de slag te gaan.
		Begrazing in de Wageningse uiterwaard heeft negatieve gevolgen voor soorten zoals de kwartelkoning en andere broedvogels. Daarnaast zorgt recreatie in de vorm van wandelen en loslopende honden voor problemen in bijvoorbeeld de nevengeul waarbij broedvogels of rustvogels worden verstoord. Betere toezicht en handhaving kan het negatief effect tot een minimum beperken. Het ontwerp-beheerplan is ten aanzien van recreatief medegebruik dan ook ten onrechte positief. De inzichten over het verstorend effect van recreatie vragen dan ook om een aanpassing van de passage in het plan.	Het beheer en de handhaving laten inderdaad geregeld te wensen over. De genoemde nadere uitwerkingen voor kwetsbare soorten en habtattypen zullen hier een kader voor gaan bieden. Voor verbetering van de handhaving worden handhavingsplannen opgesteld.
		Knelpunt is dat de beheerder maatregelen treft (opruimen bomen, struwelen en ruigte, maaien van grasland in de Wageningse uiterwaard) die negatief zijn voor soorten en hun leefgebied.	Ook bij de (natuur)beheerders staan de Natura2000-doelen nog vaak onvoldoende scherp op het netvlies. De nadere uitwerkingen zullen hier een concreet kader voor gaan bieden.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het beheerplan dient aan te geven welke inrichtings- en beheermaatregelen nodig zijn om het leefgebied van de kwartelkoning en porseleinhoen in de uiterwaarden tussen Renkum en Wageningen te optimaliseren. Noodzakelijke maatregelen: • Grasland beheer beter afstemmen op kwartelkoning; • Overstromingsmoerasjes maken voor porseleinhoen; • Poelen aanleggen voor kamsalemander; • Verkennen mogelijkheden om areaal rietland te vergroten.	Het voorliggende beheerplan is een beheerplan op hoofdlijnen. In de nadere uitwerkingen zullen genoemde punten zeker aandacht krijgen.
		Door matige kwaliteit van het habitat en recreatie en begrazing zijn de populaties kwartelkoning en porseleinhoen in de bovenste polder onder Wageningen afgenomen. De in het plan voorgestelde maatregelen zijn te vrijblijvend. Inspreker stelt voor: • Verbod op maaien in broedseizoen; • Beperken paden die het verbiedt doorsnijden; • Aanlijngebod voor honden en handhaving; • Vertrappen rietland en moeras door begrazing voorkomen; • Begrazingsdruk laag houden en bepaalde delen maaien in najaar; • Moerasoevervegetatie herstellen en uitbreiden • Onderzoek achteruitgang soorten; • Inrichtingsplan maken vor het gebied ten zuiden; van de haven om een geschikt habitat te maken; • Maatregelen die nodig zijn om verbindingen tussen uiterwaard en hogere gronden voor de kamsalemander te behouden.	Het voorliggende beheerplan is een beheerplan op hoofdlijnen. In de nadere uitwerkingen zullen genoemde punten zeker aandacht krijgen.
		Het plan dient concreet aan te geven welke inrichtings- en beheermaatregelen noodzakelijk zijn om te zorgen dat het gebied na inrichting bijdraagt aan de Natura 2000-opgaven. Hierbij moet rekening worden gehouden met het HWBP-project Grebbedijk. Hierbij kan concreet worden aangegeven welke randvoorwaarden gelden bij verdere uitwerking van de plannen. Ook kan verkend worden of het gebied tussen Wageningen en de Plasserwaard zich leent voor uitbreiding van het huidige rietland in de Plasserwaard en het realiseren van poelen voor de kamsalamander. Hierbij kan worden aangegeven welke beheermaatregelen bij zo'n inrichting noodzakelijk zijn.	Het beheerplan is een plan op hoofdlijnen dat op onderdelen nog uitwerking behoeft. Dat neemt niet weg dat de Wet natuurbescherming (voorheen Natuurbeschermingswet) onverminderd van kracht is. Het is dan ook niet zo dat het beheerplan rekening dient te houden met nieuwe projecten als het HWBP-project Grebbedijk. Dit project dient zelf rekening te houden met de Natura2000-doelen. Dit in de zin dat voor dit project een vergunning in het kader van de Wnb is vereist. Onderdelen in dit project die een dwingend maatschappelijk belang ontberen en leiden tot verslechtering van de instandhoudingsdoelen zijn onvergunbaar. Een belangrijke rol van het beheerplan is het bieden van een afwegingskader voor dit soort projecten. De kansenkaarten (bijlage 4) geven de meest kansrijke locaties weer voor uitbreidingsdoelen. Verdere detaillering dient op projectniveau vorm te krijgen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker beveelt aan om te onderzoeken of een afname in begrazingsdruk een verbetering voor het leefgebied van de kwartelkoning in de Blauwe Kamer oplevert.	Begrazing in de broedtijd is inderdaad niet bevorderlijk voor de Kwartelkoning. Voor de Kwartelkoning is echter meer nodig dan alleen afname van begrazingsdruk. Voor deze soort zal een nadere uitwerking worden opgesteld.
		Het is belangrijk uit te zoeken welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om de kwaliteit van de Randwijkse Buitenpolder en Schoutenwaard te realiseren. De beheerders moeten goed doordrongen zijn van de te beschermen waarden.	Ook bij de (natuur)beheerders staan de Natura2000-doelen nog niet altijd even scherp op het netvlies. De nadere uitwerkingen zullen zeker ook voor de beheerders een concreet kader gaan bieden.
		Voor de kwartelkoning kwantificeert het beheerplan de doelstelling niet. Dit is echter wel mogelijk, gelet op een SOVON-rapport waarvan Provincie Gelderland een opdrachtgever is. Inspreker vraagt op basis van dit rapport als vuistregel 8 hectare te noemen, dat wil zeggen het maximum in de verdeling.	Het huidige beleid voor de Kwartelkoning is vooral reactief. Dit blijkt niet voldoende. In de nadere uitwerking voor de Kwartelkoning zal een actief beleid worden beschreven met inrichtings- en beheermaatregelen.
		De passage "Ten aanzien van … concrete plannen gemaakt" (p. 31) hoort niet in een beheerplan dat als doel heeft instandhoudingsdoelen en maatregelen uit te werken en dient dus te worden verwijderd.	In deze paragraaf worden ontwikkelingen en plannen die op het gebied afkomen, neutraal beschreven. Dat neemt niet weg dat deze plannen alle zullen moeten worden getoetst aan de Wnb.
P-038-Z-37	16-06-2017	Inspreker is eigenaar van grond in de Ravenswaarden. Een aantal van hun percelen ligt naast of bij domeinen van Staatsbosbeheer. Inspreker ervaart onduidelijkheid over (de gevolgen van) de maatregelen inrichten van locaties voor meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, het uitbreiden van het oppervlak van de habitattypes stroomdalgrasland en glanshaver- en vossenstaarthooiland en de opgave voor 10 hectare essen/iepenbos. Als de opgave voor droge graslanden en essen/iepenbos geheel of grotendeels in de Ravenswaard wordt gerealiseerd, dan moet dit gevolgen hebben voor particulieren grondeigenaren.	De realisatie van Natura2000-doelen op particulier eigendom vindt, met uitzondering van PAS-maatregelen, in beginsel plaats op vrijwillige basis. Wanneer het instandhoudingsdoel binnen het hele Rijntakkengebied echter, ook op wat langere termijn (6 – 12 jaar), onvoldoende wordt gehaald, kunnen dwingender maatregelen niet worden uitgesloten. Een besluit hiertoe zal dan moeten worden vastgelegd in één van de volgende beheerplannen.
		Ook de inrichting ten behoeve van de meren baart zorgen. Het is onduidelijk waar de meren komen en hoe breed de bufferzones zijn. Het gaat in ieder geval om herstel van geïsoleerde natte laagtes, die zich op insprekers grond bevinden.	Ook hiervoor geldt dat deze maatregelen alleen met instemming van de eigenaar kunnen worden gerealiseerd.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		In het ongunstigste geval krijgt inspreker te maken met ander beheer en verlies van grond door inrichting ten behoeve van de meren. Hun bedrijfsvoering wordt dan zwaar gehinderd of onmogelijk gemaakt.	Als Provincie zullen we u benaderen om te polsen of er afspraken te maken zijn voor de realisatie van de natuurdoelen. Of u daarin meegaat en zo ja, of dit past binnen een verantwoorde bedrijfsvoering is de keuze die u zelf maakt. Voor deze beheerplanperiode is er geen verplichting om de maatregelen uit te voeren. Wanneer echter het instandhoudingsdoel binnen het hele Rijntakkengebied, ook op wat langere termijn (6 – 12 jaar), onvoldoende wordt gehaald, kunnen dwingender maatregelen niet worden uitgesloten. Een besluit hiertoe zal dan moeten worden vastgelegd in één van de volgende beheerplannen.
		Inspreker is verdrietig doordat het begrip draagvlak voor Natura 2000 alleen genoemd wordt in relatie tot recreatief gebruik en niet in relatie tot particuliere grondeigenaren.	De particuliere grondeigenaar kan zelf besluiten of hij afspraken wil maken met de Provincie over realisatie van doelen. Dat is een stuk concreter dan het hebben van "draagvlak". Geen reden voor verdriet.
P-038-Z-38	20-06-2017	Inspreker maakt pro forma bezwaar tegen het Natura 2000 ontwerpbeheerplan. O.a. tegen het niet meer mogen scheuren van grasland in de uiterwaarden onder het nieuwe Natura 2000-regime.	Het "scheurverbod" komt niet voort uit Natura2000 en is dan ook niet opgenomen in het beheerplan. Het scheurverbod is niet zo zeer een verbod maar een subsidievoorwaarde vanuit het Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB).
P-038-Z-39	20-06-2017	De gemeente is jaren geleden slechts één keer betrokken door middel van een overlegmoment. De afstemming met de gemeente is minimaal geweest.	De gemeenten zijn in de begeleidingscommissie vertegenwoordigd geweest door de Vereniging Riviergemeenten. Achteraf is inderdaad gebleken dat deze "vertegenwoordiging" niet heeft geleid tot een goede terugkoppeling naar de leden.
		De gemeente Kampen heeft ernstige bezwaren tegen de ontwikkeling van het habitattype kievitsbloemgraslanden in Naters en Scherenwelle omdat dit de ontwikkeling van de gemeente zoals vastgelegd in de structuurvisie 2030 ernstig zal belemmeren of onmogelijk zal maken. In het kader van zomerbedverlaging met RWS is afgesproken dat er in het gebied Scherenwelle geen nieuwe doelstellingen ten aanzien van uitbreiding van dit type worden geformuleerd. Het is vreemd dat dit plan dat wel doet. Realisatie van dit type bij Naters past in het geheel niet bij de afspraken met RWS omdat dit gebied nog dichter bij Kampen ligt dan Scherenwelle.	Voor het habitattype Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510), waar de kievitsbloemgraslanden onder vallen, is in het aanwijzingsbesluit een uitbreidings- en verbeterdoelstelling opgenomen. Maatregelen die zijn opgenomen in de PAS-gebiedsanalyse en het beheerplan zijn er op gericht het habitattype te bevorderen conform de doelstellingen zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. Het zoekgebied voor dit habitattype is beperkt. De genoemde locaties behoren tot de weinige plaatsen met voldoende potentie voor de ontwikkeling van dit habitattype. Afspraken over beperking van de ontwikkeling van dit habtatype zijn niet ingebracht door RWS. Dergelijke afspraken zouden ook in strijd zijn met het Aanwijzingsbesluit.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Cultuurhistorische aspecten dienen een belangrijke beperking te zijn bij de ontwikkeling van hardhoutooibos bij het Zalkerbosch. Het Zalkerbos is een restant van een eeuwenoud landgoed. De ambitie is dit landgoed in ere te herstellen. Hierbij past een beperkte uitbreiding van het hardhoutooibos. In het gebied Rijntakken zijn voldoende plekken om deze doelstelling te realiseren.	In de omgevingsvisie is het beleid ten aanzien van cultuurhistorie, recreatie en natuur beschreven. Het ontwikkelen van natuur hoeft het behoud van cultuurhistorie ook niet in de weg te staan. Om de achteruitgang van de natuur te stoppen zijn maatregelen nodig die op lokaal niveau consequenties hebben voor de bestaande menging van functies. De planuitwerking en de inrichting zullen er op gericht zijn om de doelen te realiseren welke in de PAS gebiedsanalyse en het Natura 2000-beheerplan zijn gesteld. Daarbij zullen bestaande natuurwaarden maar ook cultuurhistorische waarden zoveel mogelijk behouden blijven in de planuitwerking. De planuitwerking vindt plaats in afstemming met direct betrokkenen en omwonenden.
P-038-Z-40	20-06-2017	Inspreker treft in het hele zuiden en oosten van de gemeente Wageningen geen pure, ongestoorde natuur aan maar vooral landbouw- en bosbouwgebied. Inspreker ziet niet in dat andere natuurgebieden van nationaal, provinciaal of lokaal belang zijn.	Pure ongestoorde natuur is in geheel Europa niet meer aan te treffen dus ook niet in Wageningen. Bij Natura 2000 gaat het dan ook niet om pure natuur maar om de bestaande natuurkwaliteit en biodiversiteit.
		Inspreker hoopt dat alle projecten in Wageningen vergunningplichtig worden omdat projecten binnen en buiten de Natura 2000-perimeter vergunningplichtig zijn.	In de Wet natuurbescherming is vastgelegd wat vergunningplichtig is.
		Er moeten meer takken en zalm in de Rijntakken komen, net als vlechtende rivieren en beboste eilanden. Dit is echter niet naar de zin van RWS.	Afgesproken is dat we de doelen binnen de bestaande kaders van rivierveiligheid realiseren. Dat wil zeggen dat een keuze voor een bebost eiland *(inderdaad een prachtige bijdrage aan de doelen)* gepaard moet gaan met maatregelen waardoor de rivierveiligheid niet in het geding komt. Dat zou bijvoorbeeld kunnen bestaan uit het substantieel naar binnen leggen van een winterdijk. Wij schatten in dat dergelijke maatregelen om reden van kosten en maatschappelijk draagvlak voorlopig niet haalbaar zijn.
		Klimaatverandering heeft een stevige impact op de Rijndelta: zout water tot bij Arnhem en hittegolven met droogtes. Het plan gaat hier te weinig op in.	Dit eerste plan is primair gericht op het tot staan brengen van de achteruitgang. In de volgende planperioden zal meer aandacht uitgaan naar kwaliteitsverbetering, uitbreiding en het hoofd bieden aan nieuwe ontwikkelingen zoals klimaatsverandering.
		Inspreker stelt het op prijs als zij in de toekomst ook op een veilige manier kan zwemmen in de rivier.	Veilig zwemmen in de rivier is geen plandoel. Door stroming en scheepvaart is zwemmen in de rivier nooit veilig.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-41	14-06-2017	Inspreker vraagt het zuidelijke deel (vanaf de spoorbrug gerekend) te schrappen als kerngebied voor de kwartelkoning. In het zuidelijk gebied krijgt de recreatie meer gelegenheid, in het noordelijk gebied krijgt de natuur ruim baan. De kwartelkoning zal zich niet in het zuidelijk gebied als broedvogel vestigen omdat recreatie daar volop plaatsvindt.	In het ontwerp-beheerplan Rijntakken zijn de leefgebiedenkaarten van SOVON (bijlage 4 van het ontwerp beheerplan) gebruikt als basis voor de begrenzing van kerngebied voor de kwartelkoning. Deze begrenzing is globaal en wordt nog verder uitgewerkt. In deze uitwerking zal actief gekeken worden waar kansen liggen en welke locaties ongeschikt zijn voor kwartelkoning. Deze ongeschikte locaties zullen uit de begrenzing gehaald worden. Het is niet mogelijk om deze uitwerking te realiseren voor het opstellen van het definitieve beheerplan. Inspreker zal betrokken worden bij het opstellen van deze uitwerking.
P-038-Z-42 = Z-07			
P-038-Z-43	12-06-2017	Inspreker verzoekt expliciet te benoemen: de Waterbeheerplannen 2016-2021, de meest recente peilbesluiten, het Deltaprogramma Waterveiligheid en het Hoogwaterbeschermingsprogramma.	De opstelling van het ontwerpbeheerplan heeft lange tijd in beslag genomen. Het daarbij actueel houden van de tekst is een opgave op zich gebleken. In het definitieve plan zal weer een actualisatieslag worden doorgevoerd. Hierbij zal met name ook het HWBP worden meegenomen. Daarbij moet gezegd dat dit een plan op hoofdlijnen betreft. Zaken als peilbesluiten en waterbeheerplannen worden niet meegenomen te meer daar dergelijke besluiten en plannen volgend zijn op Natura2000.
		Inspreker betreurt het na 2012 niet meer betrokken te zijn geweest bij het bijstellen van het plan.	Het in 2017 ter inzage gelegde ontwerpplan verschilt slechts marginaal van het in 2012 ambtelijk en in 2013 bestuurlijk besproken concept. De verschillen betreffen een actualisatie, verwerking van het PAS en enkele tekstaanpassingen naar aanleiding van overleg met RWS en I&M. Voor deze aanpassingen is de klankbordgroep alleen schriftelijk geraadpleegd. De wijzigingen hadden geen directe betrekking op waterschapszaken. Om die reden zijn de waterschappen niet geraadpleegd.
		Inspreker verwacht dat de nieuwe veiligheidsnormen vragen om dijkverbeteringen en mogelijk rivierverruimingsmaatregelen, die altijd raken aan Natura 2000-doelen en op gespannen voet kunnen staan met gewenste oplossingen voor waterveiligheid.	Dat mag inderdaad worden verwacht.
		Met name dijkverbeteringsmaatregelen van het HWBP hebben gevolgen voor het natura 2000-gebieden. Dijkversterking kan leiden tot een nieuwe dijk in een Natura 2000-gebied of werkzaamheden in dat gebied. In bebouwde gebieden heeft een buitendijkse variant de voorkeur waardoor het waterschap in een complex vergunningentraject terecht komt waarvan de uitkomst onzeker is. Dit is ongewenst gelet op de HWBP-opgaven. Daarom wil in spreker de volgende voorstellen bespreken:	

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		1. Begrenzing van het Natura 2000-gebied te laten meeschuiven met de dijkversterking en een goede zonering instellen.	Het aanpassen van de Natura 2000-begrenzing aan de dijkversterkingsprojecten is aan de Minister van LNV. Voor het beheerplan is de huidige begrenzing uitgangspunt.
		2. Mogelijkheid onderzoeken om dijkversterkingsprojecten van het HWBP onder bestaand gebruik te laten vallen.	Over vergelijkbare zaken is reeds de nodige jurisprudentie. Op grond daarvan kan worden gesteld dat dit niet reëel is.
		3. Beleidsmatig verankeren dat dijkversterkingsprojecten van het HWBP onder dwingende redenen van groot openbaar belang vallen.	Dat is in de eerste plaats ter beoordeling aan het bevoegde gezag (ministerie LNV). Naar verwachting valt hoogwaterveiligheid onder de titel dwingend maatschappelijk belang.
		4. Onderzoeken of compensatie van aangetaste waarden op het niveau van HWBP-programma of Deltaprogramma kan worden geregeld.	Dit is het overwegen waard. Het beheerplan is hiervoor echter niet het geschikte document. Dit zal in het kader van het vergunningproces dienen plaats te vinden.
		5. Samenhang plan met aanwijzingsbesluit ganzen duiden en beheerplan aanpassen om ruimte te houden voor buitendijkse dijkversterkingen.	Het aanwijzingsbesluit is leidend voor het beheerplan. In het aanwijzingsbesluit wordt verwezen naar het document *"Draagkracht voor foeragerende ganzen en Smienten in het Natura 2000-gebied Rijntakken"* waarin expliciet wordt aangegeven op welke wijze het effect op ganzen moet worden beoordeeld.
		Als er rivierverruimingen aan de orde zijn, verzoekt inspreker om de ruimte daarvoor ook binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied te zoeken.	Projecten in het kader van rivierverruiming kunnen mits goed afgestemd inderdaad bijdragen aan de Natura2000-doelen.
		In paragraaf 6.1.10 moet aan de algemene beheeraspecten voor de dijken worden toegevoegd: instandhoudingsbeheer van de waterlopen en regulier beheer van groenelementen. Daarnaast moet worden opgenomen dat buitendijkse onderhoudspaden geen onderdeel zijn van het Natura 2000-gebied.	Het reguliere beheer van waterlopen, dijken en andere waterschapselementen zal worden beschreven als bestaand gebruik. In het beheerplan kan niet worden getornd aan de begrenzing. Het onderhoudspad aan de voet van de dijk ligt over het algemeen binnen Natura2000.
		Het beheerplan moet borgen dat het waterschap in Natura 2000-gebieden bestendig beheer en onderhoud aan watersystemen en waterkeringen jaarrond en vergunningvrij uit kan voeren.	Bestendig beheer is op grond van de wet vrij van vergunningplicht. In het beheerplan zal het bestendig beheer nadrukkelijker worden beschreven.
		Hoe ziet Provincie Gelderland in het licht van het beheerplan en de waterveiligheidsopgave de door inspreker met het Ministerie van EZ opgestelde intentieverklaring om 8,8 ha glanshaverhooiland op de winterdijken buiten Natura 2000-gebied in stand te houden?	Dat is een mooie intentie welke indirect kan bijdragen aan de Natura2000-instandhoudingsdoelen. Het is echter geheel aan de waterschappen om dit waar te maken.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Op p. 104 (waterbeheer) en bijlage 5 staan vergunningvrije activiteiten. Hier ontbreken door RWS vergunde lozingen vanuit RWZI's die direct op de rivier lozen. Inspreker gaat ervan uit dat hiervoor geen nieuwe vergunningen nodig zijn.	De rivier zelf valt buiten Natura2000. Dergelijke lozingen vallen dus ook niet onder de Wnb.
		Provincie heeft toegelicht dat alleen nieuw op te stellen peilbesluiten vergunningplichtig zijn. Inspreker verzoekt deze informatie op te nemen in het beheerplan.	In bijlage 6 is aangegeven dat wijziging van peilbeheer binnen Natura2000 vergunningplichtig is. Hiermee wordt impliciet aangegeven dat vigerende peilbesluiten niet vergunningplichtig zijn.
		Het is onduidelijk welke maatregelen het waterschap mag nemen om de waterveiligheid te garanderen gelet op de bever. De bever graaft soms namelijk holen in waterkeringen. Inspreker gaat ervan uit dat eventuele beverschade aan waterkeringen door de provincie vergoed wordt uit het Natura 2000-budget.	Voor de bever zijn er, net als voor alle andere soorten, onder voorwaarden, mogelijkheden om schade te voorkomen. Al of niet via beheer van de populatie. De Wet natuurbescherming biedt het juridisch kader hiervoor. Voorwaarde is dat er sprake is van een gezonde populatie van voldoende omvang (goede staat van instandhouding). Voor de bever is dat het geval. Het Ministerie van LNV heeft in het aanwijzingsbesluit de instandhoudingsdoelen voor het Rijntakkengebied vastgesteld. Dat was het moment en adres voor de inspreker om schade te claimen. De inspreker heeft daar geen gebruik van gemaakt. Particulieren en bedrijven kunnen bij aangetoonde beverschade een beroep doen op het Faunafonds.
P-038-Z-44	15-06-2017	Inspreker gaat ervan uit dat bestaande bedrijven door het ontwerpbeheerplan niet gehinderd worden in hun huidige en toekomstige bedrijfsactiviteiten die op basis van het bestemmingsplan zijn toegestaan. Inspreker verzoekt dit expliciet op te nemen in het beheerplan.	Huidige bedrijfsactiviteiten (bekend op 31 maart 2010) kunnen in beginsel zonder vergunning worden voortgezet. Vergunde activiteiten kunnen uiteraard worden voortgezet. Toekomstige activiteiten dienen te worden getoetst aan de wet natuurbescherming. Een positieve bestemming sluit deze verplichting niet uit.
		Er moet meer duidelijkheid komen over de status en inhoud van het Arcadis deelrapport 3. Het rapport is namelijk opgesteld voor het beheerplan maar maakt er geen onderdeel van uit.	Het Arcadis rapport is opgesteld als handreiking om inzichtelijk te maken in hoeverre rekening moet worden gehouden met een vergunningverplichting. Het rapport heeft geen formele status. Wat betreft de vergunningplicht is overigens ook niet het beheerplan bepalend. Alleen de wet (Wnb) is bepalend of er sprake is van vergunningplicht.
		De kaarten van Habitatsoorten in bijlage 4 zijn slecht leesbaar. Inspreker verzoekt ze te vervangen door goed leesbare kaarten.	Deze kaarten zullen worden vervangen.
		Inspreker verzoekt een passage in het beheerplan op te nemen over de overnachtingshaven in de Bijenwaard. Gevolg van de aanleg is dat het grootste areaal aan Natura 2000-gebied in deze omgeving zal verdwijnen.	De overnachtingshaven in de Bijenwaard wordt vermeld. Het beheerplan is echter niet het juiste document om voor afzonderlijke projecten de gevolgen te beschrijven. Voor dit project is een passende beoordeling opgesteld met een uitgebreide beschrijving van de effecten op de instandhoudingsdoelen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-46	16-06-2017	Gieterij Doesburg grenst direct aan het Natura 2000-gebied Rijntakken. Inspreker heeft zorgen vanwege dat het functioneren van de gieterij en de effecten zoals verstoring door geluid, licht en transportbewegingen of lozing van water en emmissie-uitstoot al gauw niet in overeenstemming is met het stringente juridische kader.	Huidige bedrijfsactiviteiten (bekend op 31 maart 2010) kunnen in beginsel zonder vergunning worden voortgezet. Vergunde activiteiten kunnen uiteraard worden voortgezet. Lozingen op oppervlaktewater vallen onder een andere wet. Toekomstige activiteiten dienen te worden getoetst aan de Wet natuurbescherming en de overige wetgeving. Wanneer het niet lukt binnen de wettelijke kaders te opereren delen wij uw zorgen.
		De dosis-effectafstanden zijn door de ligging van de fabriek niet steeds haalbaar en dus is significante verstoring feitelijk niet altijd uit te sluiten.	Zolang het een vergunde situatie op 31 maart 2010 betreft wordt de verstoring als gegeven beschouwd. Nieuwe ontwikkelingen waarbij sprake is van een verdere toename van de verstoring zal altijd moeten worden getoetst. Of er dan sprake is van een significant effect hangt mede af van de aanwezige habitattypen en soorten en hun staat van instandhouding.
		De situering en uitwerking van de natuurdoelen in de inrichtingsplannen zijn grotendeels bepalend voor de vergunbaarheid van activiteiten. Inspreker verzoekt om er zoveel mogelijk naar te streven om de laagdynamische, meer verstoringsgevoelige natuurdoelen ver verwijderd van de fabriek en toegangsweg te situeren.	De actuele bescherming van de Wnb gaat uit naar de actuele natuurwaarden. Bij de locatiekeuze voor nieuwe natuur (uitbreidingsdoelen) zal altijd behalve naar de potenties ook naar haalbaarheid en maatschappelijke effecten worden gekeken.
		Inspreker verzoekt een milieugebruikszone te creëren rond de fabriek en toegangswegen zodat ook op langere termijn een duurzaam, economisch gezond ontwikkelingsperspectief gewaarborgd blijft.	Een milieugebruikszone is geen bruikbaar idee in het kader van Natura2000. De effectafstanden van verschillende storingsbronnen zijn te divers om te definieren in een zone. Stikstof kan zich bijvoorbeeld over grote afstand verplaatsen.
P-038-Z-47	16-06-2017	Inspreker betreurt dat zij onvoldoende is betrokken in het proces van het ontwerp-beheerplan.	Het in 2017 ter inzage gelegde ontwerpplan verschilt slechts marginaal van het in 2012 ambtelijk en in 2013 bestuurlijk besproken concept. De verschillen betreffen een actualisatie, verwerking van het PAS en enkele tekstaanpassingen naar aanleiding van overleg met RWS en I&M. Voor deze aanpassingen is de klankbordgroep alleen schriftelijk geraadpleegd. De wijzigingen hadden geen directe betrekking op waterschapszaken. Om die reden zijn de waterschappen niet geraadpleegd.
		Het hoogwaterbeschermingsprogramma is wettelijk vastgesteld en moet dus ook in het Natura 2000-beheerplan worden opgenomen.	Het hoogwaterbeschermingsprogramma is inderdaad ten onrechte bij de actualisatie van het beheerplan niet beschreven. Het HWBP zal in het definitieve plan in het hoofdstuk Ambities en afwegingen een nadrukkelijke plaats krijgen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker maakt zich zorgen over de gevolgen die Natura 2000 en haar ophaven heeft voor de uitvoering, planning en kosten van het HWBP-programma. De betrokken waterschappen vinden het niet maatschappelijk verantwoord om in het vergunningentraject terecht te komen. Om dit te voorkomen verzoekt inspreker de begrenzing van het Natura 2000-gebied te laten meeschuiven met de dijkversterking. Het HWBP moet ook genoemd worden in een toegevoegde paragraaf.	Het Natura 2000 beheerplan is opgesteld binnen de strakke kaders van de Wet natuurbescherming en het Aanwijzingsbesluit (en wijzigingsbesluit) van het Rijk. Hiermee is het wettelijke kader en het wat en waar te beschermen vastgesteld. Het beheerplan richt zich met name op hoe de doelen gerealiseerd kunnen worden. De zorgen over de gevolgen voor de uitvoering van het HWBP hebben vooral betrekking op het wat en waar. Wanneer de wet daarbij een vergunningprocedure voorschrijft kan het beheerplan daar niets aan af doen. In het beheerplan kan wel worden aangegeven wat wel en niet vergunningplichtig is. In het definitieve plan zal hier meer aandacht aan worden besteed. Als provincie zijn wij graag bereid om met u naar de meest praktische oplossingen te zoeken. Of de huidige regelgeving maatschappelijk verantwoord is kunt u echter alleen aan de wetgever zelf voorleggen. Het aanpassen van de Natura 2000-begrenzing aan de dijkversterkingsprojecten is aan de Minister van LNV. Voor het beheerplan is de huidige begrenzing uitgangspunt.
		Inspreker verzoekt een overleg te bestuurlijk organiseren met alle betrokken waterschappen, provincies en ministeries.	De kern van de zienswijze betreft de gevolgen van Natura2000 voor de uitvoering van het HWBP. Dit is primair een kwestie tussen waterschappen en Rijk. De provincie is graag bereid om, in een bemiddelende rol, bij een bestuurlijk overleg aan te schuiven. Het initiatief dient ons inziens echter bij de waterschappen te liggen.
		Het plan moet worden geactualiseerd op veranderingen die na het advies van de klankbordgroep uit 2013 hebben plaatsgevonden.	Het plan wordt geactualiseerd.
		Hoofdstuk 2: In paragraaf 2.4 en 2.10 wordt het Deltaprogramma niet genoemd in verband met de veiligheidsopgave van het HWBP. Ook worden primaire keringen in beheer bij de waterschappen niet genoemd. Het is niet duidelijk welke gevolgen het Deltaprogramma heeft voor de uitvoering van het beheerplan en vice versa. De infrastructurele ontwikkeling de nieuwe brug van de Hanzelijn ligt niet bij Kampen maar bij Zwolle.	Het HWBP zal een duidelijke plaats krijgen in het definitieve beheerplan. Wellicht ten overvloede moet hierbij worden gesteld dat waar in het HWBP onvoldoende rekening is gehouden met Natura2000, het HWBP zich zal moeten voegen. Waar nodig worden teksten gecorrigeerd.
		Hoofdstuk 3: Het aandeel afvoer van de Rijn bij hoogwater is hoger dan het gemiddelde. Bij hoogwater geldt een percentage van 15%. Waterschap DODelta – of: inspreker wordt niet genoemd bij de uiterwaarden waar de waterschappen het buitendijks waterbeheer voeren. In de IJsseldelta voert inspreker op een aantal locaties in de uiterwaarden peilbeheer uit.	Het beheerplan is een plan op hoofdlijnen. Dat betekent dat niet alles wordt beschreven. Bezien zal worden of met verwijzingen meer inzicht kan worden geboden.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Hoofstuk 4: Inspreker geeft aan graag de afspraken die gemaakt zijn in het Beverprotocol te kunnen uitvoeren.	Voor beschermde soorten kent de wet inderdaad de mogelijkheid van het instellen van gedragscodes. Dit komt voort uit de oude Flora en Faunawet. Voor beschermde gebieden, zoals vogelrichtlijngebieden, is deze mogelijkheid niet opgenomen. Een dergelijk protocol lijkt dus niet houdbaar. Om schade te voorkomen dienen dan ook de in de wet vastgelegde regels te worden gevolgd. Dit blijkt ook bij andere schadezaken voldoende ruimte te bieden.
		Hoofstuk 5: Inspreker ziet bij de lopende programma's graag het HWBP terug.	Het HWBP zal een duidelijke plaats krijgen in het definitieve beheerplan. Wellicht ten overvloede moet hierbij worden gesteld dat waar in het HWBP onvoldoende rekening is gehouden met Natura2000, het HWBP zich zal moeten voegen.
		Hoofdstuk 6: Paragraaf 6.1 beschrijft het bestaand gebruik op hoofdlijnen. Voor inspreker is het moeilijk te beoordelen voor welke activiteiten zij een vergunning moet aanvragen. Daarom verzoekt zij deze paragraaf aan te passen door het toevoegen van het thema regulier beheer en onderhoud van watergangen en gemalen in de uiterwaarden en het onderhoud van de dijken. Daarnaast het toevoegen van het thema RWZI's in een aparte paragraaf.	Het bestaand gebruik van waterschappen zal, net als voor Rijkswaterstaat, meer worden uitgeschreven. Dit zal niet gaan om een gedetailleerde opsomming. Daarvan is in dit plan bewust afgezien.
		Bijlage 6: Wat betreft de gevolgen voor grondwaterstanden binnendijks zijn de teksten vaag. Inspreker vraagt om een kwantificeerbaar criterium wanneer significante effecten niet zijn uit te sluiten. De genoemde afstand van 2 lambda voor vergunningplicht van onttrekkingen is niet specifiek genoeg. Inspreker verzoekt deze gebieden op kaart aan te geven.	In het rivierengebied is de situatie binnendijks te complex en te omvangrijk om in zijn algemeenheid hier meer duidelijkheid over te kunnen bieden. In dat geval blijft de lijn staan welke de wet aangeeft: "Wanneer op voorhand verslechtering niet kan worden uitgesloten is een vergunning met een daarmee verbonden toetsing (passende beoordeling) vereist."
		Bijlage 7: Omdat de maatregelen nog niet zijn uitgewerkt op locatieniveau is het voor inspreker moeilijk aan te geven of en waar er effecten te verwachten zijn. Inspreker vraagt vroegtijdig te worden betrokken bij het uitwerken van de maatregelen. De maatregelen realisatie boskern kan het beheer en onderhoud van de dijken bemoeilijken en kunnen een nadelig effect hebben op de stabiliteit van de dijk. Ook het aanbrengen van een strang of geul nabij de dijk kan een negatief effect hebben op de stabiliteit van de dijk.	De effecten van de opgenomen inrichtingsmaatregelen zoals de realisatie van boslocaties op de rivierveiligheid zijn in algemene zin afgestemd met RWS. De realisatie van dit soort maatregelen is altijd een kwestie van nadere uitwerking waarbij wordt afgestemd met belanghebbenden en moet worden voldaan aan de Waterwet en de waterschapskeur.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-49	15-06-2017	Steenfabriek Spijk grenst direct aan het Natura 2000-gebied Rijntakken. Inspreker heeft zorgen vanwege het feit dat het functioneren van de steenfabriek en de effecten zoals verstoring door geluid, licht en transportbewegingen of lozing van water en emmissie-uitstoot al gauw niet in overeenstemming is met het stringente juridische kader.	Huidige bedrijfsactiviteiten (bekend op 31 maart 2010) kunnen in beginsel zonder vergunning worden voortgezet. Vergunde activiteiten kunnen uiteraard worden voortgezet. Lozingen op oppervlaktewater vallen onder een andere wet. Toekomstige activiteiten dienen te worden getoetst aan de Wet natuurbescherming en de overige wetgeving.
		De dosis-effectafstanden zijn door de ligging van de fabriek niet steeds haalbaar en dus is significante verstoring feitelijk niet altijd uit te sluiten.	Zolang het een vergunde situatie op 31 maart 2010 betreft wordt de verstoring als gegeven beschouwd. Nieuwe ontwikkelingen waarbij sprake is van een verdere toename van de verstoring zal altijd moeten worden getoetst. Of er dan sprake is van een significant effect hangt mede af van de aanwezige habitattypen en soorten en hun staat van instandhouding.
		De situering en uitwerking van de natuurdoelen in de inrichtingsplannen zijn grotendeels bepalend voor de vergunbaarheid van activiteiten. Inspreker verzoekt om er zoveel mogelijk naar te streven om de laagdynamische, meer verstoringsgevoelige natuurdoelen ver verwijderd van de fabriek en toegangsweg te situeren.	De actuele bescherming van de Wnb gaat uit naar de actuele natuurwaarden. Bij de locatiekeuze voor nieuwe natuur (uitbreidingsdoelen) zal altijd behalve naar de potenties ook naar haalbaarheid en maatschappelijke effecten worden gekeken.
		De provincie hanteert bij de toedeling van ontwikkelingsruimte voor het PAS een plafond van maximaal 3 mol per hectare. Voor grotere procesinnovaties bij het type bedrijvigheid van inspreker zal dit onvoldoende zijn.	Dit beheerplan gaat niet over het PAS en toedeling van ontwikkelingsruimte.
		Met het oog op de riviergebondenheid van steenfabrieken verzoekt inspreker in het beheerplan de toepassing van de hardheidsclausule nadrukkelijker te faciliteren of de mogelijkheid van plaatsing van steenfabrieken en hun kleiwinningen in segment 1, de prioritaire projecten, te bevorderen.	Een dergelijke voorziening gaat de reikwijdte van dit beheerplan te boven. In het kader van een vergunningprocedure kan dit aan de orde komen.
P-038-Z-51	19-06-2017	Uit artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM vloeit voort dat de overheid bij het beperken van het uitoefenen van deze eigendomsrechten aan zet is om te motiveren waarom en in welke mate de eigenaar of huurder van jachtrechten beperkt moeten worden bij het uitoefenen van zijn eigendomsrechten. Met daarbij ook een deugdelijke motivering welk aantoonbaar publiek belang met deze beperking gediend is. Bij het opleggen van een dergelijke beperking zal de overheid ook aan de eigenaar of huurder van deze eigendomsrechten moeten aangegeven op welke wijze zij deze eigenaren/huurders wil compenseren wegens de beperking van het ongestoorde genot van hun eigendom.	Het beheerplan voorziet niet in een verdere inperking van de eigendomsrechten dan de beperkingen die reeds zijn vastgelegd in de Wet natuurbescherming.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Volgens de Jagersvereniging is het van belang de juridische kaders van het Natura 2000 beheerplan Rijntakken opnieuw te bekijken. Onder de Wet natuurbescherming is verstoring niet verboden als deze niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort. Een storing die niet verboden is in het kader van de Vogelrichtlijn kan nooit leiden tot een significante verstoring binnen het gebied van de Rijntakken.	De tekst over faunabeheer zal worden herzien.
		Als op basis van het huidige beleid voor schadebestrijding en beheer in Natura 2000-gebieden handelingen met het geweer zijn vergund, moeten hierbij ook jachthandelingen zijn toegestaan. Voor de beoordeling van de effecten van een dergelijke handeling maakt het geen verschil of er een schot wordt gelost op een vrijstellingssoort, een ontheffingsoort of een wildsoort.	De tekst over faunabeheer zal worden herzien.
		Inspreker is een inventarisatie van aanwezige jachtrechten gestart en naar verwachting in juli 2017 is dit afgerond. Het beeld is dat de gebieden waar de leden de jachtrechten willen uitoefenen erg gefragmenteerd liggen. De grootte van de eigendomsrechten varieert van enkele hectaren uiterwaarden tot maximaal 200 hectaren aaneengesloten gebied. Hierdoor zullen specifieke jachthandelingen tijdens het geopende jachtseizoen nergens een significant negatief effect op de aangewezen doelsoorten of het gebied veroorzaken. Wildsoorten worden slechts 1 a 2 keer per jaar op eenzelfde perceel bejaagd. Binnen Rijntakken zijn voldoende uitwijkmogelijkheden.	De tekst over faunabeheer zal worden herzien. Wat betreft uw analyse: Deze klopt in algemene zin. In de meeste jachtvelden zal het gaan zoals u schetst. Dit sluit echter niet uit dat een aantal gebieden veel intensiever met het geweer worden bezocht. Hierdoor kunnen deze gebieden ongeschikt worden voor ganzen en Smienten. Met name voor de Smient is daarbij al heel snel sprake van een significant effect. Het is dan ook wenselijk om de mogelijkheid te behouden tot ingrijpen in geval van uitzonderingssituaties.
		Inspreker verzoekt in het beheerplan op te nemen dat het schieten van dieren tot het bestaand gebruik binnen het gebied wordt gerekend en dat jachthandelingen vanwege de geringe oppervlakte en de gefragmenteerde ligging als regel niet tot een significante verstoring voor doelsoorten binnen het gebied Rijntakken zullen leiden. Ook verzoekt inspreker op te nemen dat het college bij twijfels daarover bij de eigenaar of huurder van de jachtrechten bereid zijn om met de eigenaar of huurder van deze rechten in gesprek te gaan om tot een maatwerkaanpak voor dat gebied te komen.	De regels voor faunabeheer zijn vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Binnen deze regels wordt het faunabeheer beschouwd als bestaand gebruik. In het beheerplan zijn randvoorwaarden beschreven waarmee significante effecten kunnen worden voorkomen. Verder afstemming vindt plaats in goed overleg met de Faunabeheerseenheid en vastgelegd in een faunabeheerplan.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-52	19 juni 2017	Hoofdstuk 4 Kerngebieden: GS wil binnen de Habitatrichtlijngebieden 11 kerngebieden aanwijzen waarbinnen uitbreidingsopgaven worden gerealiseerd. Buiten deze gebieden hoeft geen rekening te worden gehouden met uitbreidingsopgaven. Dit onderscheid in kerngebieden leidt tot een extra aanwijzing en onderscheid in beperkingen. Hiervoor bestaat geen wettelijke grondslag. Uit de tabellen blijkt onvoldoende wat nu precies kerngebied is en wat niet. Het afwegingskader wordt niet gemotiveerd. Dat is in strijd met de rechtszekerheid en leidt tot willekeur.	Naar aanleiding van deze en andere zienswijzen wordt de tekst van het beheerplan aangepast. De tekst zal zodanig worden aangepast dat de juridische lading bij het begrip kerngebied komt te vervallen. In het definitieve beheerplan wordt onder een kerngebied verstaan: "een gebied met goede ontwikkelingspotenties voor uitbreidingsdoelen".
		Insprekers betwijfelen of de in paragraaf 6.1.2 genoemde activiteiten rechtstreeks op basis van het beheerplan kunnen worden uitgevoerd. Insprekers denken dat de gewenste activiteiten zien op verbetering en dus verder gaan dan beheer van het gebied. Dit moet worden afgewogen tegen het belang van ongestoorde voortzetting van bestaande activiteiten (agrarisch bedrijf).	In deze paragraaf wordt aangegeven dat kwalificerende habitattypen voor een klein deel feitelijk nog binnen een agrarische functie kunnen vallen. Aantasting van dergelijke percelen valt, ondanks de agrarische functie, onder de bescherming van de Wnb en is dus zonder vergunning verboden. Voor de invulling van herstel en beheer van de habitattypen is sprake van het maken van afspraken met aangrenzende grondeigenaren. Uitgangspunt hierbij is vrijwillige medewerking.
		Een beheerplan kan geen wettelijke grondslag zijn voor nadere besluiten, gericht op een rechtsgevolg, die worden genomen in het kader van het beheerplan (bijvoorbeeld beschermingsplan om vermesting tegen te gaan). Rechtsgevolgen moeten rechtstreeks uit het beheerplan voortvloeien. Dit is in strijd met de rechtszekerheid.	Het beheerplan is een plan op hoofdlijnen. In geval van risico's van bijvoorbeeld vermesting van een plas zal dit altijd nader onderbouwd moeten worden om tot maatregelen over te gaan. Bij dergelijke maatregelen wordt in eerste instantie (in elk geval deze planperiode) uitgegegaan van vrijwillige medewerking en vergoeding van de kosten. Een aantal onderdelen zullen nog nader worden uigewerkt. Deze uitwerkingen zullen, na vaststelling door het bevoegde gezag, onderdeel gaan uitmaken van het beheerplan.
		In paragraaf 6.1.10 wordt het binnendijks peilbeheer (Rijnstrangen en Ooypolder) genoemd. Het ligt voor de hand dat ervoor wordt gewaakt dat het waterpeil onveranderd blijft. Dit gelet op het in stand blijven van de vogels en habitat. Het beheerplan noch de Wet natuurbescherming vormen een wettelijke grondslag voor aanpassing van het waterpeil.	Het waterschap is verantwoordelijk voor het nemen en handhaven van een peilbesluit. Wanneer een ingesteld peil aantoonbaar de realisatie van de Natura2000-instandhoudingsdoelen belemmert zal het waterschap worden gevraagd om het peilbesluit aan te passen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Voor insprekers is het van belang dat zij hun agrarisch bedrijf zonder aanvullende beperkingen kunnen blijven voeren. Uit het beheerplan blijkt niet in hoeverre sprake is van beheer om het geschikt te houden voor de aanwezige beschermde natuurwaarden of dat er sprake is van verbetering. Verbetering mag niet leiden tot beperking van de agrarische activiteiten. Eventueel moet er dan financiële compensatie plaatsvinden.	Met uitzondering van die percelen die als kwalificerend habitattype kunnen worden aangemerkt, kan het agrarisch bedrijf, op basis van bestaand dan wel vergund gebruik, zonder aanvullende beperkingen worden voortgezet. Waar de wens in beeld komt tot aanvullende maatregelen ter bescherming van aangrenzende habitattypen zal contact worden opgenomen met de betrokken eigenaar en worden verkend of en zo ja op welke wijze aanvullende maatregelen mogelijk zijn. In dat geval zal financiële compensatie aan de orde kunnen zijn.
P-038-Z-56	19 juni 2017	In het beheerplan is onder andere aangegeven dat bedrijven hun bestaande gebruik kunnen voortzetten. Gelet hierop gaan insprekers er van uit dat de voor hun bedrijven noodzakelijke uitbreiding van hun watergebonden locaties (die bij betrokken overheden al lange tijd bekend is) mogelijk is. Eind 2015 is een Business Case Looveer opgesteld, waarin de voorgenomen uitbreiding is onderzocht. Insprekers gaan ervan uit dat de uitbreiding mogelijk is op basis van dit plan en verzoeken om dit in het plan op te nemen.	De bestaande situatie kan worden voortgezet. Uitbreiding van bedrijfsterrein binnen Natura2000 is echter, in het kader van de Wnb, altijd een vergunningplichtige activiteit. Een businesscase is niet toereikend om nadelige effecten op de instandhoudingsdoelen op voorhand uit te kunnen sluiten. Daarvoor zal een passende beoordeling dienen te worden uitgevoerd. Opname van dit uitbreidingsplan in het beheerplan kan dan ook niet aan de orde zijn omdat de effecten van uitbreiding nog niet in beeld zijn gebracht.
		Inspreker verzoekt (meer) aandacht te besteden aan de plannen in de Huissensche Waarden (PKB Ruimte voor de Rivier bij steenfabriek), de gevolgen van de krib- en oeververlagingsplannen Pannerdensch kanaal en het feit dat de uitbreiding van de bedrijven door RWS als meekoppelkansproject is aangemerkt.	Ook RWS is gehouden aan de Wnb. Dus ook de plannen voor krib- en oeververlaging dienen te worden getoetst in het kader van de Wnb. De meekoppelkansen zijn niet vanuit de Wnb beoordeeld maar vanuit de Waterwet (rivierveiligheid)
		Peilbeheer is afgestemd op de eisen van de omringende landbouw, wat onder andere heeft geleid tot verslibbing en onvoldoende waterkwaliteit (pagina 23). Deze sector moet dan ook de meeste inbreng leveren bij het behalen van de natuurdoelen.	Voor kennisgeving aangenomen
		Op pagina 25 staat dat het Looveerterrein een klein terrein is. Dat is niet het geval, bij VBI werken meer dan 500 mensen. Bij belangrijke toekomstige ontwikkelingen worden alleen overheidsprojecten genoemd. Verzoek is om de uitbreiding van de bedrijven hier ook te noemen.	De aanduiding "klein" wordt geschrapt. De opgenomen overheidsprojecten zijn reeds vergund of inmiddels afgewogen in het kader van dit beheerplan. Dat is niet het geval voor de uitbreidingsplannen voor het Looveer.
		Onduidelijk is of het rapport van Arcadis over bestaand gebruik onderdeel uitmaakt van het ontwerp-beheerplan.	Het Arcadis-rapport is ondersteunend maar maakt geen onderdeel uit van het beheerplan.
		De kaarten in bijlage 4 zijn onleesbaar. Inspreker verzoekt deze te vervangen door goed leesbare kaarten.	De kaarten worden vervangen door beter leesbare kaarten.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
P-038-Z-61	19 juni 2017	Productielocatie van de inspreker grenst direct aan het Natura 2000-gebied Rijntakken. Inspreker heeft zorgen dat het functioneren van de steenfabriek en de effecten zoals verstoring door geluid, licht en transportbewegingen of lozing van water en emmissie-uitstoot al gauw niet in overeenstemming is met het stringente juridische kader.	De op 31 maart 2010 bij bevoegd gezag bekende en/of de vergunde bedrijfssituatie zijn bepalend. Die situatie kan worden voortgezet. Uitbreiding van aktiviteiten zal altijd moeten worden getoetst.
		De dosis-effectafstanden zijn door de ligging van de fabriek niet steeds haalbaar en dus is significante verstoring feitelijk niet altijd uit te sluiten.	De vergunde bedrijfssituatie is toegestaan. Alleen bij nieuwe ontwikkelingen moet worden beoordeeld of er sprake is van significant negatieve effecten.
		De situering en uitwerking van de natuurdoelen in de inrichtingsplannen zijn grotendeels bepalend voor de vergunbaarheid van activiteiten. Inspreker verzoekt om er zoveel mogelijk naar te streven om de laagdynamische, meer verstoringsgevoelige natuurdoelen ver verwijderd van de fabriek en toegangsweg te situeren.	Inrichtingsplannen gericht op realisatie van uitbreidingsdoelen zullen altijd in overleg met de direct betrokkenen worden afgestemd. Het ligt voor de hand om dergelijke doelen op de meest kansrijke locaties te ontwikkelen. De aanwezigheid van een bestaande verstoringsbron vormt daarbij uiteraard een belangrijke factor bij de locatiekeuze.
		Inspreker verzoekt een milieugebruikszone te creëren rond de productielocatie door toegangswegen en ontgrondingslocaties vast te leggen zodat ook op langere termijn een duurzaam, economisch gezond ontwikkelingsperspectief gewaarborgd blijft.	De Wet natuurbescherming biedt geen mogelijkheid om milieuzones aan te wijzen.
		De provincie hanteert bij de toedeling van ontwikkelingsruimte voor het PAS een plafond van maximaal 3 mol per hectare. Voor grotere procesinnovaties bij het type bedrijvigheid van inspreker zal dit onvoldoende zijn.	Voor kennisgeving aangenomen. Het PAS staat in dit kader niet open voor zienswijzen.
		Met het oog op de riviergebondenheid van steenfabrieken verzoekt inspreker in het beheerplan de toepassing van de hardheidsclausule nadrukkelijker te faciliteren of de mogelijkheid van plaatsing van steenfabrieken en hun kleiwinningen in segment 1, de prioritaire projecten, te bevorderen.	Voor kennisgeving aangenomen. Het PAS staat in dit kader niet open voor zienswijzen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het beheerplan geeft aan dat kleiwinning voor de keramische industrie zeer goede mogelijkheden biedt om in combinatie daarmee uitstekende condities te scheppen voor het ontwikkelen van natte landnatuur, wat zou leiden tot meer biodiversiteit. Inspreker ervaart dit niet in alle gevallen. Inspreker ervaart het zeer stringente juridisch karakter van de Wet natuurbescherming ten aanzien van het beschermen als een remmende factor voor de ontwikkeling van nieuwe hoogwaardiger natuur door kleiwinning. Zo leidt kleiwinning al onvermijdelijk tot afname van de bestaande vegetatie en als daarvoor een herstel- of uitbreidingsdoelstelling geldt zal dit al snel een significant negatief effect opleveren. Inspreker verzoekt om in het plan meer in te gaan op het verenigen van behoud met ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden.	Zeker na het laatste wijzingsbesluit van 2017 is de in het ontwerpplan geschetste natuurlijke alliantie tussen kleiwinning en de realisatie van Natura2000-doelen niet meer aan de orde. De tekst wordt hierop aangepast. Met het laatste wijzigingsbesluit wordt nog sterker vast gehouden aan de actuele waarden. Het aanwijzingsbesluit van het Ministerie van LNV is leidend voor dit beheerplan. Het is niet mogelijk om dit besluit binnen het beheerplan op enige wijze te veranderen.
P-038-Z-62	19 juni 2017	Inspreker heeft eigendommen en/of ontgrondingsconcessies in de Drutensche Waarden. Inspreker ervaart het zeer stringente juridisch karakter van de Wet natuurbescherming ten aanzien van het beschermen als een remmende factor voor de ontwikkeling van nieuwe hoogwaardiger natuur door klei- en zandwinning. Zo leidt kleiwinning door het verwijderen van de bovenlaag tot afname van de bestaande vegetatie en als daarvoor een herstel- of uitbreidingsdoelstelling geldt zal dit al snel een significant negatief effect opleveren. Inspreker verzoekt om in het plan handvatten op te nemen over de wijze waarop afgeweken kan worden van de behoudende doelstellingen.	Zeker na het laatste wijzingsbesluit van 2017 is de in het ontwerpplan geschetste natuurlijke alliantie tussen kleiwinning en de realisatie van Natura2000-doelen niet meer aan de orde. De tekst wordt hierop aangepast. Met het laatste wijzigingsbesluit wordt nog sterker vast gehouden aan de actuele waarden. Het aanwijzingsbesluit van het Ministerie van LNV is leidend voor dit beheerplan. Het is niet mogelijk om dit besluit binnen het beheerplan op enige wijze te veranderen of af te wijken van de in het besluit opgenomen doelstellingen'
P-038-Z-63	19 juni 2017	Inspreker grenst met zijn bedrijf direct aan het Natura 2000-gebied Rijntakken. Inspreker heeft zorgen dat het functioneren van de steenfabriek en de effecten zoals verstoring door geluid, licht en transportbewegingen al gauw niet in overeenstemming is met het stringente juridische kader.	De op 31 maart 2010 bij bevoegd gezag bekende en/of de vergunde bedrijfssituatie zijn bepalend. Die situatie kan worden voortgezet. Uitbreiding van aktiviteiten zal altijd moeten worden getoetst.
		De dosis-effectafstanden zijn door de ligging van de fabriek niet steeds haalbaar en dus is significante verstoring feitelijk niet altijd uit te sluiten.	De vergunde bedrijfssituatie is toegestaan. Alleen bij nieuwe ontwikkelingen moet worden beoordeeld of er sprake is van significant negatieve effecten.
		De situering en uitwerking van de natuurdoelen in de inrichtingsplannen zijn grotendeels bepalend voor de vergunbaarheid van activiteiten. Inspreker verzoekt om er zoveel mogelijk naar te streven om de laagdynamische, meer verstoringsgevoelige natuurdoelen ver verwijderd van de fabriek en toegangsweg te situeren.	Inrichtingsplannen gericht op realisatie van uitbreidingsdoelen zullen altijd in overleg met de direct betrokkenen worden afgestemd. Het ligt voor de hand om dergelijke doelen op de meest kansrijke locaties te ontwikkelen. De aanwezigheid van een bestaande verstoringsbron vormt daarbij uiteraard een belangrijke factor bij de locatiekeuze.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Inspreker verzoekt een voldoende ruime milieugebruikszone rond de productielocatie en toegangswegen van Excluton vast te leggen en aan te houden, zodat ook op termijn een duurzaam, economisch gezond ontwikkelingsperspectief gewaarborgd blijft.	De Wet natuurbescherming biedt geen mogelijkheid om milieuzones aan te wijzen.
P-038-Z-64	19 juni 2017	Door de nadere uitwerking van het beheerplan in inrichtingsplannen op perceelniveau is nu nog niet inzichtelijk of het beheerplan aansluit op het natuurontwikkelingsplan. Inspreker vraagt daarbij ten nauwste betrokken te worden of zijn plannen in die van het college op te nemen.	Zodra er sprake is van uitwerkingen op perceelsniveau zullen de betrokkenen altijd nauw worden betrokken. Vergunde inrichtingsplannen zullen hierbij altijd worden opgenomen als bestaande situatie.
		Het beheerplan refereert aan de belangrijke rol die kleiwinning in het verleden heeft vervuld voor onder andere biodiversiteit en rivierveiligheid. Inspreker heeft de nodige vragen ten aanzien van de haalbaarheid van de ontwikkelingsmogelijkheden in de Stiftsche Uiterwaard. Gelet op het zeer stringente juridische kader van de Wet natuurbescherming acht inspreker het onzeker of de positief getoonzette beleidsintenties ten aanzien van kleiwinning waar gemaakt kunnen worden. Kleiwinning voor de keramische industrie levert uiteindelijk een grote toename van biodiversiteit op maar om dit te realiseren moet de bovenlaag worden afgegraven. Het juridisch instrumentarium is nog te veel gericht op het beschermen van bestaande waarden en te weinig op ontwikkeling van nieuwe natuur. Hierdoor komt de natuurdoelstelling van Stichting Landgoed Linschoten in gevaar, maar ook de hoogwaterveiligheid en het doelbereik van Natura 2000. Inspreker verzoekt om in het beheerplan en bij de uitwerking van de doelen in inrichtingsplannen rekening te houden met het bestaand gebruik, waarbij door ontgronding nieuwe natuur wordt gerealiseerd.	Zeker na het laatste wijzingsbesluit van 2017 is de in het ontwerpplan geschetste natuurlijke alliantie tussen kleiwinning en de realisatie van Natura2000-doelen niet meer aan de orde. De tekst wordt hierop aangepast. Met het laatste wijzigingsbesluit wordt nog sterker vast gehouden aan de actuele waarden. Het aanwijzingsbesluit van het Ministerie van LNV is leidend voor dit beheerplan. Vergunde inrichtingsplannen zullen altijd worden opgenomen als bestaande situatie.
		Het lijkt erop dat voor een groot deel van de Stiftsche Uiterwaarden het stringent behouden van een habitattype voorop staat. Dit past wellicht niet in het bestaand gebruik om met kleiwinning natuur te ontwikkelen. Inspreker ziet dan ook graag dat er in het beheerplan meer ingegaan wordt op het verenigen van behoud met ontwikkeling van natuurlijke waarden.	Natura 2000 is sterk gericht op behoud van bestaande waarden. Dit beleid is onder meer vastgelegd in het aanwijzingsbesluit. Zolang de, in het aanwijzingsbesluit vastgelegde instandhoudingsdoelen nog niet zijn gerealiseerd, is er weinig ruimte voor nieuwe ontwikkelingen anders dan ingrepen om die instandhoudingsdoelen te realiseren. Hier zijn wellicht raakvlakken met kleiwinning te vinden maar het ligt niet, zoals voorheen, voor de hand.
P-038-Z-67	15 juni 2017	Inspreker verzoekt de zienswijze van de brancheorganisatie Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek (KNB) te Velp als herhaald en ingelast te beschouwen (P-038-Z-7).	Voor een reactie op deze zienswijze wordt verwezen naar antwoorden bij zienswijze nr P-038-Z7.
		Inspreker is eigenaar van twee steenfabrieken in of in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Rijntakken.	Voor kennisgeving aangenomen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		De keuzes in het beheerplan moeten nog worden uitgewerkt in concrete inrichtingsplannen waarin op perceelnievau zal worden aangegeven wat er waar precies gaat gebeuren. Inspreker acht deze nadere uitwerking van groot belang voor de continuïteit van haar bedrijven en verzoekt daarbij ten nauwste betrokken te worden voor wat betreft de voor hun bedrijven relevante uiterwaarden.	Zodra er sprake is van uitwerkingen op perceelsniveau zullen de betrokkenen altijd nauw worden betrokken. Vergunde inrichtingsplannen zullen hierbij altijd worden opgenomen als bestaande situatie.
		Inspreker is positief over de toonzetting in dit beheerplan voor wat betreft de belangrijke rol die kleiwinning in het verleden heeft vervuld voor de ecologische kwaliteit, biodiversiteit en rivierveiligheid. Inspreker heeft de nodige vragen ten aanzien van de haalbaarheid van de ontwikkelingsmogelijkheden van hun bedrijven in de toekomst en van nieuwe kleiwinningen. Gelet op het zeer stringente juridische kader van de Wet natuurbescherming acht inspreker het onzeker of de positief getoonzette beleidsintenties ten aanzien van kleiwinning waar gemaakt kunnen worden. Zo leidt kleiwinning al snel tot afname van de bestaande vegetatie en als daarvoor een herstel- of uitbreidingsdoelstelling geldt zal dit al snel een significant negatief effect opleveren. Dus hoewel de praktijk dan leidt tot een toename van biodiversiteit, zal dit juridisch niet zijn toegestaan.	Zeker na het laatste wijzingsbesluit van 2017 is de in het ontwerpplan geschetste natuurlijke alliantie tussen kleiwinning en de realisatie van Natura2000-doelen niet meer aan de orde. De tekst wordt hierop aangepast. Met het laatste wijzigingsbesluit wordt nog sterker vast gehouden aan de actuele waarden. Het aanwijzingsbesluit van het Ministerie van LNV is leidend voor dit beheerplan. Vergunde inrichtingsplannen zullen altijd worden opgenomen als bestaande situatie.
		Het beheerplan geeft aan (p. 103) dat verstoringseffecten zich kunnen voordoen maar de realisatie van Natura 2000-doelen niet in de weg staan. Geconcludeerd wordt in het plan dat maatregelen ter vermindering van effecten dan ook niet nodig zijn. Juridisch moet dit in de praktijk echter voor elk afzonderlijk geval beoordeeld worden. Inspreker vraagt zich af wat deze bevinding waard is indien op lokaal niveau een significant effect nog altijd niet kan worden uitgesloten. Ook vraagt hij zich af of het uitgangspunt geldt dat iedere afname automatisch een significant effect oplevert, met name bij herstel- en uitbreidingsopgaven.	Wat hier in het beheerplan wordt beschreven betreft de bestaande situatie. De huidige natuurkwaliteiten zijn aanwezig "ondanks" de bestaande situatie (situatie 31 maart 2010 en latere vergunde situaties). Nieuwe aktiviteiten en ontwikkelingen moeten echter inderdaad per geval worden getoetst om vergund te kunnen worden. Niet elke afname wordt aangemerkt als significant. Wanneer op voorhand significante effecten niet zijn uit te sluiten is een vergunning vereist. Als vervolgens door het nemen van mitigerende maatregelen er geen sprake meer is van een significant effect, kan de vergunning worden afgegeven.
		Inspreker vraagt zich af of een afname van habitattypen door kleiwinning buiten kerngebieden met een belangrijke uitbreidingsopgave juridisch mogelijk is.	Het begrip kerngebied zoals gebruikt in het ontwerpplan komt te vervallen. Aantasting van habitat- of leefgebied is overal in het natura2000-gebied even ernstig.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het Natura 2000-gebied grenst direct aan het steenfabriekterrein van De Zandberg in Gendt. Hierdoor zijn de dosis-effect afstanden vaak niet haalbaar en is significante verstoring in de praktijk niet uit te sluiten. Bovendien valt een deel van het vergunde hoogwatervrije bedrijfsterrein binnen de Natura 2000-begrenzing. De inrichtingsplannen op perceelniveau en de daarbij aan te houden afstanden tot de bedrijfsactiviteiten en toegangswegen zullen bepalend zijn voor de vergunbaarheid van de activiteiten. Bij inspreker speelt dit met name bij toekomstige ontwikkelings- en uitbreidingsmogelijkheden en voor nieuwe grondstofwinningen. Daarbij moet er gestreefd worden om de laag dynamische, meer verstoringsgevoelige natuurdoelen verder verwijderd van de fabrieken en toegangswegen te situeren. Ook verzoekt inspreker de mogelijkheid te onderzoeken van het creëren van milieugebruikszones rond de steenfabrieken.	De op 31 maart 2010 bij bevoegd gezag bekende en/of de vergunde bedrijfssituatie zijn bepalend. Uitbreiding van aktiviteiten zal altijd moeten worden getoetst. De begrenzing is vastgelegd in het aanwijzingsbesluit van het ministerie van LNV. In het beheerplan kunnen daar geen correcties op worden gemaakt. Inrichtingsplannen gericht op realisatie van uitbreidingsdoelen zullen altijd in overleg met de direct betrokkenen worden afgestemd. Het ligt voor de hand om dergelijke doelen op de meest kansrijke locaties te ontwikkelen. De aanwezigheid van een bestaande verstoringsbron vormt daarbij uiteraard een belangrijke factor bij de locatiekeuze. De Wet natuurbescherming biedt geen mogelijkheid om milieuzones aan te wijzen.
		Op pagina 88 staat dat zolang gras het belangrijkste landbouwgewas blijft, voedsel geen beperkende factor oplevert voor foeragerende watervogels. Inspreker vraagt zich af of in individuele vergunningstrajecten gecompliceerde draagkrachtberekeningen achterwege kunnen blijven. Is dit juridisch houdbaar?	Met het laatste wijzigingsbesluit van 2017 is deze tekst achterhaald en zal worden vervangen. Draagkrachtberekeningen zullen dus inderdaad onderdeel moeten uitmaken van een passende beoordeling.
		Samenvattend acht inspreker een nadere heldere juridische analyse op de op zich positieve toonzetting in het plan omtrent de haalbaarheid van nieuwe grondstofwinningen en ontwikkeling en uitbreiding van steenfabrieken noodzakelijk.	De positieve toonzetting wordt inderdaad aangepast. De in het ontwerpplan geschetste natuurlijke alliantie tussen kleiwinning en de realisatie van Natura2000-doelen is met het laatste wijzigingsbesluit niet meer aan de orde.
		Het door de provincie gehanteerde plafond van maximaal 3 mol per hectare is voor grote procesinnovaties onvoldoende. Ook is onzeker of de ontwikkelingsruimte niet uitgeput zal raken. Ook is onzeker wat er gebeurt na de termijn van zes jaar waarvoor de PAS geldt. Investeringen in steenfabrieken kennen lange afschrijvingstermijnen van tien tot vijftien jaar. Onzekerheid over langjarige vergunbaarheid maakt de continuïteit van de fabrieken dan ook zeer onzeker. Inspreker verzoekt met het oog op de riviergebondenheid van steenfabrieken om in het beheerplan de toepassing van de hardheidsclausule te faciliteren of de mogelijkheid van plaatsing van de steenfabrieken in de prioritaire projecten te bevorderen.	Voor kennisgeving aangenomen. Het PAS staat in dit kader niet open voor zienswijzen.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		Het is gelet op bijlage 7 en 8 van het beheerplan onzeker of in de komende planperiode van zes jaar een begin gemaakt zal worden met het inrichtingsplan op perceelniveau voor de Gendtse Polder. Inspreker wijst erop dat Rodruza in samenwerking met gebiedsontwikkelaar K3Delta een natuurontwikkelingsplan voor de Gendtse Polder in voorbereiding heeft. De in bijlage 8 geschetste kansen zijn daarmee goed verenigbaar. Inspreker wil met het oog hierop in overleg met de provincie om op korte termijn de ontwikkeling van een inrichtingsplan op te starten en samen te onderzoeken of Natura 2000-doelen al in de eerste planperiode kunnen meeliften met de plannen van inspreker voor de Gendtse Polder.	Ondanks het gegeven dat de verhouding tussen kleiwinning en natuurontwikkeling is gewijzigd door het laatste wijzigingsbesluit blijven wij graag de samenwerking zoeken met onze partners in het gebied, waaronder het ontgrondend bedrijfsleven, om de Natura2000-instandhoudingsdoelen en doelen vanuit het nationale natuurnetwerk te realiseren. Wij zijn graag bereid om mee te denken over plannen voor de Gendtse polder.
P-038-Z-68	23 okt 2017 met aanvulling op 15 jan. 2018. (ondanks indiening na sluiting van de inspraaktermijn wordt deze zienswijze inhoudelijk behandeld)	1. Volgens inspreker is het besluit alleen digitaal gepubliceerd, waarmee niet aan de eisen van de Algemene wet bestuursrecht is voldaan. Daarnaast is het besluit door de provincie Gelderland gepubliceerd, terwijl het bedrijf van inspreker in Overijssel ligt. Hierdoor heeft inspreker te laat kennis genomen van het ontwerp-beheerplan en heeft inspreker niet binnen de gestelde termijn kunnen reageren.	De vaststelling van het ontwerp-beheerplan is bekend gemaakt in de Staatscourant, het Provinciaal blad en in diverse dagbladen (zowel Gelderland als Overijssel). Daarnaast zijn enkele informatiebijeenkomsten georganiseerd (waaronder op 29 mei 2017 in Infocentrum IJssel Den Nul). Daarmee is voldaan aan de eisen die de Algemene wet bestuursrecht stelt aan de bekendmaking van besluiten als het vaststellen van een ontwerp-beheerplan. Ondanks dat de zienswijze is ingediend buiten de daarvoor gestelde termijn, wordt de zienswijze in deze Nota van Antwoord wel voorzien van een antwoord.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		2. Inspreker kan zich niet verenigen met de maatregelen om de landbouwgronden van het bedrijf in te richten ten behoeve van natuur. De maatregelen hebben tot gevolg dat inspreker de gronden die zij nu voor het melkveebedrijf in gebruik heeft niet meer kan bemesten en extensiever moet beweiden.	De Koppelerwaard, het deelgebied van de Rijntakken waarin het bedrijf en de gronden van inspreker liggen, is in het ontwerp-beheerplan aangemerkt als locatie voor het realiseren van diverse uitbreidings-opgaven voor de aangewezen Natura 2000 waarden (waaronder uitbreiding van de habitattypen stroomdalgrasland en glanshaverhooiland). Het gaat hier om zogenaamde 'uitbreidingsdoelstellingen': van deze natuurwaarden moet de oppervlakte uitgebreid worden in de Rijntakken. Binnen de Koppelerwaard liggen mogelijk goede potenties om deze uitbreidingsdoelstellingen te realiseren.. De in hoofdstuk 4 van het ontwerp-beheerplan voor De Koppelerwaard genoemde hectares zijn potentieel te realiseren, maar dit wordt voor de eerste beheerplanperiode niet als opgave gezien. In de eerste beheerplanperiode wordt onderzocht hoeveel van de genoemde hectares in het gehele gebied van de Rijntakken op basis van vrijwilligheid van de grondeigenaar ingericht kan worden. Voor de tweede beheerplanperiode wordt, op basis van hetgeen in de eerste beheerplanperiode is gerealiseerd, beoordeeld of er nog een restopgave is. Het beheerplan wordt op dit punt verduidelijkt. Het voorgaande betekent dat inspreker zijn landbouwgronden in de eerste beheerplanperiode kan blijven gebruiken zoals hij gewend is. Maar inspreker kan er in overleg met de provincie ook voor kiezen om natuur te realiseren op (een deel van) de gronden. Hierbij kunnen diverse opties besproken worden, zoals de bedrijfsvoering aanpassen, het ruilen van gronden (indien beschikbaar), het zelf realiseren van natuur of het bedrijf verplaatsen.
		3. In paragraaf 6.3 van het beheerplan is opgenomen dat alle bedrijven in de Rijntakken hun bestaand gebruik kunnen voortzetten. Nu inspreker zijn bedrijf niet in de huidige situatie kan voortzetten, is deze stelling dus onjuist en is het beheerplan onzorgvuldig opgesteld.	Zie de beantwoording onder 2: inspreker kan zijn bedrijf in de eerste beheerplanperiode voortzetten zoals hij gewend is. Hoofdstuk 6 van het beheerplan wordt verduidelijkt.

Rijntakken	Datum zienswijze	Inhoud zienswijze	Reactie
		4. In het beheerplan in paragraaf 6.3 is opgenomen dat provincie Gelderland alleen voor het Gelderse deel van de Rijntakken de sociaal economische gevolgen heeft onderzocht. Daaruit blijkt dat het beheerplan onvoldoende onderbouwd is nu de IJssel Uiterwaarden voor een aanzienlijk deel in de provincie Overijssel liggen en zich daar dus ook sociaal economische gevolgen voor doen. Het bedrijf van onze cliënten ligt nu juist in provincie Overijssel.	In paragraaf 6.3 is vermeld dat het gaat om een globaal onderzoek en dat aangenomen wordt dat vergelijkbaar onderzoek in Overijssel en Utrecht tot vergelijkbare conclusies leidt. Er is geen reden, ook niet op basis van de zienswijze van inspreker, om aan te nemen dat deze conclusie onjuist is. In zijn algemeenheid is het sociaal maatschappelijk aspect dus afgewogen. In het kader van Samen Werkt Beter is afgesproken hoe de provincie Overijssel tot een zorgvuldige uitwerking van het maatregelenpakket komt. Via verkenning en planuitwerking vindt nadere uitwerking plaats rekening houdend met alle belangen, waaronder de sociaal-economische gevolgen, waarbij steeds voorop staat dat de doelen gehaald moeten worden. In de landbouwgebieden waar maatregelen getroffen moeten worden vergoedt de provincie de schade volgens de systematiek van de daarvoor geldende regelgeving.
		5.Het onderzoek naar de sociaal economische gevolgen is niet als bijlage bij het beheerplan gevoegd.	De rapportage van het onderzoek naar sociaal-economische aspecten van Natura2000 maakt geen onderdeel uit van het vast te stellen beheerplan. Dit geldt voor alle onderliggende onderzoeksrapporten. Het rapport wordt op de provinciale website geplaatst als te downloaden pdf.
		6. De belangenafweging voor de maatregelen in het beheerplan is onvoldoende geweest. Inspreker is van mening dat het huidige agrarisch-historisch landschap van de Koppelerwaard een hogere waarde heeft dan de voorgestelde natuurontwikkeling. Daarnaast is inspreker van mening dat de natuuropgave voor het Natura 2000-gebied Rijntakken veel meer effect zal hebben indien deze wordt gerealiseerd op een andere locatie. Er is onvoldoende onderzoek geweest naar alternatieve locaties.	Zie de beantwoording onder 2 en 4. Verder is van belang dat de totale oppervlakte van het Natura 2000 gebied de Rijntakken ongeveer 23.000 hectare is. Ongeveer 8.000 hectare daarvan is begrensd als Habitatrichtlijngebied, waaronder de Koppelerwaard. Binnen die 8.000 hectare moeten dus de doelstellingen voor alle aangewezen habitats behaald worden. De Koppelerwaard is al veel langer (voor 2000) begrensd als nieuwe natuur (Natuurbeheerplan Overijssel) vanwege het voorkomen van stroomdalgrasland en glanshaverhooiland. Het is ook een van de meest kansrijke gebieden voor de uitbreiding van deze habitattypen. Daarnaast is het zo dat in de andere deelgebieden van de Rijntakken tevens natuurdoelstellingen worden gerealiseerd.
		7. Inspreker meent dat het betrekken van zijn landbouwgrond in de natuuropgave van negatief effect is op de doorstroming van het water in de IJssel. Door de geplande natuurontwikkeling in het beheerplan vindt namelijk verruiging van het landschap plaats. Deze verruiging heeft tot gevolg dat de doorstroming van de IJssel aanzienlijk afneemt.	In het gebiedsproces wordt de opstuwing die de inrichtingsmaatregelen veroorzaken in beeld gebracht. Het inrichtingsplan wordt opgesteld in afstemming met Rijkswaterstaat en het programma Stroomlijn.
		8. Volgens inspreker betekent een eventuele verplaatsing van het bedrijf een grote kapitaalvernietiging. Deze kapitaalvernietiging valt economisch niet te verantwoorden.	Zie de beantwoording onder 2.

3 Samenvatting aanpassingen naar aanleiding van zienswijzen

3.1. Ambtelijke wijzigingen

- Naar aanleiding van de per 1 januari 2017 in werking getreden nieuwe Wet natuurbescherming en het door de staatssecretaris van EZ op 30 maart 2017 vastgestelde wijzigingsbesluit zijn een aantal ambtelijke wijzigingen doorgevoerd.
  - Waar nodig is de tekst van het beheerplan in overeenstemming gebracht met de nieuwe wet.
  - De in het wijzigingsbesluit opgenomen wijzigingen zijn in het plan verwerkt

- Het aantal bijlagen is teruggebracht. Elders reeds vastgestelde besluiten of documenten zoals het aanwijzingsbesluit en de PAS-gebiedsanalyse zijn niet meer opgenomen. Hiervoor zijn waar mogelijk verwijzingen opgenomen naar websites.
- Er is een bijlage over het beheer en onderhoud door RWS toegevoegd.
- De tekst is nagelopen op consequent taalgebruik.
- De oppervlakten van de aanwezige habitattypen zijn bijgesteld naar aanleiding van de meest recente habitattypenkaart.

3.2. Belangrijkste wijzigingen naar aanleiding van de ingediende zienswijzen

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen zijn een aantal wijzigingen in het beheerplan
aangebracht. De meest opvallende wijzigingen zijn:

- Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is waar relevant aan de teksten toegevoegd.
- De teksten over bestaand gebruik zijn aangepast en waar nodig uitgebreid.
- Er is tekst toegevoegd over het bestaande beheer en onderhoud aan dijken.
- De teksten over recreatie zijn aangepast in de zin dat ook recreatief medegebruik in bepaalde situaties schadelijk kan zijn voor de instandhoudingsdoelen.
- De teksten over faunabeheer zijn geactualiseerd.
- De teksten over de minimaal gewenste ooibos-oppervlakten zijn aangepast.
- De teksten over kerngebieden en leefgebieden zijn aangepast.
- Naar aanleiding van het wijzigingsbesluit zijn de teksten over delfstofwinning aangepast.
- In de bijlagen zijn de kaarten van de leefgebieden vervangen door beter leesbare kaarten.

Provincie Gelderland
Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 GX Arnhem
T (026) 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl